

ΕΠΕΤΕΙΟΣ «ΑΙΜΑΤΗΡΟΥ ΠΑΣΧΑ»

Χρονικό

Τό τρέχον έτος, τό 2019, συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από τά γεγονότα του «Αίματηρου Πάσχα του 1919». Τότε, μέ πρωτεργάτη τόν μακαριστό Μητροπολίτη Ρόδου κυρό Απόστολο Τρύφωνος, ὁ λαός μας εξέφρασε μέ ψηφίσματα καί συλλαλητήρια τήν ἡμέρα του Πάσχα, μετά τόν Ἑσπερινό τῆς Ἀγάπης, τήν θέλησή του γιά αὐτοδιάθεση καί ἐνσωμάτωση στόν Ἐθνικό κορμό. Ἡ βίαιη ἀντίδραση τῶν Ἰταλῶν προκάλεσε τόν θάνατο του Ἱερέως Λουκά Παπακωνσταντίνου καί τῆς Ἀνθούλας Ζερβου στό Παραδεισί.

Μέ ἀφορμή τήν ἐνδοξη αὐτή Ἐπέτειο τῆς τοπικῆς μας ἱστορίας, στόν Ἑνοριακό Ναό Ἀγίου Νικολάου Παραδεισίου τήν Κυριακή 7 Ἀπριλίου (Δ' Κυριακή τῶν Νηστειῶν) τελέστηκε τρισαρχιερατική Θεία Λειτουργία, προεξάρχοντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας καί συλλειτουργούντων τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Στρατονικείας κ. Στεφάνου καί Ὀλύμπου κ. Κυρίλλου, κατά τήν ὁποία ἔλαβε χώρα τό μνημόσυνο τῶν Ἐθνομαρτύρων Ἡρώων καί τῶν ἄλλων ἀγωνιστῶν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. Τόν ἐπιμνημόσυνο λόγο ἐκφώνησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, ἐνῶ μήνυμα τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, του Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ἀνέγνωσε ὁ Ἀρχιμ. Μελίτων Μπέλλος. Στή συνέχεια πραγματοποιήθηκε ἡ λιτανεία τῆς Εἰκόνης τῶν ἐν Ρόδῳ Ἀγίων, τῶν ἱερῶν Λειψάνων τῶν τοπικῶν μας Ἀγίων καί τῆς τιμίας Κάρας του Ἀγίου Παντελεήμονος. Ἡ λιτανευτική πομπή σταμάτησε στόν τόπο θυσίας του Παπα-Λουκά καί τῆς Ἀνθούλας Ζερβου, ὅπου ἐψάλη Τρισάγιο καί στή συνέχεια κατευθύνθηκε στήν Πλατεία Παραδεισίου, ὅπου ἔλαβε χώρα ἡ τελετή κατάθεσης στεφάνων στίς προτομές τους καί ἡ ἀνάγνωση ἀπό τόν κ. Σπύρο Κατσούρη ποιήματος δικῆς του συνθέσεως, σχετικό μέ τήν ἡμέρα, καί ἐψάλη ὁ Ἐθνικός Ὕμνος.

Μετά τήν ἐπιστροφή στόν ἱερό Ναό καί τήν δεξίωση στήν παρακείμενη αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Ἑνορίας, στό Πάνω Σχολεῖο του Παραδεισίου, πού πρόσφατα ἀνακαινίστηκε, πραγματοποιήθηκε ἐκδήλωση, τήν ὁποία χαιρέτισαν ὁ Ἀρχιερατικός Προϊστάμενος τῆς Ἑνορίας Παραδεισίου

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στήν περίοδο του Βυζαντίου θεωροῦσε ὅτι ὁ αὐτοκράτορας εἶχε ὡς βασικό ἔργο του τή διαφύλαξη τῆς ὀρθῆς πίστεως (τῆς ὀρθοδοξίας) τῆς Ἐκκλησίας καί τή διάδοσή της στά εἰδωλολατρικά ἔθνη. Γι' αὐτό οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι συγκροτοῦντο ἀπό τούς αὐτοκράτορες καί πολλοί ἱεραπόστολοι, ὅπως ὁ Κύριλλος καί ὁ Μεθόδιος, ἀποστέλλονταν ἀπό τόν αὐτοκράτορα.

Ὅταν μέ τήν πτώση τῆς Κων/λεως τό 1453 μ. Χ. χάθηκε ἡ πολιτική ἐξουσία, ἡ Ἐκκλησία ἀνέλαβε ἐθναρχικό ρόλο. Ὅλα τά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας πάλεψε ἐνάντια στόν ἐξισλαμισμό. Ὅποιοι ἐξισλαμίζονταν ταυτόχρονα καί ἐκτουρκίζονταν. Συγχρόνως πάλεψε ἐνάντια καί στόν ἐκλατινισμό. Οἱ καθολικοὶ ἱεραπόστολοι (μισσιονάριοι) μέ πολλές μηχανορραφίες προσπαθοῦσαν νά ἐπηρεάσουν καί ἀλλαξοπιστήσουν τόν πονεμένο καί ἀμφοτῶχο ραγιά. Ἡ Ἐκκλησία, ἡ Μητέρα του ἔθνους, προσπάθησε μέ τά κρυφά σχολεῖα καί τίς ἐλάχιστες σχολές (κυρίως σέ Μονές) νά μορφώσει τόν ὑπόδουλο λαό, γιατί ὁ ἀναλφαβητισμός εὐνοοῦσε καί τόν ἐξισλαμισμό καί τόν ἐκλατινισμό. Οἱ περισσότεροι διδάσκαλοι του γένους ἦταν κληρικοί.

Τόν ἴδιο ἐθναρχικό ρόλο διαδραμάτισε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί στά Δωδεκάνησα τόν εἰκοστό αἰῶνα κατά τήν περίοδο τῆς Ἰταλοκρατίας, 1912-1943, Γερμανοκρατίας, 1943-1945, καί Ἀγγλοκρατίας, 1945-1947. Ὁ δυναμικός Μητροπολίτης Ρόδου Ἀπόστολος Τρύφωνος ὀργάνωσε τό 1919 Πανδωδεκανησιακό ψήφισμα γιά τήν ἔνωση τῆς Δωδεκανήσου μέ τήν Ἑλλάδα. Τότε οἱ Ἰταλοί ἀντέδρασαν καί σκότωσαν δύο ροδίτες. Τό περιοδικό αὐτό εἶναι ἀφιερωμένο στήν προσφορά τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνα τά δύστυχα χρόνια καί εἰδικά στό Αἱματηρό Πάσχα του 1919, καθῶς ἔχουν περάσει ἀπό τότε 100 χρόνια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπέτειος «Αἱματηροῦ Πάσχα». Χρονικό, <i>σελ. 1</i>
Αἱματηρό Πάσχα 1919 <i>Γεωργίου Γεωργιάδη, σελ. 3</i>
Πατριαρχικό Γράμμα γιά τήν ἐπέτειο τοῦ Αἱματηροῦ Πάσχα 1919, <i>σελ. 5</i>
Λόγος ἐπὶ τῇ ἐκατοστῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τοῦ Αἱματηροῦ Πάσχα τοῦ 1919 <i>Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ρόδου κ. Κυρίλλου, σελ. 6</i>
Ἱστορικό καί πολιτικό πλαίσιο μέσα στό ὁποῖο διαδραματίστηκαν τά γεγονότα τοῦ Πάσχα τοῦ 1919 <i>Νίκου Νικολάου, σελ. 10</i>
100 χρόνια ἀπὸ τό αἱματηρό Πάσχα τοῦ 1919 <i>Μανώλη Μακρή, σελ. 15</i>
Λόγος Κατηχητήριος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, <i>σελ. 19</i>
Πατριαρχική ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα, <i>σελ. 20</i>
Πασχάλιον μήνυμα Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ρόδου κ. Κυρίλλου, <i>σελ. 22</i>
Κυριακή 7 Ἀπριλίου 1919: Τό αἱματηρό Πάσχα στήν Βιλλανόβα καί στά ἄλλα χωριά τῆς Ρόδου <i>Εὐαγγελίας Παναῆ, σελ. 23</i>
Εἰδήσεις Οἴκουμ. Πατριαρχείου, <i>σελ. 32</i>
Εἰδήσεις Ἱερᾶς Μητροπόλεως, <i>σελ. 36</i>
Ἱεροψαλτικά Νέα, <i>σελ. 47</i>
Ἀπόψεις καί Σχόλια <i>Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου, σελ. 48</i>

Η ΟΔΟΣ

Κωδικός ἐντύπου ISSN 1790-6733

Τετραμηνιαία ἐκδόση
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου
Τηλέφωνο: 22410 34300
Fax: 22410 73480
Internet: www.imr.gr
e-mail: imrodou@gmail.com
Συντάσσεται ἀπὸ ἐπιτροπὴ

Ἰδιοκτήτης
Ἱερά Μητρόπολις Ρόδου

Ἐκδότης
Μητροπολίτης Ρόδου
κ. Κύριλλος

Υπεύθυνος Σύνταξης
Ἀρχιμ. Μάξιμος Παναγιώτου

Προαιρετικές συνδρομές
ALPHA BANK
822002002008824

Ἐκδοτική Παραγωγή
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, Ἀθήνα
Τηλ. 210-9217513,
Fax: 210-9237033
www.eptalofos.gr
e-mail: info@eptalofos.gr

Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ὀλύμπου κ. Κύριλλος, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοτικῆς Κοινότητος Παραδεισίου κ. Κυριαζῆς Μιχαήλογλου, ὁ Βουλευτής κ. Δημήτριος Γάκης, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων καί ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Περιφέρειας Νοτίου Αἰγαίου κ. Μιχαήλ Μπαριανάκης. Τήν ἐκδήλωση παρουσίασε ἡ κ. Ἀναστασία Χατζαντωνίου. Ἡ ἐκδήλωση περιελάμβανε ὁμιλία τῆς κ. Εὐαγγελίας Παναῆ, Φιλολόγου-Δημοτικῆς Συμβούλου, Θεατρικὴ παράσταση ἀπὸ τό Λύκειο Ἑλληνίδων Ρόδου μέ τίτλο «Ἡ Θυσία», καί τραγούδια τῆς Ἀπελευθέρωσης τῶν Δωδεκανήσων, τά ὁποῖα ἀπέδωσε τό Τμῆμα Γυναικῶν τῆς Μικτῆς χορωδίας τοῦ Δήμου Ρόδου ὑπὸ τήν Διεύθυνση τοῦ κ. Μιχάλη Καλαεντζῆ, ὁ κ. Ἰωάννης Κλαδάκης (λύρα) καί ἡ κ. Χριστίνα Κόζα (τραγούδι).

Τό βράδυ τῆς Δευτέρας 8 Ἀπριλίου 2019 στόν κατάμεστο ἀπὸ κόσμο Καθεδρικό Ἱερό Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ἔλαβε χώρα ἐπιστημονικὴ Ἑσπερίδα τήν ὁποία χαιρέτισαν ὁ Δήμαρχος Ρόδου κ. Φώτιος Χατζηδικός, ὁ Ἐκπρόσωπος τῆς Περιφέρειας Νοτίου Αἰγαίου κ. Φιλήμων Ζανετίδης, ὁ Βουλευτής κ. Μάνος Κόνσολας καί τήν ὁποία προλόγισε καί συντόνισε ὁ Καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Μεσογειακῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Αἰγαίου κ. Σπύρος Συρόπουλος. Εἰσηγήθηκαν ὁ κ. Νικόλαος Νικολάου, τ. Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δήμου Ρόδου καί Συγγραφέας, ὁ κ. Μανώλης Μακρῆς, Νομικός καί Συγγραφέας, καί ἡ κ. Εὐαγγελία Παναῆ, Φιλολόγος καί Δ. Σύμβουλος τοῦ Δήμου Ρόδου, μέ τίτλους εἰσηγήσεων ἀντιστοιχῶς: 1) «Ἱστορικό καί πολιτικό πλαίσιο μέσα στό ὁποῖο διαδραματίστηκαν τά γεγονότα τοῦ 1919», 2) «Τά γεγονότα στήν πόλη τῆς Ρόδου», καί 3) «Τά γεγονότα στή Βιλλανόβα καί στά χωριά τῆς Ρόδου». Ἀκολούθησαν τραγούδια τῆς Ἀπελευθέρωσης τῶν Δωδεκανήσων, τά ὁποῖα ἀπέδωσε τό Τμῆμα Γυναικῶν τῆς Μικτῆς χορωδίας τοῦ Δήμου Ρόδου. Τήν Ἑσπερίδα ἔκλεισε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε τοὺς Εἰσηγητές, τόν Προϊστάμενο τῆς Ἑνορίας Παραδεισίου Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ὀλύμπου κ. Κύριλλο καί ὅλους ὅσους συνέβαλαν στή ἐπιτυχή διοργάνωση τῶν ἐκδηλώσεων. ■

ΑΙΜΑΤΗΡΟ ΠΑΣΧΑ 1919

Γεωργίου Γεωργιάδη, δικηγόρου

(Από τό βιβλίο του «Τό αίματηρό Πάσχα τοῦ 1919», Ἀθήνα 1945)

Γεγονότα εἰς τήν πρωτεύουσαν Ρόδον

Ἀπό πρωΐας, τήν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός λαός τῆς πρωτεύουσας Ρόδου, ἀψηφῶν τάς ἀπειλάς τάς ὁποίας αἱ Ἰταλικά Ἀρχαί ἀπό τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἤρχισαν ν' ἀπευθύνωσι πρὸς αὐτόν διαφοροτρόπως, εἶχε συγκεντρωθεῖ εἰς τόν αὐλόγυρον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἵνα ἀφ' ἐνός μὲν συνοδεύσῃ τόν Μητροπολίτην κατὰ τό κρατοῦν ἔθιμον εἰς τόν Καθεδρικόν Ναόν, ὅπου θά ἐτελεῖτο ἡ συνήθης ἀκολουθία τῆς Β' Ἀναστάσεως, ἀφ' ἐτέρου δέ νά ἐκδηλώσῃ ἅπαξ ἔτι τούς κατακλύζοντας τήν ψυχὴν του προαιωνίους πόθους, ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς Ρόδου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἐκτός ὅμως τούτων ὁ Ροδιακὸς λαὸς ἐσκόπει νά ἀποκηρύξῃ καὶ πάντας ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠθέλησαν νά πλαστογραφήσωσι τὰ ἑλληνικά του αἰσθήματα, τήν ἑλληνικὴν του ἐν γένει ὄντοτητα, δίδων τοιουτοτρόπως διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἓν καλὸν μάθημα εἰς τούς Ἰταλοὺς, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν νά καταπνίξωσι πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ἑλληνικῆς του ὑποστάσεως διὰ παντός θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου καὶ νά παρουσιάζωσι τόν ἑλληνικὸν λαόν τῆς Δωδεκανήσου σκεπτόμενον καὶ φρονοῦντα ἄλλως ὥς ἐπέβαλλεν εἰς αὐτόν ἡ ἐθνικὴ του συνείδησις, ἣν τοσοῦτοι αἰῶνες στυγεράς δουλείας δέν κατάρθωσαν νά διαστρεβλώσωσι καὶ νοθεύσωσι.

Ὁ Λόγος τοῦ Μητροπολίτου Ἀποστόλου

«Ἀγαπητά τέκνα. Κατὰ τό παρελθόν ἔτος, χαίρετιζων ὑμᾶς κατὰ τήν στιγμὴν ταύτην, ἡνύχον μὲθ' ὑμῶν τῷ Εἰρηνάρχῃ Θεῷ, ὅπως πέμψῃ τῷ κόσμῳ τήν εἰρήνην καὶ ὅπως ἀξιοθῶμεν κατὰ τό παρόν ἔτος νά συνεορτάσωμεν μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἡμῶν. Ὁ καλὸς μας Θεὸς ἤκουσε τήν εὐχὴν μας. Πολλοὶ ἀδελφοί μας ἐπέστρεψαν περιμένοντες δέ,

μετ' ὀλίγον καὶ τοὺς ἄλλους. Τό τηλεβόλον ἔπαψεν τοὺς ἀπαισίους μυκηθμούς, ἐξεχώρησε δέ τήν θέσιν του εἰς τήν γραφίδα. Τὰ μᾶλλον ἐξέχοντα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος κάθηνται σήμερον περὶ τήν πρασίνην τράπεζαν καὶ συσκέπτονται πῶς νά δημιουργήσωσι διὰ τήν ἀνθρωπότητα εἰρήνην διαρκή, μέλλον ἡμερώτερον, φιланθρωπότερον...»

«...Ἡ λαμπροτέρα δέ γραμμὴ τοῦ Οὐίλσον εἰς προγράμματός εἶναι ἡ θεμελίωσις τῆς μελλούσης εἰρήνης ἐπὶ τῆς Ἀρχῆς τῶν Ἐθνικοτήτων. Τί ἄλλο ὠνειροπόλησεν ἀπὸ πέντε αἰώνων ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ; Εἰμὴ τήν ἐθνικὴν της ἀποκατάστασιν διὰ τῆς συνενώσεως τῶν διαφόρων αὐτῆς τμημάτων εἰς ἓν ὅλον συμπαγές; Καὶ ὅμως, τέκνα μου ἡγαπημένα, παρ' ὅλον τοῦτον τόν ἐνιαῖον πόθον συμπάσης τῆς φυλῆς μας, εὐρέθησαν Ἕλληνες λεγόμενοι, τόν ἀριθμὸν 17, οἵτινες ἐτόλμησαν νά πλαστογραφήσωσι τήν θέλησιν ταύτην τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς Ρόδου...». «...Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι ὁ λαὸς τῆς Ρόδου δύναται χωρὶς ποσῶς νά παρεκτραπῇ ἐκ τῶν πρὸς τήν Σεβαστὴν Ἰταλικὴν Κυβέρνησιν καθηκόντων του, νά ἐκδηλώσῃ ποῖος εἶναι ὁ γνήσιος πραγματικὸς καὶ μοναδικὸς πόθος του. Ἐπικυρῶν δέ καὶ ἐμπράκτως τό ἀναγνωσθέν Δημοψήφισμα νά ζητωκραυγάσῃ ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως αὐτοῦ μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος».

Καί τό πλήθος ξέσπασε σέ ούρανομήκεις ζητωκραυγές καί συνεχώς έπαναλάμβανε:

- «– Εἴμεθα Ἕλληνες καί θέλουμε τήν Μάνα μας.
- Ζήτω ἡ Ἑλλάς
- Ζήτω ἡ Ἐνωσις
- Ζήτω τό Ἑλληνικόν Ἔθνος
- Ζήτω ὁ Ἑλληνισμός
- Κάτω οἱ προδότες».

Γεγονότα εἰς τό χωρίον Βιλλανόβα

«Κατά τήν Β' Ἀνάστασιν ἐγένετο ἐντός τῆς Ἐκκλησίας τό ὑπέρ τῆς ἐνώσεως μετά τῆς Ἑλλάδος συλλαλητήριον, κατόπιν τοῦ ὁποίου συνελήφθησαν ὑπό τῶν Ἱταλῶν οἱ δύο διδάσκαλοι τοῦ χωρίου Κωνσταντῖνος Πανταζῆς καί Νικόλαος Μαγκαφᾶς.

Καθ' ἦν στιγμὴν δέ ὠδηγοῦντο οὗτοι εἰς τό τμήμα, οἱ κάτοικοι ζητωκραυγάζοντες ὑπέρ τῆς ἐνώσεως ἀπήτουν παρά τῶν στρατιωτῶν τήν ἀποφυλάκισιν τῶν διδασκάλων ἢ τήν σύλληψιν ὅλων τῶν κατοίκων, διότι ὅλοι ἐζητωκραύγαζον ὑπέρ τῆς ἐνώσεως μετά τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ στρατιῶτες ὅμως διαταχθέντες ὑπό τοῦ Τενέντε, ἀντί ἀπαντήσεως ἤρχισαν νά κτυπῶσι διά τῶν ὑποκοπάνων καί τῆς λόγχης, ἀδιακρίτως, τοὺς κατοίκους διά νά διαλύσουν αὐτούς.

Τήν στιγμὴν ἐκείνην ἡ χωρική Ἀνθούλα Γεωργίου Μανωλᾶ ἢ Ζερβοῦ ἰδοῦσα στρατιώτην Ἱταλόν κτυπώντα ἀνηλεῶς διά τοῦ ὑποκοπάνου δωδεκαετές τι παιδίον ζητωκραυγάζον, ἠθέλησε νά παρατηρήσῃ αὐτῷ ὅτι δέν ἔπρεπε νά κτυπᾷ τοιοῦτοτρόπως ἓν μικρόν παιδίον. Ἀλλ' ὁ στρατιώτης ἐκμανῆς ἐκ τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἐπυροβόλησε διά τοῦ περιστρόφου του εἰς τό στήθος τῆς γυναικός, ἡ ὁποία ζωσα εἰσέτι, ἐπεχείρησε νά λάβῃ λίθον διά νά ἀμυνθῇ, ὅποτε λογχισθεῖσα ὑπό τριῶν ἄλλων στρατιωτῶν ἐκ τῶν ὀπισθεν, ἔπεσεν ἀμέσως νεκρά.

Ἐνῷ δέ διεδραματίζοντο ταῦτα, εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς ὁδοῦ εἷς στρατιώτης Ἱταλός διαταχθεὶς ὑπό τοῦ ἀξιωματικοῦ ἔσπευσε πλησίον τῶν ἐκεῖ ἱσταμένων ἱερέων Παπα-Ἀναστασίου καί Παπα-Λουκᾶ

καί διέταξεν αὐτούς νά ἀποσυρθῶσι. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἱερεῖς ἐξηκολούθουν νά παρακολουθῶσι τὰς διαδραματιζομένας σκηνὰς μεταξύ ἀφ' ἑνός στρατιωτῶν κτυπώντων διά λόγχης καί ἀφ' ἑτέρου ἀόπλων χωρικῶν προσπαθούντων παντὶ σθένει νά ἀμυνθῶσιν, ὁ στρατιώτης ἐλόγχισε εἰς τό στήθος τόν Παπᾶ Λουκᾶ ἐκπνεύσαντα μετ' ὀλίγα λεπτά, λαβὼν δέ, ὡς φαίνεται ρητὴν ἐντολὴν παρά τοῦ ἀξιωματικοῦ του, εἰπόντος καθ' ἣν στιγμὴν ὁ στρατιώτης ἐσκόπει νά κτυπήσῃ τόν Παπα-Ἀναστάσιον, «τόν ἄλλον, τόν ἄλλον», δηλαδή τόν Παπα-Λουκᾶν, πράγμα τό ὁποῖον σημαίνει καθαρὰν προμελέτην, διότι ἐναντίον τοῦ φονευθέντος ἱερέως οἱ Ἱταλοὶ ἔπνεον μένεα, καθότι καταδικασθεὶς μάλιστα πρό δύο μηνῶν, ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου εἰς ἐξάμηνον φυλάκισιν μόνον διότι εἶπεν ὅτι «ἡ Ἑλλάς θά ἔλθῃ ἐδῶ».¹

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Λουκᾶς Παπαλουκᾶς (1863 - 1919)

Ἱερέας, ἔθνομάρτυρας τῆς ἰταλοκρατούμενης Δωδεκανήσου. Τό κοσμικόν του ὄνομα ἦταν Λουκᾶς Παπακωνσταντῖνου τοῦ Κωνσταντῖνου. Γεννήθηκε στίς 10 Ἀπριλίου 1863 στό χωριό Villanova τῆς Ρόδου, τό σημερινό Παραδείσι. Λογχίστηκε καί σκοτώθηκε τό Πάσχα τοῦ 1919 (7 Ἀπριλίου), ὅταν ἐνθουσιῶδης καί ἐπικεφαλῆς τοῦ συλλαλητηρίου γιά τήν Ἐνωση τῆς Δωδεκανήσου μέ τήν Ἑλλάδα, πού εἶχε ἀποφασιστεῖ μυστικά ἀπό τή Μητρόπολη τῆς Ρόδου νά γίνῃ σ' ὅλα τα χωριά, ἀψήφησε τά ἔκτακτα μέτρα καί τίς λόγχες τῶν Ἱταλῶν καί ἔδωσε τή ζωή του γιά τήν Ἐθνική Ὑπόθεση. Μαζί του σκοτώθηκε μέ λογχισμό καί ἡ Ἀνθούλα Ζερβοῦ.

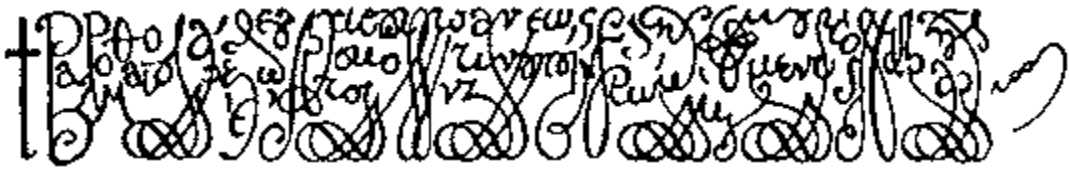
Ἀνθούλα Ζερβοῦ

Σύζυγος Γεωργίου Ζερβοῦ ἢ Μανωλᾶ τό γένος Πίπου, ἔθνομάρτυρας. Ἀγρότισσα ἀπό τό χωριό Παραδείσι τῆς Ρόδου, λογχίστηκε ἀνήμερα τοῦ Πάσχα τοῦ 1919 στίς 7 Ἀπριλίου. Περνοῦσε μέσα ἀπό τίς ξιφολόγχες τῶν Ἱταλῶν ζητωκραυγάζοντας. Προτομή της, ὅπως καί τοῦ Παπα-Λουκᾶ, κοσμεῖ τήν κεντρική πλατεία τοῦ Παραδείσιου. ■

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. Ἀνάλογα γεγονότα περιγράφονται στό ἴδιο βιβλίον καί στά χωριά τῆς Ρόδου, Ἀρχάγγελον, Μαλῶνα, Ἀφάντου, Θολό, Ἀσκληπιό, Ψίνθο, Λάερμα, Ἀρνίθα καί Ἀπολακκιά, Ἀρχιπόλη, Βάτι, Γεννάδι, Ἐμπωνα, Κοσκινοῦ, Καλυθιές, Καλαβάρδα καί Κάστελλο (Κρητηνία), Κάλαθο, Μαριτσά, Μάσαρι, Μονόλιθο, Πλατάνια, Σορωνή, Σιάννα, Σάλακο, Λίνδο, Λαχανιά, Τριάντα, Φάνες, Λάρδο, Προφύλια καί Ἰστριο, καθὼς καί στά νησιά Χάλκη καί Σύμη.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΗΡΟΥ ΠΑΣΧΑ 1919

Ιερώτατε Μητροπολίτα Ρόδου, υπέρτιμε καὶ ἔξαρχε πασῶν τῶν Κυκλάδων Νήσων, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργγέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Κύριλλε, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

Ἀνταποκρινόμενοι εἰς τό ἐκφρασθέν αἴτημα διὰ τῆς ἀπὸ κθ' παρελθόντος Μαρτίου ἐπιστολῆς ὑμῶν, εὐχαρίστως ἀποστέλλομεν ὑμῖν τό παρόν Πατριαρχικόν Μήνυμα διὰ τὰς ἐπειτειακάς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἀπὸ τοῦ «Αἱματηροῦ Πάσχα» (7 Ἀπριλίου 1919) τοῦ Δωδεκανησιακοῦ λαοῦ.

Τοιαῦτα ἐκδηλώσεις προβάλλουν τὴν ἱστορίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τοῦ Γένους καὶ τοὺς ἀγῶνας τοῦ «διὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν καὶ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν», καὶ καλλιεργοῦν εἰς τὴν νέαν γενεάν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν σεβασμὸν τῆς αὐτοθυσίας τῶν προγόνων μας διὰ τὴν προάσπισιν τῶν ὑψίστων αὐτῶν ἀγαθῶν. Αὐτό εἶναι ἐπιτακτικὸν καθῆκον, εἰς μίαν ἐποχὴν ὁμογενοποιήσεως τῶν λαῶν καὶ λήθης σημαντικῶν πτυχῶν τῶν παραδόσεων, προβολῆς τῆς αὐτοπραγματώσεως καὶ ἀπωθήσεως τοῦ θυσιαστικοῦ ἥθους. Ἐπαινοῦμεν πᾶσαν προσπάθειαν, ἡ ὁποία ὑπενθυμίζει ὅτι ἡ ἀλήθεια συνδέεται πάντοτε μέ ἔξοδον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας, μέ προσωπικὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δικαιοσύνην.

Οἱ ὅροι «μαρτυρία» καὶ «μαρτύριον» συνοψίζουν τὴν ἡρωϊκὴν πρᾶξιν τοῦ π. Λουκᾶ Παπακωνσταντίνου καὶ τῆς Ἀνθούλας Ζερβοῦ. Ἐπίστευον εἰς τό νόημα τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἔνταξιν τῶν Δωδεκανήσων εἰς τὸν ἐθνικὸν κορμὸν καὶ δέν ἐπτοήθησαν ἀπὸ τὰς ἀπειλάς, τὰς ἀπαγορεύσεις καὶ τὴν ὠμὴν βίαν. Τό «μαρτύριον τοῦ αἵματος» ἦταν τό ἐπιστέγασμα τῆς πίστεως εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ ἔμπρακτος καὶ ὑψίστη μαρτυρία καὶ ὁμολογία τῆς προτεραιότητος τῆς ἐλευθερίας ἐναντι καὶ τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς των καὶ συγχρόνως ἔκφρασις τῆς πί-

στεῶς των εἰς τὸν Χριστόν, τὸν ἐλθόντα «χαρίσασθαι ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν».

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, θεωροῦμεν ἐξόχως συμβολικόν τό γεγονὸς ὅτι ἡ βούλησις τοῦ λαοῦ τῶν Δωδεκανήσων διὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐξεφράσθη γενναιοφρόνως τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, τῆς μεταβάσεως ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν ζωὴν, τῆς νίκης κατὰ τοῦ θανάτου, τῆς ἐλπίδος ζωῆς αἰωνίου. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους, ὁ ἑορτασμὸς τῶν ἱστορικῶν ἐπετειῶν εἶναι πάντοτε διπλοῦς, ἀφοῦ συνδέεται μέ μίαν ἐκκλησιαστικὴν ἐορτὴν καὶ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν βιωματικὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ ἄνθρωπος, εἰς τό βάθος τῆς ὑπάρξεώς του, δέν εἶναι πολίτης τοῦ κόσμου, ἀλλὰ οὐρανοπολίτης.

Κατακλείοντες, ὑπενθυμίζομεν τοὺς σοφοὺς λόγους τοῦ πνευματικοῦ πατρός τῆς ἡμῶν Μετριότητος, μακαριστοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος: «Οἱ Δωδεκανήσιοι, ἐάν δέν ἦσαν ἐγκεντρισμένοι εἰς τὴν καλιέλαιον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἴσως νά μὴ ὑπῆρχον σήμερον ὡς Ὀρθόδοξοι. Ἐάν ἐπέζησαν ὡς Ὀρθόδοξοι οἱ Δωδεκανήσιοι, ἐάν ἐπέζησαν τοῦ Ντέ Βέκκι, εἶναι διότι ἦσαν Ὀρθόδοξα τέκνα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ πίστις καὶ ἡ παράδοσις ἀπεδείχθησαν ἰσχυρότεραι καὶ τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ καὶ τοῦ φασισμού» (Χαλκηδόνια, σ. 119).

Ἐπὶ δέ τούτοις, εὐχόμενοι εὐκαρπον διεξαγωγὴν τῶν ἐπειτειακῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ «Αἱματηροῦ Πάσχα 1919», καὶ συμπάλλοντες μεθ' ὑμῶν τό «Αἰωνία ἡ μνήμη» διὰ τοὺς μάρτυρας τῆς ἐλευθερίας π. Λουκᾶ Παπακωνσταντίνου καὶ Ἀνθούλαν Ζερβοῦ καὶ τοὺς συναγωνιστάς αὐτῶν, καταστέφομεν καὶ συμμετέχοντες εἰς αὐτάς διὰ τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν εὐλογίας καὶ ἐπικαλούμεθα ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ἀείρυτον τὴν χάριν καὶ πλοῦσια τὰ ἐλέη τοῦ πανσθενοῦς, παντεπόπτου καὶ πανδώρου Θεοῦ, τοῦ ἐξουσιαστοῦ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Ἰβ' Ἀπριλίου 19

Ἐκ τῆς Ἱεραρχικῆς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀθηνῶν
 Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, Ἱεροσολύμων καὶ Ὑψίστης Ἐκκλησιαστικῆς Συνόδου
 Ἰωάννης Στυλίου

Λόγος επί τῇ ἐκατοστῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τοῦ Αἵματηροῦ Πάσχα τοῦ 1919

ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ρόδου κ. Κυρίλλου
(Ιερός Ναός Ἁγίου Νικολάου Παραδεισίου 7-4-2019)

Συγκεντρωμένοι ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ ἱεροῦ τούτου Ναοῦ, τοῦ Ἁγίου Νικολάου Παραδεισίου, σήμερα Τετάρτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν, ἐπιτελοῦμε τὴν ἐόρτιο καὶ πανηγυρική Σύναξη «Πάντων τῶν ἐν Ρόδῳ διαλαμπάντων Ἀγίων». Αἰσθανόμενοι τὴν χαρὰ τῆς παρουσίας καὶ τῆς μετ' αὐτῶν συλλειτουργίας τῶν ἁγίων ἀδελφῶν, τῶν Θεοφιλεσάτων Ἐπισκόπων Στρατονικείας κ. Στεφάνου καὶ Ὀλύμπου κ. Κυρίλλου, τῶν Κληρικῶν μας, καθὼς καὶ τῆς συμμετοχῆς τῶν Ἀρχόντων καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ μας, τελοῦμε τὴν Θεία Εὐχαριστία καὶ μνημονεύομε προσευχητικά τῶν ὀνομάτων τῶν Ἀγίων μας, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μας Κορυφαίου Ἀποστόλου Παύλου καὶ ὅλων τῶν βλαστῶν τῆς εὐλογημένης φυτείας του, τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν Μαρτύρων, τῶν Νεομαρτύρων καὶ τῶν Δικαίων, οἱ ὅποιοι «πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως» ἀγωνίστηκαν «κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον» καὶ ἐκαρποφόρησαν τοὺς καρπούς τῆς ἁγιότητος, καὶ οἱ ὅποιοι διαχρονικά ἐξέφρασαν καὶ τιμῶμενοι ἐκφράζουν στήν πῶ ἀύθεντική της ἔκφραση, «εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων», τὴν ροδίτικη αὐτοσυνειδησία, τὴν αὐτοσυνειδησία τοῦ τόπου μας, τόπου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἀκραιφνῶς ἐλληνικοῦ καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς Χριστιανικῆς Οἰκουμένης βαθύτατα Ὁρθοδόξου καὶ Ἐκκλησιαστικοῦ.

Οἱ Ἅγιοί μας, οἱ πρεσβύτεροι Ἀδελφοί μας κατὰ τὴν πίστη καὶ τὴν ὁμολογία Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἱ Ἱεράρχες, ὁ Θεοδόσιος, ὁ Ἰσίδωρος, καὶ οἱ ἄλλοι, ὁ Μεγαλομάρτυς Φανούριος, οἱ Νεομάρτυρες Κωνσταντῖνος ὁ Ὑδραῖος καὶ Μαλαχίας ὁ Λίνδιος, ὅλοι, ὅσους ἐπώνυμα γνωρίζουμε, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀνώνυμοι, ὅσων ὁ πανδαμάτορας χρόνος καὶ οἱ

περιπετειώδεις ἱστορικές συνθήκες καὶ περιστάσεις ἄφησαν νὰ λησμονηθοῦν τὰ ὀνόματα, σήμερα μέ ἓνα στόμα καὶ μιά φωνή, φωνὴ πού διατρέχει τοὺς αἰῶνες καὶ φτάνει στό τώρα τῆς χριστιανικῆς μας ὑπάρξεως, κηρύσσουν τὸ μυστήριον τῆς πίστεώς μας, ἀνοίγουν τοὺς θησαυροὺς τῆς κληρονομίας μας, μᾶς προσκαλοῦν νὰ ἐντρυφήσουμε στό τραπέζι τῆς ἁγιότητός τους. Μᾶς ἀπευθύνουν τὴν ἀναστάσιμη πρόσκληση: «Δεῦτε λάβετε φῶς, ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός», τοῦ φωτός πού ἄπλωσε στό νησί μας ὁ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, ὁ Χριστός. Μᾶς ὑπενθυμίζουν ὅτι εἴμαστε λαὸς Θεοῦ, Ἐκκλησία πού συγκροτεῖται σέ τόπο σημειωμένο, ἐδῶ καὶ δύο χιλιάδες χρόνια, μέ τὸ σημεῖο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ καθαγιασμένο ἀπὸ ἰδρώτες Δικαίων καὶ αἵματα Μαρτύρων καὶ ἀγῶνες Ἡρώων, προτρέποντάς μας ταυτόχρονα νὰ συνεχίσουμε ὑψηλόφρονες τὴν πορεία μας, μέ ἀκέραιο αἶσθημα εὐθύνης ἀπέναντι στήν ἱστορική μας ταυτότητα, ἀπέναντι στό παρόν μας, ἀπέναντι στό μέλλον τῶν παιδιῶν μας, τῆς νέας γενιᾶς τῶν ὀνείρων καὶ τῶν ὁραμάτων μας.

Ἀλλὰ ἡ σημερινή ἡμέρα, ἐπαναλαμβάνουμε, Κυριακή Τετάρτη τῶν Νηστειῶν, τὴν ὁποία προσδιορίζουμε μέ τὸ χρονικὸ ὁροθέσιο 7ῆς Ἀπριλίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 2019, σηματοδοτεῖ μίαν λαμπρὰ καὶ ἔνδοξο ἐπέτειο τῆς τοπικῆς ἱστορίας. Τὴν ἐκατοστή ἐπέτειο ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς Ἀναστάσεως, τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους 1919, πού ἀπὸ τὰ γεγονότα πού διαδραματίστηκαν, ἐδῶ στό Παραδεισι καταγράφηκε ὡς «Τὸ Αἵματηρὸ Πάσχα» τοῦ λαοῦ μας. Τὸ Πάσχα ἐκεῖνο τῆς θυσίας, τῆς θυσίας ἐνός Πατῆ καὶ μιᾶς γυναίκας, οἱ ὅποιοι δέν δειλιάσαν μαζί μέ τόσοις ἄλλους, σύσσωμο τὸν λαὸ μας, νὰ

σταθούν μπροστά στα πυροβόλα όπλα και τις λόγ-
χες των Ιταλών και να διατρανώσουν μέχρι αυτο-
θυσίας την αυτοσυνειδησία και τον πόθο τους.

Στις 5 Μαΐου του 1912 τὰ ιταλικά στρατεύματα
ἀποβιβάστηκαν στη Ρόδο και ἐξήγγειλαν ὅτι ἔφτα-
σαν ὡς ἀπελευθερωτές τῆς Δωδεκανήσου ἀπὸ τὴν
ἐπὶ αἰῶνες ὀθωμανικὴ δουλεία. Σύντομα ὅμως, ἐμ-
φάνισαν τὶς πραγματικὲς τους διαθέσεις, ὅτι ἤρθαν
γὰρ νὰ ὑποδουλώσουν καὶ νὰ κυριαρχήσουν. Προ-
σέκρουσαν ὅμως στὸ λαϊκὸ φρόνημα, πού δὲν ἔπαυ-
σε οὔτε πρὸς στιγμή νὰ ἐκφράζεται ὡς βούληση γιὰ
ἐλευθερία καὶ ἐνσωμάτωση στὸν Ἐθνικὸ κορμό. Οἱ
Δωδεκανήσιοι θέλουν νὰ ἔρθει στὰ Νησιά ἡ Ἑλλάδα,
ὅπως χαρακτηριστικὰ ἀντιλόγησε σὲ ἰταλὸ ἀξιωμα-
τικὸ ὁ Ἐθνομάρτυρας Παπᾶ-Λουκάς, ἀντιλογία γιὰ
τὴν ὁποία καταδικάστηκε ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖο τῶν
Ἰταλῶν σὲ ἐξάμηνη φυλάκιση.

Τὰ γεγονότα τοῦ «*Αἵματῆροῦ Πάσχα*» διαδρα-
ματίστηκαν μὲ ἀφετηρία τὸ Συνέδριο Εἰρήνης τῶν
Παρισίων, ὅταν τὸ Δωδεκανησιακὸ ζήτημα ἤρθε
στὸ προσκήνιο τῆς διεθνοῦς διπλωματίας, μὲ τὸν
Ἑλληνα Πρωθυπουργὸ Ἐλευθέριο Βενιζέλο νὰ
ὑποστηρίξει ὅτι τὰ ἀπὸ χιλιετίες ἑλληνικὰ Δωδεκά-
νησα πρέπει νὰ ἐνσωματωθοῦν στὸν ἔθνικὸ κορμό,
σύμφωνα καὶ μὲ τὴ διακήρυξη τοῦ δόγματος τῶν
Ἐθνοτήτων καὶ τοῦ δικαιώματος γιὰ αὐτοδιάθεση
τῶν λαῶν τοῦ Προέδρου τῆς Ἀμερικῆς Οὐίλσον,
τὸ ὁποῖο ὑπαγόρευε ὅτι κάθε συνθήκη πού ἀντι-
στρατευόταν τὶς ἀρχές αὐτές, ἔπαυε νὰ ἔχει ἰσχὺ,
καὶ κατὰ συνέπεια καὶ ἡ μυστικὴ συνθήκη τοῦ 1915
μεταξὺ τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν Δυνάμεων τῆς Ἀντάντ,
πού ἀφοροῦσε τὴν προσάρτηση τῆς Δωδεκανή-
σου, ἔπρεπε νὰ ἀκυρωθεῖ. Ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις
ἀντιδρώντας στίς ἀξιώσεις τῆς Ἑλληνικῆς διπλω-
ματίας προσπάθησε μὲ δόλιο τρόπο νὰ ἐπηρεάσει
τὶς ἐξελίξεις πρὸς ὄφελός της, ἀποσπώντας μὲ τὴ
χρήση βίας καὶ δόλου ἔγγραφο ἀναφορά τοῦ Ἰτα-
λοῦ Δημάρχου Ρόδου καὶ 17 Δημάρχων καὶ Κοινο-
ταρχῶν τοῦ νησιοῦ πρὸς τὸ Συνέδριο τῶν Παρισί-
ων, μὲ τὴν ὁποία ἐκφραζόταν ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν
νησιῶν πρὸς τὴν κατέχουσα αὐτὰ Ἰταλία καὶ μὲ εὐ-
σχημο τρόπο παρουσιαζόταν ὅτι οἱ Δωδεκανήσιοι
θὰ ἦταν εὐχαριστημένοι, ἂν ἡ Δωδεκάνησος παρέ-
μενε ὀριστικὰ ὑπὸ τὴν ἰταλικὴ κυριαρχία. Ἡ στιγμή
ἦταν κρίσιμη διότι, ὅπως παρουσιαζόταν στὸ Συ-
νέδριο τὸ φρόνημα τῶν Δωδεκανησίων, ἀκύρωνε
τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Ἑλληνικῆς πλευρᾶς γιὰ αὐτο-
διάθεση τῶν Ἑλληνικωτάτων Δωδεκανήσων.

Τὴν κρίσιμη ἐκείνη γιὰ τὸ μέλλον τῶν Δωδεκα-
νήσων στιγμή τὸ πηδάλιο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Ρόδου κρατοῦσε στὰ χέρια τοῦ ὁ πολὺς Ἀπόστολος
Τρύφωνος. Ἀπὸ τὴ θητεία του σὲ διάφορες θέσεις,
μέχρι καὶ αὐτὴ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ τῆς Ἀγίας καὶ
Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου,
ἔχει τὴ συσσωρευμένη πείρα τῆς Ἐθναρχοῦσης Ἐκ-
κλησίας, γιὰ τὰ προνόμια τῆς ὁποίας ἀγωνίστηκε
μὲ σθένος, ὅταν αὐτὰ ἐθίγησαν ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς.
Ἀνήκει σὲ μιά νέα γενιὰ Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου, οἱ
ὁποῖοι ἐκφράζουν μιά νέα συνείδηση, τὴν ἐθνικὴ.
Ἐνεργεῖ πρὸς κάθε κατεύθυνση ὡς ἐκπρόσωπος
τῆς Ἐθναρχοῦσης Ἐκκλησίας στὸν τόπο τῆς Ποι-
μαντορίας του, ἀλλὰ παράλληλα ὁραματίζεται τὴν
ἐθνικὴ ὁλοκλήρωση καὶ δίνει ὁλόκληρο τὸν ἑαυτό
του γιὰ τὴν ἐπιτυχία της. Τὴ συγκεκριμένη δύσκο-
λῃ ὥρα πολυμηχανεύεται καὶ τίθεται ἐπικεφαλῆς.
Ἀφουγκράζεται τὴν ἀγωνία τοῦ λαοῦ του, τὴ διά-
θεσή του νὰ διαμαρτυρηθεῖ γιὰ τὰ τεκταινόμενα
καὶ ἀναλαμβάνει δράση. Προβαίνει στὴ σύσταση
τῆς ὑπὸ τὴν προεδρία του «*Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς*»,
ἡ ὁποία, σὲ συνεννόηση μὲ τὸν «*Δωδεκανησιακὸ
Σύλλογο Ἀθηνῶν*» μεθοδεύει τὴν ὑπογραφή ψηφί-
σματος καὶ διοργανώνει Πανδωδεκανησιακὸ συλ-
λαλητήριον γιὰ τὴν Ἑνωση τὴν Κυριακὴ τοῦ Πά-
σχα, μετὰ τὸν Ἑσπερινὸ τῆς Ἀγάπης, τὴ «*Δεύτερη
Ἀνάσταση*» ὅπως συνηθίζεται νὰ ὀνομάζεται ἀπὸ
τόν λαὸ μας.

Τὸ κείμενο τοῦ Ψηφίσματος διαβιβάστηκε μὲ
ἄκρα μυστικότητα στοὺς ἀποδέκτες του, τοὺς
κατοίκους τῆς πόλεως καὶ τῶν χωριῶν τῆς Ρόδου
καὶ τῶν νησιῶν Σύμης καὶ Χάλκης. Μὲ πρόσχημα
τὴν προσέλευση στὸ μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσε-
ως καὶ στίς Ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας,
βάσει συντονισμένων ὁδηγιῶν, οἱ κάτοικοι στίς
Ἐκκλησίες ἔθεταν τὴν ὑπογραφή τους. Μετὰ τὴ
συγκέντρωση τῶν ὑπογραφῶν τὸ Ψήφισμα θὰ δια-
βαζόταν στίς Ἐκκλησίες κατὰ τὸν Ἑσπερινὸ τῆς
Ἀγάπης γιὰ νὰ γίνει μὲ αὐτόν τὸν τρόπο ἡ πανη-
γυρικὴ ἐπικύρωση καὶ ἔγκρισή του ἀπὸ τὸν λαό, ὁ
ὁποῖος σημειωτέον, κατὰ τὸ ἔθος καὶ τὶς παραδό-
σεις του, συμμετεῖχε σύσσωμος στήν τελετὴ, ἐξαι-
ρουμένων μόνο τῶν ἀσθενῶν.

Ἄς ἀκούσουμε, ὅμως, τὴν ἀφήγηση τοῦ πρω-
τεργάτου καὶ διοργανωτοῦ τῶν συλλαλητηρίων
Μητροπολίτου Ἀποστόλου μέσα ἀπὸ τὰ Ἀπομνη-
μονεύματά του: «*Κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς Β' Ἀνα-
στάσεως ἐγένοντο καθ' ὅλην τὴν Δωδεκάνησον
ὀγκώδη Συλλαλητήρια, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Ἑλληνικὸς
Λαὸς τῶν Νήσων μετὰ πάσης σοβαρότητος, ἀλλὰ
καί μετ' ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ διεδήλωσε τοὺς
Ἐθνικοὺς του πόθους ἄνευ οὐδεμιᾶς προκλήσε-*

ως ἡ προσβολῆς κατά τῶν κρατούντων. Εἶναι δέ ἀπολύτως βέβαιον ὅτι, οὐδέν θά συνέβαινε, ἂν καί αἱ Ἀρχαί ἐξεπλήρουν, ὡς ἔδει, τό καθήκον των, περιοριζόμενοι ἀπλῶς εἰς τήν τήρησιν τῆς Δημοσίας Τάξεως. Δυστυχῶς ὁμως αἱ Ἀρχαί, καί αὐταί ἀκόμη αἱ Ἀνώτεραι, ἔχασαν τήν ψυχραιμίαν των καί δέν κατώρθωσαν νά κρατηθῶσιν εἰς τό ὕψος τῆς θέσεως καί τῆς ἀποστολῆς των, ὡς ὀργάνων πεπολιτισμένης Κυβερνήσεως. Εἰς τήν Πρωτεύουσαν πληροφορηθέντες ὅτι κάτι συμβαίνει, ἐξαπέστειλαν παρ' ἐμοί μικρόν πρό τῆς Β' Ἀναστάσεως, τόν Ἐπιτελάρχην Bergera καί τόν Διευθυντήν τῆς Ἀστυνομίας Gorini, ὅπως δι' ἀπειλῶν μέ πείσωσι νά ματαιώσω τά Συλλαλητήρια, ἐπαναλαμβάνοντες ὅτι ἐγώ τά ἐδημιούργησα καί ἐγώ θά ἡδυνάμην νά τά ματαιώσω, ὅπως ἀποφύγω τήν μεγάλην εὐθύνην, ἣν συνεπάγεται τοιαύτη ἐνέργειά μου. Εἰς ἀπάντησιν τοῖς εἶπον.... ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶναι Νόμιμος, διότι στηρίζεται εἰς μίαν δήλωσιν τῶν Νικητῶν τοῦ πολέμου..... Αὐτοί ἐπέμενον εἰς τήν ματαίωσιν, ὁπότε ἠναγκάσθην νά τοὺς εἶπω, ὅτι αὐτήν τήν στιγμήν δέν ὑπάρχει καμμία δύναμις ἱκανή νά ἀνακόψῃ τό Λαϊκόν ρεῦμα...»

Τό Συλλαλητήριο στήν Πόλη τῆς Ρόδου, προεξάρχοντος τοῦ Μητροπολίτου, πραγματοποιήθηκε εἰρηνικά, χωρίς ἀντιδράσεις ἐκ μέρους τῶν Ἰταλῶν, οἱ ὅποιοι παρακολούθησαν ὡς θεατές τή μεγαλειώδη συγκέντρωση στόν περίβολο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. Σύμφωνα μέ τήν ἀφήγησιν τοῦ Μητροπολίτου Ἀποστόλου: «Ἀκριβῶς ὅ,τι ἐγένετο εἰς τήν Πρωτεύουσαν θά ἐγίνετο καί εἰς ὅλην τήν Ρόδον καί τήν Δωδεκάνησον, ἂν καί τά Κυβερνητικά ὄργανα ἐκράτουν τήν θέσιν των καί δέν ἐξετραχηλίζοντο εἰς ἀδικαιολογήτους βιαιοπραγίας. Δυστυχῶς, εἴτε ἐξ οἰκείου ὑπερβολικοῦ ζήλου τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας εἰς τά διάφορα Χωρία καθὼς καί εἰς τινας Νήσους ἐξετροχιάσθησαν καί οὐ μόνον ἐβαιοπράγησαν κατά ἀθῶων καί ἀόπλων Πολιτῶν, ὡς μόνον ὄπλον κρατούντων εἰς χεῖρας τὰς Λαμπάδας τοῦ Πάσχα, οὐ μόνον ἐδημιούργησαν εἰς βάρος τῆς Ἰταλίας καί τοῦ Ἰταλικοῦ γοήτρου τό αἱματηρόν Πάσχα τοῦ 1919, διά τοῦ φόνου ἑνός γέροντος Ἱερέως τοῦ Παπᾶ Λουκά καί μιᾶς ἀθώας Οἰκοδεσποίνης τῆς Ἀνθούλας Ζερβοῦ, ἀλλά προέβησαν καί εἰς συλλήψεις καί εἰς φυλακίσεις ὄλων τῶν πρωτοστατησάντων εἰς τά Συλλαλητήρια».

Ὁλος ὁ λαός μας ἔδωσε τό δικό του μεγαλειώδες παρόν καί διετράνωσε τή βούλησίν του γιά Ἑνωσιν μέ τή Μητέρα Πατρίδα του. Τά συνθή-

ματα πού ἐπικράτησαν ἦταν: «Εἴμαστε Ἕλληνες καί θέλουμε τή Μάνα μας. Ζήτω ἡ Ἑλλάς. Ζήτω ἡ Ἑνωσις. Ζήτω τό Ἑλληνικόν Ἔθνος. Ζήτω ὁ Ἑλληνισμός. Κάτω οἱ προδότες». Ἦταν μιά παλλαϊκή οὐρανομήκης κραυγή. Σέ ὅλα τά χωριά μας δόθηκε ἡ τιμή τοῦ χρέους. Τό Παραδείσι ὁμως καυχᾶται καί ἔχει τό προβάδισμα χάρις στή θυσία τῶν Ἡρώων του. Ἡ ἀνθρώπινη διαμαρτυρία τῆς Ἀνθούλας Ζερβοῦ, γιά τό χτύπημα ἀπό Ἰταλό στρατιώτη μέ τόν ὑποκόπανο ἑνός μικροῦ παιδιοῦ, ἐπιφέρει τήν ἐν ψυχρῷ ἐκτέλεσίν της. Στή συνέχεια λογχίζεται καί δολοφονεῖται ὁ Παπα-Λουκάς Παπακωνσταντίνου. Ὁ ἄλλος Ἐφημέριος τῆς Κοινότητος Παπα-Ἀναστάσιος Μανέττας πεθαίνει μετά ἀπό σαράντα ἡμέρες ἀπό τή ψυχολογική πίεσιν, πού ὑπέστη ὡς συμμέτοχος στά γεγονότα. Τεράστιο τό τίμημα, πολύτιμο τό αἷμα, πού πότισε τό δένδρο τῆς ἐλευθερίας μας. Ὁ ἀγῶνας δικαιώθηκε. Ὅλοι ἔδωσαν «ἐν ἐνὶ στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ» τό μεγάλο παρόν. Κατόρθωσαν αὐτό πού φαινόταν ὀρθολογικά ἀκατόρθωτο, «διεσκέδασαν βουλὰς ἐθνῶν». Ἡ Ἑλληνική διπλωματία ἀξιοποίησε τόν ἀγῶνα, τό αἷμα τῶν Ἡρώων μας καί κατά τήν παρατήρησιν τοῦ Μητροπολίτου Ἀποστόλου, «Ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Ἑλλήνος Πρωθυπουργοῦ, ὅστις ἐπ' αὐτῆς τῆς κινήσεως στηριχθεὶς, ἀνέτρεψε τά κατακτητικά ἐπὶ τῆς Δωδεκανήσου σχέδια τῆς Ἰταλίας, καί ἐπέτυχε τήν ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης τῆς γνωστῆς ὑπὸ τό ὄνομα Τιτόνι-Βενιζέλου»...

Σήμερα, ἑκατὸ χρόνια μετά εἴμαστε συγκεντρωμένοι στόν ἴδιο ἱερό χωρὸ, στίς αὐλές ὅπου οἱ Πατέρες καί οἱ Μητέρες σας, ἀγαπητοὶ Παραδεισιῶτες, ὕψωσαν τό ἀνάστημα καί τή φωνή τους γιά αὐτοδιάθεσιν καί ἔνωσιν μέ τή Μητέρα Πατρίδα, σέ μικρὴ ἀπόστασιν ἀπὸ τόν τόπο τῆς θυσίας τῶν Ἐθνομαρτύρων Ἡρώων μας Παπα-Λουκά καί Ἀνθούλας Ζερβοῦ. Μνημονεύουμε μέ εὐγνωμοσύνη τῶν ὀνομάτων τους, καταγεγραμμένων μέ ἀνεξίτηλα γράμματα στίς δέλτους τῆς τοπικῆς καί ἐθνικῆς ἱστορίας μας. Ἐκφράζουμε τήν εὐγνωμοσύνην μας γιά τόν ἀγῶνα, τή θυσία τους, θυσία πού ἔγινε «λύτρον ὑπὲρ πολλῶν», λύτρον γιά τίς μελλοντικές γενιές τῶν Δωδεκανησιῶν, λύτρον γιά τήν ἐλευθερία τῶν Νησιῶν μας.

Μνημονεύουμε τοῦ ὀνόματος τοῦ πρωτεργάτου τοῦ ἀγῶνα ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἀποστόλου Τρύφωνος καί ὄλων τῶν Ἱερέων μας. Τοῦ Μητροπολίτου πού βάσταξε «τόν καύσωνα τῆς ἡμέρας καί τόν παγετόν τῆς νυκτός» καθ' ὅλο τό διάστημα τῆς Ἰταλοκρατίας. Τῶν Παπάδων ἑνός

πονεμένου λαού, οί όποιοι, άν και δέν κατείχαν διπλώματα και περγαμηνές ανώτερας θεολογικής παιδείας, έδωσαν τήν προσωπική τους μαρτυρία, μαρτυρία τής από αιώνων συλλογικής έμπειρίας του Γένους τών Όρθοδόξων Ρωμιών, ότι δηλαδή Έκκλησία και λαός συμπορεύονται, γιατί δέν είναι διαφορετικά μεγέθη αλλά όλοι μαζί, μέ μοναδική διάκριση εκείνη του χαρίσματος ή διαφορετικά του διακονήματος, συναπαρτίζουν τόν λαό του Θεού.

Μνημονεύουμε τών εκπαιδευτικών, τών δασκάλων, πού αντιμετώπισαν τήν σκληρότητα τών Άρχών τής Κατοχής μέ απολύσεις, φυλακίσεις και έξορίες, γιατί αρνήθηκαν νά προδώσουν τά ιδανικά τής ελληνικής παιδείας, τά «Ελληνικά Γράμματα» του Διδάχου του Γένους μας Πατρο-Κοσμά του Αίτωλου. Τούς δασκάλους πού ξμειναν και μαζί μέ τόν Παπά του χωριού άνοιξαν τά «Κρυφά Σχολεία» τών Κατηχητικών τής Ιεράς Μητροπόλεως μας. Όλους εκείνους πού στά πέτρινα αυτά χρόνια τής Ιταλοκρατίας επέμειναν «ύστερούμενοι, διωκόμενοι, κακουχούμενοι» νά προσφέρουν τά αγαθά, τής έναρμονισμένης μέ τή συλλογική συνείδηση του λαού μας παιδείας, παιδείας ουσιαστικής πού καλλιέργησε ψυχές και τόνωσε καρδιές και έξύψωσε φρόνημα.

Μνημονεύουμε τών Πατέρων και Μητέρων μας, τών απλών ανθρώπων του λαού τής Δωδεκανήσου εκείνων τών χρόνων, οί όποιοι εξέφρασαν τήν υπαρκτική τους ελληνική και εκκλησιαστική Όρθόδοξη ταυτότητα και στάθηκαν σάν τόν μικρόσωμο Δαυΐδ απέναντι στον γίγαντα Γολιάθ για τήν τιμή τής φυλής μας, για τά ιδανικά του Γένους μας, για τή συνέχεια σ' αυτόν έδώ τόν τόπο. Τόν

λαό πού μέ γνήσιο και αυθεντικό πατριωτισμό έκδήλωσε ποικιλοτρόπως τήν ένότητα τής φυλής μας, πού βάδισε τή σκληρή πορεία του ένωμένος μέ πίστη στον Θεό, σεβασμό στις παραδόσεις του, έχοντας όνειρο και όραμα, μέ τήν βαθειά επίγνωση του ευαγγελικού λόγου πού συνέιχε τό είναι του, «τί γάρ ώφελήσει άνθρωπον εάν κερδήσῃ τόν κόσμον όλον, τήν δέ ψυχήν αυτού ζημιωθῇ· ή τί δώσει άνθρωπος αντίλλαγμα τής ψυχής αυτού;».

Υποκλινόμεθα ενώπιον όλων αυτών. Θαυμάζουμε τή φιλοπατρία και τό αγωνιστικό φρόνημά τους. Τιμούμε τή μνήμη τους, ευχαριστούμε για τούς αγώνες τους, εκφράζουμε τήν ευγνωμοσύνη μας για τήν κληρονομιά πού μάς άφησαν. Τελοϋμε τό μνημόσυνό τους, ευχόμεθα για τήν ανάπαυση τών ψυχών τους μέ τήν προσδοκία τής κοινής Άναστάσεως και τής «ζωής του μέλλοντος αιώνος».

Τελειώνοντας τόν λόγο μέ αίσθημα ευθύνης ύπομνησκουμε ότι τό ιερό τους μνημόσυνον στά εκατό χρόνια από τήν ένδοξη εκείνη ήμέρα εκφράζει και τήν όμολογία του χρέους μας προς τόν τόπο μας και τήν ιστορία μας. Άγαπούμε τήν πατρίδα μας, εργαζόμαστε χωρίς σκοπιμότητες για τήν προαγωγή τών τοπικών μας πραγμάτων, σεβόμαστε τόν άνθρωπο, καταφάσκουμε τίς διαχρονικές αξίες του Γένους μας, βαδίζουμε συντονισμένοι στο «Εμείς» και όχι στο «Εγώ» μέ λάβαρο τήν Όρθόδοξη πίστη μας, έμπνεόμενοι από τό παράδειγμα τών Αγίων μας και τό πατριωτικό και εκκλησιαστικό ήθος τών «Προαπελθόντων Πατέρων και Αδελφών» μας.

Είη αιωνία ή μνήμη τών Έθνομαρτύρων Ηρώων μας και τών αγωνιστών τής έλευθερίας τής Δωδεκανήσου. ■

Ίστορικό καί πολιτικό πλαίσιο μέσα στό όποιο διαδραματίστηκαν τά γεγονότα του Πάσχα του 1919

Νίκου Νικολάου, πρώην προέδρου του Δ. Σ. του Δήμου Ροδίων

Εωρῶ χρέος μου νά εὐχαριστήσω τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ρόδου κ.κ. Κύριλλο καί τούς συνδιοργανωτές τῆς ἀποψινῆς ἐκδήλωσης, γιά τήν τιμή νά μέ συμπεριλάβουν στούς ὁμιλητές, γιά τήν ἱστορική ἐπέτειο τῶν 100 χρόνων ἀπό τά αἱματηρά γεγονότα, πού ἔγιναν ἀνήμερα τοῦ Πάσχα, στίς 7 Ἀπριλίου τοῦ 1919, στήν πόλη τῆς Ρόδου, στά χωριά καί σέ νησιά τῆς Δωδεκανήσου.

Κορύφωση τῶν γεγονότων αὐτῶν, ὑπῆρξε ὁ τραγικός θάνατος, διά λογχισμοῦ, ἀπό Ἰταλούς καραμπινιέρους, τῶν ἀοίδιμων ἔθνομαρτύρων, τοῦ ἱερέα Παπα-Λουκά καί τῆς Ἀνθούλας Ζερβοῦ, ἀπό τό χωριό Βιλανόβα, (σημερινό Παραδείσι), οἱ ὅποιοι πέρασαν στήν ἀθανασία, μέ τή θυσία τῆς ἴδιας τους τῆς ζωῆς, προκειμένου νά ὑπερασπιστοῦν τό ἀναφαίρετο δικαίωμα τοῦ δωδεκανησιακοῦ λαοῦ νά ἐνωθεῖ, μέ τή μητέρα Ἑλλάδα.

Ὅμως, πρὶν ἐξιστορήσουμε τά γεγονότα καί γιά νά κατανοήσουμε τή σημασία τους, πιστεύω ὅτι εἶναι χρήσιμη ἡ ἀναφορά στό ἱστορικό καί πολιτικό πλαίσιο, στίς συνθήκες, στά αἷτια καί τούς αἰτίους πού τά προκάλεσαν, ἀλλά καί κατά πόσο αὐτά τά γεγονότα συνέβαλαν στήν ἀνάδειξη τοῦ Δωδεκανησιακοῦ Ζητήματος, τόσο στήν ἐλεύθερη Ἑλλάδα, ὅσο καί στούς συμμάχους μας καί στή διεθνή κοινότητα.

Οἱ Ἰταλοί στή Ρόδο

Ξημερώματα τῆς 18ης Ἀπριλίου 1912, ἓνα ἀσυνήθιστο γεγονός ἀναστατώνει τή ζωή τῶν κατοίκων τῆς Ρόδου. Πολεμικά πλοῖα περιπολοῦν στά παράλια τῆς. Θυμίζουμε ὅτι τά Δωδεκάνησα τελοῦσαν, ἀπό τό τέλος τοῦ 1522, ὑπό ὀθωμανική Κατοχή. Ἀπρόσμενοι «ἐπισκέπτες», οἱ Ἰταλοί. Ποιός ὅμως ὁ λόγος αὐτῆς τῆς νηοπομπῆς; Ἰδού ἡ ἀπάντηση: Τόν Σεπτέμβρη τοῦ 1911, ἡ Ἰταλία,

ἐπιδιώκοντας νά δημιουργήσει τή δική της ἀποικιακή αὐτοκρατορία, εἶχε κηρύξει τόν πόλεμο στήν Τουρκία, μέ στόχο τήν κατάκτηση τῶν τουρκικῶν κτήσεων, τῆς Τριπολίτιδας καί τῆς Κυρηναϊκῆς (τή σημερινή Λιβύη). Κι ἐπειδή τά τουρκικά στρατεύματα κι ὁ ἀραβικός πληθυσμός ἀντέταξαν σθεναρή ἀντίσταση, ἡ Ἰταλία, γιά ἀντιπερισπασμό, ἀλλά καί γιά λόγους γοήτρου, σκέφτηκε νά πλήξει τήν καρδιά τοῦ ἐχθροῦ στήν Ἀνατολή. Κι ἀφοῦ ἀπέτυχε στά Δαρδανέλια, ἐπέλεξε ὡς στόχο τῆς τά Δωδεκάνησα, τά ὅποια θά μπορούσε νά τά χρησιμοποιήσει, ὡς βάση ναυτική, στρατιωτική καί ἀνεφοδιασμοῦ, πού θά ἐπέτρεπε στούς Ἰταλούς νά ἐλέγχουν τίς κινήσεις καί τίς μεταφορές τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, στό μέτωπο τῆς Ἀφρικῆς.

Μέ τό ξημέρωμα τῆς 4ης Μαΐου, 1912, ἰταλικά πολεμικά καί μεταγωγικά πλοῖα ἀποκλείουν τήν πόλη τῆς Ρόδου καί προχωροῦν πρὸς τό ἐσωτερικό τῆς. Ὁ τουρκικός στρατός, ὕστερα ἀπό διήμερη μάχη στήν Ψίνθο, ἔδρα τοῦ τουρκικοῦ συντάγματος, παραδίδεται. Οἱ Ἰταλοί, εἰσέρχονται θριαμβευτικά στήν πόλη, ἀπό τήν πύλη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη καί ὑψώνουν τή σημαία τους στά κυβερνητικά κτήρια. Στίς 16 Μαΐου 1912, ὁλόκληρο τό νησί τῆς Ρόδου βρίσκεται ὑπό ἰταλική στρατιωτική κατοχή. Μέχρι τίς 20 τοῦ Μάη εἶχαν καταληφθεῖ καί ὅλα τά ἄλλα νησιά, πλην τοῦ Καστελλορίζου, πού ἀργότερα, ἀπό τό 1915, βρισκόταν ὑπό γαλλική κατοχή.

Ἡ ἱστορία εἶχε γυρίσει σελίδα.

Μέ διάγγελμά του, ὁ Ἰταλός στρατηγός Ameglio ἀνακοινώνει ὅτι ἡ Ἰταλία καταλαμβάνει τά Δωδεκάνησα γιά τίς ἀνάγκες τοῦ πολέμου μέ τήν Τουρκία καί ὑποσχέθηκε καθεστῶς αὐτονομίας καί αὐτοδιάθεσης. Οἱ κάτοικοι τῶν νησιῶν, πού εἶχαν ὑποδεχθεῖ τούς Ἰταλούς ὡς ἐλευθερωτές, πίστεψαν ὅτι, ὡς ἔθνος εὐρωπαϊκό, χριστιανικό καί πολιτι-

σμένο ή Ιταλία δέν είχε άλλη πρόθεση, παρά νά τούς ἀπαλλάξει ἀπό τούς Τούρκους καί νά τούς ὀδηγήσει στήν ἔνωση μέ τήν Ἑλλάδα. Μάταια, ὅμως. Οἱ πραγματικοί στόχοι τῶν Ἰταλῶν πολύ γρήγορα ἀποκαλύφθηκαν, διαφεύδοντας κάθε ἐλπίδα γιά τίς ἀγαθές τους προθέσεις.

Ἀρχές Ἰουνίου τοῦ 1912, οἱ πληρεξούσιοι τῶν Δωδεκανήσων, σέ συνεννόηση μέ τόν Ἑλληνα διπλωμάτη, Ἴωνα Δραγούμη, ὀργάνωσαν στήν Πάτμο, Συνέδριο, πού ἀποφάσισε νά κηρύξει τά νησιά μας αὐτόνομα, μέ τήν ἐπωνυμία, «Πολιτεία τοῦ Αἰγαίου», πιστεύοντας ὅτι προλαβαίνουν τό ἔδαφος γιά τήν τελική ἔνωση μέ τήν Ἑλλάδα. Ἐπέδωσαν, μάλιστα τό Ψήφισμα τοῦ Συνεδρίου στόν στρατιωτικό διοικητή καί, μέσω αὐτοῦ, στήν ἰταλική κυβέρνηση. Ὅμως, ὁ Ameglio, ὄχι μόνο δέν τό ἀποδέχθηκε, οὔτε τό μεταβίβασε, ἀλλά προέβη σέ συλλήψεις καί διώξεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν νησιῶν.

Ὡστόσο, τό ψήφισμα τοῦ Συνεδρίου καί οἱ διαμαρτυρίες γιά τή μή τήρηση τῶν ὑπεσχημένων, ἔφτασαν στίς εὐρωπαϊκές κυβερνήσεις, πῆραν πλατεία δημοσιότητα καί ἀφύπνισαν συνειδήσεις. Τό «Δωδεκανησιακό Ζήτημα» εἶχε ἤδη διεθνοποιηθεῖ.

Τόν Ὀκτώβρη τοῦ 1912 ξεσπᾷ ὁ Α΄ Βαλκανικός πόλεμος. Πανικόβλητη ἡ Τουρκία, ἀπό τήν ἐπίθεση τῶν συνασπισμένων βαλκανικῶν κρατῶν, σπεύδει νά συνθηκολογήσει μέ τήν Ἰταλία γιά τόν πόλεμο στή Λιβύη. Στίς 18 Ὀκτωβρίου 1912, ὑπογράφεται ἡ ἰταλοτουρκική συνθήκη στό Ouchy τῆς Λωζάννης. Σύμφωνα μ' αὐτήν, ἡ Τουρκία ἀναγνωρίζει τήν ἰταλική κυριαρχία στή Λιβύη, καί σέ ἀντάλλαγμα, ἡ Ἰταλία ἀναλαμβάνει νά ἐπιστρέψει τά Δωδεκάνησα στήν Τουρκία.

Οἱ Δωδεκανήσιοι διαμαρτύρονται ἔντονα γιά τήν ἀνέντιμη στάση τῆς Ρώμης. Κύμα ἀναταραχῆς συγκλονίζει τά νησιά. Τήν ἡμέρα τῶν Θεοφανίων τοῦ 1913, προγραμματίζεται πάνδημο συλλαλητήριο στή Ρόδο. Οἱ Ἰταλοί ἀπαγορεύουν τήν τελετή κατάδυσης τοῦ Σταυροῦ στό Μαντράκι. Παύεται ὁ δήμαρχος Ρόδου, Σάββας Παυλίδης καί προβαίνουν σέ ἀθρόες συλλήψεις καί φυλακίσεις πολιτῶν τῆς πόλης τῆς Ρόδου.

Ἡ Ἰταλία, μέ διάφορα προσχήματα, δηλώνει ὅτι θά κρατήσει τά Δωδεκάνησα, ὡς ἐνέχυρο, (τονίζω τή λέξη), μέχρι νά εἰρηνεύσει πλήρως ἡ Λιβύη. Καί τήν ὥρα πού ὁ ἑλληνικός στρατός καί ὁ στόλος, μετά τούς νικηφόρους βαλκανικούς πολέμους, ἐκτός ἀπό τά ἡπειρωτικά ἐδάφη, ἐλευθέρωναν τό ἕνα μετά τό ἄλλο τά νησιά τοῦ ἀνατολικοῦ Αἰγαίου, γιά μία τραγική συγκυρία, καί γιά λίγους μῆνες ἰταλικῆς κατοχῆς, τά Δωδεκάνησα ἔχαναν καί πάλι

τή μεγάλη εὐκαιρία νά ἀπελευθερωθοῦν ὀριστικά!

Τήν 1η Ἀπριλίου τοῦ 1914, φτάνει στή Ρόδο ὁ νέος Μητροπολίτης, Ἀπόστολος Τρύφωνος, πού τό ἐπόμενο διάστημα θά πρωταγωνιστήσῃ, κυριολεκτικά, στούς ἀγῶνες γιά τήν ἀπόδοση τῶν Δωδεκανήσων στή μητέρα Ἑλλάδα.

Ὁ Θεσμικός ρόλος τοῦ Μητροπολίτη καί τῆς Ἐκκλησίας στή Ρόδο

Ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας στή Ρόδο καί στά Δωδεκάνησα, ἦταν γιά αἰῶνες πρωταγωνιστικός, ἀπό τήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας, μέχρι καί τήν ἰταλοκρατία. Στή Ρόδο, ἡ Ἐκκλησία ἦταν ὁ πιό σημαντικός καί ὀργανωμένος τοπικός θεσμός, ὁ δέ Μητροπολίτης εἶχε ρόλο, ὄχι μόνο θρησκευτικοῦ ἡγέτη, ἀλλά καί πολιτικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὀρθόδοξων Ἑλλήνων, μέ ἀρμοδιότητες, τήν ἐκπαίδευση, ὄντας πρόεδρος τῶν σχολικῶν ἐφορειῶν, τῆς Δημογεροντίας, τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ἀλλά καί ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Μία ἰσχυρή προσωπικότητα μέ κύρος, πού ὅλοι τόν ἀποδέχονταν καί τόν σέβονταν.

Ἄλλωστε, ἡ Ἱερά Μητρόπολη, πού στούς μεγάλους ἐθνικούς ἀγῶνες, ἦταν πάντα παρούσα, κράτησε στούς δύσκολους καιρούς ψηλά τήν ἐλληνική σημαία καί στάθηκε ἄγρυπνος φύλακας-φρουρός τοῦ τόπου μας.

Ὁ Α΄ παγκόσμιος πόλεμος, τό 1914, βρίσκει τήν Ἑλλάδα στό στρατόπεδο τῆς τριπλῆς Συμμαχίας, τῆς Ἀντάντ, καί τήν Τουρκία στό ἀντίπαλο στρατόπεδο. Ἐκεῖνο, ὅμως, πού ἀγνοοῦσαν οἱ Ἕλληνες, ἦταν ἡ ὑπογραφή τῆς μυστικῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τό 1915, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καί ἡ Ρωσία, ὑπόσχονταν τά Δωδεκάνησα στήν Ἰταλία, ὡς ἕνα ἀπό τά ἀνταλλάγματα γιά τήν ἔξοδό της στόν πόλεμο, στό πλευρό τους.

Πράγματι, τόν Αὐγουστο τῆς ἴδιας χρονιάς, ἡ Ἰταλία κηρύσσει ἄκυρη τή συνθήκη τοῦ Ouchy, μέ τήν Τουρκία, ἐνῶ ὁ πόλεμος μαίνεται. Τό τέλος τοῦ πολέμου σφραγίζεται μέ τήν ὑπογραφή τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιών, στίς 28 Ἰουνίου 1919. Ἡ Ἑλλάδα βρίσκεται μέ τούς νικητές.

Στό Συνέδριο τῶν νικητῶν τοῦ πολέμου στό Παρίσι, τό Δωδεκανησιακό Ζήτημα εἶναι, ἐπιτέλους, στό προσκήνιο. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ὑποβάλλει ὑπόμνημα μέ τίς ἐλληνικές θέσεις καί διεκδικήσεις, ζητώντας τήν ἀπόδοση τῶν Δωδεκανήσων στήν Ἑλλάδα, ἐπικαλούμενος, κυρίως, λόγους ἐθνικοῖστορικούς.

Τίς ἀπόψεις του ὁ Βενιζέλος τίς ἀναπτύσσει καί

προφορικά, τον Ίανουάριο του 1919, στηρίζοντάς τες σέ ένα βασικό αξίωμα: την παρουσία πυκνών ελληνικών πληθυσμών στις διεκδικούμενες περιοχές, δηλαδή στην εθνολογική βάση.

«Καί τά Δωδεκάνησα, υποστηρίζει, εἶναι ἀπό χιλιετηρίδες ἑλληνικά καί πρέπει νά ἐπανέλθουν στήν Ἑλλάδα, ἔστω κι ἂν γιά στρατηγικούς λόγους δέν ἐπιδικάστηκαν σ' αὐτήν μέ τούς βαλκανικούς πολέμους».

Ἄλλωστε, σύμφωνα καί μέ τή διακήρυξη τοῦ δόγματος τῶν Ἐθνοτήτων καί τοῦ δικαιώματος γιά αὐτοδιάθεση τῶν λαῶν, τοῦ Ἀμερικανοῦ προέδρου Χένρι Οὐίλσον, κάθε συνθήκη πού ἀντιστρατεύεται τίς ἀρχές τῆς αὐτοδιάθεσης, ἔπαυε νά ἔχει ἰσχύ.

Ἡ Ἰταλία ἰσχυρίζεται καί προπαγανδίζει ὅτι οἱ Δωδεκανήσιοι εἶναι ἀδιάφοροι γιά τήν ἀλλαγὴ τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος τους. Ἦταν μία κατάφωρη καί ἰταμὴ πρόκληση, στήν ὁποία οἱ Δωδεκανήσιοι ἀπάντησαν δυναμικά, μέ μεγάλες κινητοποιήσεις καί συλλαλητήρια.

Οἱ Ἰταλοὶ πιέζουν ἔντονα, ἐκβιάζουν καί ἀπειλοῦν, μέ στόχο νά ἀποσπάσουν εὐχαριστήρια ψηφίσματα ἀπό τούς κατοίκους, τούς προύχοντες καί τούς δημάρχους, γιά τήν δῆθεν συμπαρατάση τους στήν ἰταλική κυβέρνησι καί ὅτι, ζητοῦν πλήρη αὐτονομία, ὑπὸ τήν προστασία τῆς Ἰταλίας.

Μάλιστα στὸν εὐρωπαϊκὸ τύπο, δημοσιεύθηκε κείμενο 17 Δημάρχων, μέ τό ὅποιο, δῆθεν, οἱ κάτοικοι ἰσχυρίζονταν ὅτι ἦταν εὐχαριστημένοι μέ τήν παραμονή τῶν Ἰταλῶν στά νησιά. Καί, μέ βάση αὐτά καί τή Συνθήκη τοῦ Λονδίνου, οἱ Ἰταλοὶ ἀξίωναν νά τούς παραχωρηθοῦν τά Δωδεκάνησα.

Ἰδοὺ τό ἐπαίσχυντο κείμενο, παρμένο ἀπὸ τό βιβλίο «Σελίδες Ἱστορίας», τοῦ συγγραφέα, δημοσιογράφου καί ἱστορικοῦ ἐρευνητή, Κώστα Τσαλαχούρη. «Ἡμεῖς ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς νήσου (ἢ Χωρίου)... τῶν Δωδεκανήσων: Λαβόντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἕκαστος Λαός δικαιούται νά κανονίζει τά τῆς κατ' αὐτόν διοικήσεως ὡς βούλεται, ἀναγνωρίζοντες ὀφειλομένην πρὸς τήν Α.Μ. τὸν Βασιλέα τῆς Ἰταλίας Βίκτορα Ἐμμανουήλ καί τήν Κυβέρνησιν Αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην, διότι ἐλύτρωσε ἡμᾶς ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ καί κατὰ τό χρονικόν διάστημα τῆς Κατοχῆς τῶν νήσων μας ἐπρονόησε καί ἐξακολουθεῖ προνοοῦσα περὶ ἡμῶν, πατρικῶς καί ἀπὸ διοικητικῆς ἀπόψεως καί ἐκπολιτιστικῆς καί ἐννοήσαμεν ὅτι ζῶμεν ὑπὸ ἐλεύθερον πολίτευμα καί ἀπολαύομεν πλείστων ἀγαθῶν, Διακηρύττομεν, ὅλως οἰκειοθελῶς, τὸν διακατέχοντα ἡμᾶς πόθον καί τήν ἀμετάκλητον καί ἀκλόνητον θέλησιν ὅπως

ἀπολαύσωμεν Αὐτονομίαν πλήρη, ὑπὸ τήν προστασίαν καί τήν ὀργάνωσιν τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως πρὸς ἣν συνεδέθημεν ἀρρήκτως καί ἐσμέν ἀφωσιωμένοι, Ἀποφασίζομεν, ὅπως τό παρόν, ἐπιδοθῇ, μέσῳ Ἐπιτροπῆς, πρὸς τήν Σεβαστὴν Ἰταλικὴν κυβέρνησιν τῆς Κατοχῆς, ἵνα ἀποστείλῃ εἰς τούς ἀντιπροσώπους τῆς Συνεννοήσεως καί τὸν Πρόεδρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς μέ τήν θερμὴν παράκλησιν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ μόνου ἡμῶν τούτου πόθου καί οὐχὶ ἄλλης λύσεως, ἀφορώσης τήν τύχην τῶν νήσων μας».

Μέ τήν κυκλοφορία αὐτῆς τῆς εἰδήσεως στά νησιά, ὅλη ἡ Δωδεκάνησος ἀναστατώθηκε. Ὅλα τά χωριά τῆς Ρόδου καί τά νησιά ὑπέγραψαν κείμενο δημοψηφίσματος καί ἀποφασίστηκε, ἀνήμερα τοῦ Πάσχα, νά διοργανωθοῦν συλλαλητήρια, μέ τρόπο εἰρηνικὸ καί χωρίς νά λεχθεῖ κάτι κατὰ τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ μόνον, νά ζητωκραυγᾶσιν ὑπέρ τῆς Ἑνώσεως μέ τήν Μητέρα Ἑλλάδα καί μέ κεντρικὸ σύνθημα: «Τά πάντα ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος, οὐδέν κατὰ τῆς Ἰταλίας».

Ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ λαοῦ ὑποψίασε τήν ἰταλικὴ Ἀστυνομία ἡ ὁποία κατέστρωσε σχέδια ματαίωσης τῶν συλλαλητηρίων. Ὁ Μητροπολίτης δέχθηκε ἐπίσκεψη λοχαγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς γιά νά πληροφορηθεῖ ἂν εἶχε σχέση μέ τά συλλαλητήρια καί, ἂν ναί, νά τούς συμβουλευεῖ νά τά ματαιώσουν. Διέδιδαν δέ, ὅτι ἂν ὁ λαός ἐπιχειροῦσε νά ζητωκραυγᾶσει, εἶχαν τά ὄργανα διαταγὴ νά πυροβολήσουν.

Ἦλθε, τέλος ἡ Κυριακή. Ἐκπρόσωποι τοῦ Ἰταλοῦ στρατιωτικοῦ διοικητῆ, προσπάθησαν νά πείσουν τὸν Μητροπολίτη νά ἀποφύγει τό συλλαλητήριον, ἀπειλώντας ὅτι οἱ διαταγές τοῦ στρατηγοῦ θά ἦταν πολὺ αὐστηρές. Μάταια. Ὁ Μητροπολίτης δήλωσε, μέ παρρησία, ὅτι «καμιά στὸν κόσμον δύναμη μπορεῖ νά ἐμποδίσῃ τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ λαοῦ».

Καί στό σημεῖο αὐτό, θεωρῶ χρέος ὀφειλόμενο στή μνήμη τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτη Ρόδου, Ἀπόστολου Τρύφωνος, νά ἀναφερθῶ, ἐν συντομίᾳ, στή γενναία καί πατριωτικὴ του στάση στά αἵματηρά γεγονότα τοῦ Πάσχα τοῦ 1919.

Μέ ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, μέ τή σύμπραξη καί βοήθεια τοῦ πατριώτη, δημογέροντα καί δικηγόρου Γεώργιου Γεωργιάδη, ἀπευθύνεται στό λαό τῆς Ρόδου, στά χωριά καί στά νησιά, καί τούς ἐνημερώνει γιά τά συμβάντα.

Ἡ ἰταλικὴ πλευρά, φοβούμενη τήν ἔκταση τῶν γεγονότων, σέ ἐκθεση τοῦ Ἰταλοῦ διοικητῆ, Vittorio Elia, ἐπιρρίπτει τήν εὐθύνη στὸν Μητροπολίτη, τὸν ὁποῖο σκιαγραφεῖ ὡς «ἄνδρα ὑπουργοῦ,

νοήμονα, αλλά όξύθυμο, δόλιο, άντάξιο τών διδαγμάτων ών έτυχε έν τή θορυβώδη σχολή τής Ίερās έν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου...», λόγια τά όποία ήχούν ώς παράσημα γιά τόν Μητροπολίτη καί γιά τήν πατριωτική του στάση.

Φυσικά ό Ίταλός κυβερνήτης άποκρύπτει τά πραγματικά στοιχεία, αλλά καί άλλες αύθαιρεσίες του. Η έκθεση, έπιδόθηκε στήν έλληνική κυβέρνηση από τόν Ίταλό πρεσβευτή στήν Αθήνα. Αλλά καί μέ άλλες έπιστολές του, ό Ίταλός κυβερνήτης, διαστρεβλώνει άσύστολα τά γεγονότα, γιά δική του κάλυψη, στή διεθνή κοινότητα καί στους συμμάχους.

Ο Μητροπολίτης, άπευθύνει δριμύτατη διαμαρτυρία στόν Ίταλό στρατιωτικό διοικητή καί έκτενές ένημερωτικό τηλεγράφημα στόν Ίταλό βασιλιά, τό όποιο όμως, δέν διαβιβάσθηκε στόν προορισμό του. Όμως, μέ άλλο τρόπο, τό μήνυμα έφτασε στά χέρια τών άντιπροσώπων τών συμμαχικών δυνάμεων, γιά νά πληροφορηθούν γιά τήν άκρίβεια τών τελεσθέντων έπεισοδίων.

Ο Μητροπολίτης, μεταξύ άλλων, αναφέρει: «... Καταγγέλλομεν τήν προσωρινήν κυβέρνησιν τής κατοχής τών νήσων, ώς συστηματικώς στραγγαλίζουσιν τήν έθνικήν συνείδησιν του έλληνικού λαού τής Δωδεκανήσου καί προβάσαν επί τῷ σκοπῷ τούτῳ μέχρι του σημείου νά διατάξει τόν στρατόν νά κάμει χρῆσιν τών όπλων του άπέναντι άόπλου πληθυσμού άποτελουμένου, ώς επί τό πλείστον, από γυναικόπαιδα».

Παρά ταύτα, οί ιταλικές άρχές εξακολουθοῦν τούς διωγμούς, τούς έκβιασμούς, τίς φυλακίσεις καί τόν έκφοβισμό τών κατοίκων, άκόμη καί του ίδιου του Μητροπολίτη, μέ γραπτή νότα, μέ τήν όποία έκφράζουν τήν άπορία τους γιά τό «έπαναστατικό κλίμα» πού έπικρατοῦσε στό νησί, μέ ύπαινιγμούς ότι ό ίδιος ό Μητροπολίτης όργάνωσε τά συλλαλητήρια, κι ότι ό δωδεκανησιακός λαός θά έπρεπε νά είναι έσαεί εύγνώμων γιά τή βοήθεια πού λάμβανε από τήν ιταλική διοίκηση(!) καί ότι ό ίδιος όφειλε νά τιμωρήσει, άυστηρότατα, τούς πρωταίτιους τών γεγονότων.

Τήν έπομένη, 10 Απριλίου 1919, ό Μητροπολίτης άπευθύνει μέ τή σειρά του έγγραφο, μέ τό όποιο καταρρίπτει ένα-ένα τά έωλα έπιχειρήματα του Ίταλου διοικητή, καταλήγοντας ώς έξης: «Όσον άφορᾷ τό εύτελές άτομόν μου, σᾶς βεβαιῶ ότι γαλήνιος καί άτάραχος άναμένῳ έν τέλος τόσον ένδοξον, έν μαρτύριον, τό όποϊον άλλοτε ή Υμετέρα Έξοχότης απέκρουσε μετά τόσου άπο-

τροπιασμού. Τό μαρτύριον ενός Πατριάρχου, του όποϊου κατά σύμπτωσιν σήμερον είναι ή έπέτειος, καθηγίασε τήν άπελευθέρωσιν τής Ελλάδος, (προφανώς αναφέρεται στόν άπάνθρωπο άπαγχονισμό του Πατριάρχου Γρηγορίου του Ε' στις 10 Απριλίου του 1821), τελειώνοντας μέ τά λόγια: Μεγάλη μου ή τιμή, εάν τό ιδικόν μου μαρτύριον καθαγιάσει τήν άπελευθέρωσιν τών Δωδεκανήσων».

Ποιά ή σημασία τών συλλαλητηρίων

Κατά πρώτον, άποδεικνύουν τό βαθύ έλληνικό συναίσθημα, τό ισχυρό πατριωτικό φρόνημα, τή μεγαλοψυχία, τήν καρτερία καί τήν εύγένεια του δωδεκανησιακού λαού, ό όποϊος τόλμησε νά έκδηλώσει τά πατριωτικά του αισθήματα, χωρίς νά άπευθύνει ύβρεις καί προσβολές πρός τούς διώκτες καί δολοφόνους του καί από τήν άλλη πλευρά, τή βαναυσότητα, τήν σκαϊότητα καί τήν εξοντωτική πολιτική τών Ίταλῶν.

Αλλά, τό ούσιαστικότερο, είναι ότι τά συλλαλητήρια καί οί διαμαρτυρίες του δωδεκανησιακού λαού, έδωσαν άκράδαντα έπιχειρήματα στόν Έλληνα πρωθυπουργό, Έλευθέριο Βενιζέλο, ό όποϊος στηριζόμενος καί σ' αυτά, πέτυχε τήν ύπογραφή τής Συνθήκης, γνωστής ως συνθήκης Τιττόνι-Βενιζέλου, πού ίκανοποιούσε τά δωδεκανησιακά αίτήματα. Δηλαδή, παραχωρούσε τά Δωδεκάνησα στήν Ελλάδα, πλήν τής Ρόδου, ή όποία θά ακολουθήσει τά άλλα νησιά, μετά από μία 5ετία, κι άφου προηγηθεί δημοψήφισμα!

Όμως, ή Ίταλία, κι αυτή τή φορά, ύπαναχωρεί, καί άθετεί τήν ύπογραφή της. Παραμονές τής ύπογραφής τής Συνθήκης τών Σεβρών, πού ίκανοποιούσε τίς έλληνικές θέσεις, καταγγέλλει τή συμφωνία Τιττόνι-Βενιζέλου, μέ τό πρόσχημα ότι δέν είχαν ίκανοποιηθεί πλήρως τά ιταλικά συμφέροντα. Ο Έλ. Βενιζέλος, άντιδρά έντονα καί άπειλεί νά μήν ύπογράψει τή συνθήκη ειρήνης καί μέ τή διπλωματική του δεινότητα καί πολιτική έπιρροή, προσεταιρίζεται τίς μεγάλες Δυνάμεις, πού αναγκάζουν τήν Ίταλία νά προσέλθει σέ νέες διαπραγματεύσεις, σχετικά μέ τά Δωδεκάνησα.

Στις 10 Αυγούστου 1920, ύπογράφεται ή συνθήκη τών Σεβρών, σύμφωνα μέ τήν όποία ή Τουρκία παραιτείται, υπέρ τής Ίταλίας, από κάθε κυριαρχικό της δικαίωμα στά Δωδεκάνησα καί ή Ίταλία, μέ τή σειρά της, παραιτείται, τών δικαιωμάτων αυτών, υπέρ τής Ελλάδος. Η Ρόδος θά είχε εύρεία άυτονομία καί μελλοντικό δικαίωμα άυτοδιάθεσης.

Ο λαός τής Δωδεκανήσου πανηγυρίζει καί οί έλ-

ληνικές σημαίες υψώνονται παντού. Η μεγάλη ώρα φαίνεται να έχει σημαίνει και για τα Δωδεκάνησα.

Όμως, οι μοιραίες εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920, που γίνονται μέσα στο φορτισμένο κλίμα του εθνικού διχασμού, στερούν την Ελλάδα από τον αναντικατάστατο ήγέτη της, τον Έλ. Βενιζέλο. Οι Άγγλοι και οι Γάλλοι, εγκαταλείπουν στρατιωτικά, διπλωματικά και οικονομικά την Ελλάδα, που μένει άβοήθητη και μόνη απέναντι στην πλημμυρίδα των Τούρκων εθνικιστών του Κεμάλ.

Σημειώνουμε ότι, μετά τα γεγονότα του αίματηρου Πάσχα, ο Μητροπολίτης Αποστόλος εξορίζεται τό 1921, κατά αρχάς στην Πάτμο και στη συνέχεια μεταφέρεται υπό συνοδεία στην Κωνσταντινούπολη, με την «κατηγορία» ότι δεν διέκοψε την περιοδεία του στα χωριά, για να λάβει μέρος στην υποδοχή του Ιταλού διαδόχου του θρόνου. Θά επιστρέψει στη Ρόδο τό 1924, για τή δεύτερη περίοδο της ποιμαντορίας του.

Ακολουθεί η Μικρασιατική Καταστροφή. Η μεγάλη εθνική συμφορά με όλεθριες συνέπειες για την Ελλάδα, που προκάλεσε τον ξεριζωμό του μικρασιατικού ελληνισμού από τις πανάρχαιες κοιτίδες του και, λίγο αργότερα, και του ελληνισμού της Ανατολικής Θράκης. Τό ρεύμα της προσφυγιάς φέρνει αρκετούς πρόσφυγες και στα Δωδεκάνησα.

Η Μικρασιατική Καταστροφή ήταν μοιραία και για τα Δωδεκάνησα. Στίς 8 Σεπτεμβρίου 1922, λίγες μέρες μετά τή μεγάλη σφαγή της Σμύρνης, ή Ίταλία κηρύσσει έκπτωτες τίς ειδικές συμφωνίες με την Ελλάδα για τα Δωδεκάνησα. Λίγο αργότερα, στίς 28 Οκτωβρίου 1922, τό φασιστικό καθεστώς του Μουσολίνι θά επικρατήσει στην Ίταλία.

Η Ελλάδα, αϊμόφυρτη κι έξουθενωμένη σύρεται να υπογράψει στίς 24 Ιουλίου 1923, τή συνθήκη της Λωζάννης, με διπλωματικό εκπρόσωπο τον Έλ. Βενιζέλο που δέχεται τίς τραγικές εκείνες ώρες να τεθεί επικεφαλής της ελληνικής αποστολής, προκειμένου να συναφθεί «έντιμος ειρήνη».

Τί κι αν ό Βενιζέλος διατυπώνει τήν ελληνική επιφύλαξη επικαλούμενος τήν αρχή των εθνικότητων. Η Ίταλία, μετά από τόσες διπλωματικές παλινδρομήσεις και αθετήσεις της υπογραφής της, αποκτά από τίς 6 Αυγούστου 1923, νομικό ξρεια για τήν προσάρτηση της Δωδεκανήσου.

Οί θυσίες όμως των αγωνιστών του 1919 δεν πήγαν χαμένες. Ίσως καμιά άλλη περιοχή της Ελλάδος δεν είχε υποστεί τόσους κατακτητές, τόσες ξένες επιδράσεις, χωρίς να καμφθούν οι ιδέες και οι αγώνες των κατοίκων τους.

Μέσα από τούς αδιάκοπους αυτούς αγώνες, σφυρηλατήθηκαν χαρακτηρες που άντεξαν και δέν αλλοιώθηκαν στο διάβα του χρόνου. Και καμιά δύναμη δέν μπόρεσε να αφαιρέσει από τα Δωδεκάνησα τήν εθνικότητα, τήν ταυτότητα, τήν πνοή τους τήν ελληνική. Διατηρήθηκαν ανόθευτα στην ψυχή, μέ καρτερία, μέσα σε άβάσταχτες καταστάσεις κι όταν ήλθε τό πλήρωμα του χρόνου ένώθηκαν μέ τήν ελεύθερη Πατρίδα, τελευταίο βλαστάρι μίας ήρωικής και πολυβασανισμένης Μάνας.

Σεβασμιώτατε, κυρίες και κύριοι,

Υπάρχουν ατομικές και συλλογικές μνήμες, που αναφέρονται σε ιστορικά, πολιτικά, θρησκευτικά και κοινωνικά γεγονότα, που σημάδεψαν τήν εθνική ή τήν τοπική μας ιστορία. Η γνώση της ιστορίας ενός τόπου, διαμορφώνει τή συλλογική μνήμη. Γιατί ή ιστορία είναι μνήμη, όχημα της παράδοσης, κριτική συνείδηση και οδηγητική φωνή για τό βηματισμό του παρόντος, για τήν πρόληψη του μέλλοντος.

Τά χνάρια και τά ιστορικά αποτυπώματα όλων των περιόδων, είναι τό γενεαλογικό μας δέντρο, τό παλίμψηστο της μνήμης και τό στίγμα του ελληνικού πολιτισμού.

Σκοπός της έκδήλωσης αυτής ήταν να εξιστορήσουμε και, ταυτόχρονα, να τιμήσουμε τούς πρωταγωνιστές των αίματηρών γεγονότων (ήδη ό Δήμος Ροδίων τούς τίμησε με τό να δώσει τό όνομά τους σε δυό δρόμους της πόλης), που διαδραματίστηκαν πριν από 100 χρόνια και καταγράφηκαν στην ιστορία μας ως «τό Αίματηρόν Πάσχα του 1919». Κι ακόμα, να αφυπνίσουμε τή μνήμη των παλαιότερων και να συνδέσουμε τίς μνήμες του παρελθόντος με τό σήμερα, μεταλαμπαδεύοντάς τες στίς νέες γενιές. ■

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

† Μητροπολίτου Ρόδου Αποστόλου Τρύφωνος, «Απομνημονεύματα», τόμος Α', εκδόσεις Διον. Πετσάλη, Αθήνα, 1947.

† Μητροπολίτου Καρπάθου-Κάσου, Αποστόλου «Τό Χρονικόν της Ίταλοκρατίας της Ρόδου», 1973.

† Γεωργιάδη Γεωργίου, «Τό Αίματηρόν Πάσχα του 1919», τεύχος 3ον, Αθήνα 1945.

Τσαλαχούρη Κώστα, «Σελίδες Ιστορίας», εκδόσεις Θυμέλη, Αθήνα 2002.

Φίνα Κυριάκου, «Ο Μητροπολίτης Ρόδου Αποστόλος Τρύφωνος και ή 33ετής προσφορά του στην Ήπαρχία Ρόδου», εκδόσεις Νέα Γραμμή, Ρόδος 2003.

Νικολάου Νίκου-Άγγελή Αντωνίου, «Η Ρόδος του είκοστου αιώνα», εκδόσεις «Τό Δέντρο», Ρόδος 2009.

100 χρόνια από τό αίματηρό Πάσχα τοῦ 1919

Μανώλη Μακροῦ

Ἰσχυρισμός τῶν Ἰταλῶν ὅτι δῆθεν οἱ Δωδεκανήσιοι ἐπιθυμοῦσαν τήν ἰταλική κατοχή, ἕναν ἰσχυρισμό τόν ὁποῖον προσπάθησαν, πλαστογραφώντας τή θέληση τοῦ Λαοῦ, νά ἐνισχύσουν μέ τή δήλωση τῶν 17 διορισμένων δημάρχων, ἀποτελοῦσε κατάφωρη ὅσο καί ἰταμή πρόκληση στά ἑλληνικά πατριωτικά αἰσθήματα τῶν Δωδεκανησίων. Κι οἱ Δωδεκανήσιοι ἀποφάσισαν νά ξεσηκωθοῦν καί πάλιν, ὅπως εἶχαν πράξει καί ὑπό ἀνάλογες περιπτώσεις στίς ἀρχές τοῦ 1913, καί νά διαδηλώσουν τό φρόνημά τους ἐνάντια στίς κυριαρχικές ἐπιδιώξεις τῆς Ἰταλίας.

Καί τά πράγματα ἐξελίχθηκαν μέ ραγδαίους ρυθμούς γιά ν' ἀποτελέσουν μίαν ἀπό τίς πλέον δραματικές καί ταυτόχρονα τίς πλέον ἥρωικές σελίδες τῆς νεότερης δωδεκανησιακῆς ἱστορίας.

Ὁ «Δωδεκανησιακός Σύλλογος Ἀθηνῶν», πού εἶχε ἰδρυθεῖ στίς ἀρχές τοῦ προηγούμενου ἔτους 1918 καί παρουσίαζε συνεχή κι ἔντονη πατριωτική δράση, ἦρθε κρυφά σέ συνεννόηση μέ τόν Μητροπολίτη Ρόδου Ἀπόστολο κι ἀποφασίστηκε ἡ διενέργεια μυστικοῦ δημοψηφίσματος καί στή συνέχεια ἡ ὀργάνωση συλλαλητηρίων σ' ὅλα τά νησιά τῆς μέρας τοῦ Πάσχα (7 Ἀπριλίου 1919).

Μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ Μητροπολίτη συστήθηκε Εἰδική Ἑθνική Ἐπιτροπή ἀπό «ὄλους τοὺς διακρινομένους ἐπὶ ἀγνῶ πατριωτισμῷ παράγοντας, ὅχι μόνον τῆς νήσου Ρόδου, ἀλλά καί τῶν ἄλλων νήσων, ὅσοι εὐρίσκοντο ἐν Ρόδῳ», ἐνῶ τόν γενικό συντονισμό καί τήν κεντρική εὐθύνη ἀνελάμβανε δικαιωματικά ἡ Δημογεροντία τῆς πόλεως Ρόδου. Ὁ ἑλληνικός λαός τῆς Δωδεκανήσου ἐκαλεῖτο νά ἐκδηλώσει τοὺς ἐθνικούς του πόθους, γραπτά, ὑπογράφοντας κείμενο δημοψηφίσματος καί προφορικά, μέ συλλαλητήρια πού θά γίνονταν τήν ἡμέρα τοῦ Πάσχα.

Ὁ Μητροπολίτης Ἀπόστολος συνέταξε ὁ ἴδιος τό κείμενο τοῦ δημοψηφίσματος, τό ὁποῖο ἐστάλη μέ ἄκρα μυστικότητα σ' ὅλα τά χωριά καί νησιά γιά

νά ὑπογραφεῖ ἀπό τοὺς κατοίκους κατὰ τή Μεγαλοβδομάδα, ἐνῶ στίς ἐκκλησιαστικές καί κοινοτικές ἀρχές τῶν χωριῶν καί νησιῶν διαβιβάστηκαν καί οἱ ἀνάλογες ὁδηγίες.

Οἱ Δωδεκανήσιοι, γιά ν' ἀποφύγουν κάθε ὑπόνοια ἐκ μέρους τῶν ἰταλικῶν ἀρχῶν, πήγαιναν στίς ἐκκλησίες, τάχα γιά νά ἐξομολογηθοῦν, κι ἐκεῖ, μπροστά στοὺς ἱερεῖς, ἔβαζαν τήν ὑπογραφή τους κάτω ἀπό τό κείμενο τοῦ δημοψηφίσματος. Ἡ ὑπογραφή τοῦ δημοψηφίσματος κι ἡ κατάθεσή του στή Μητρόπολη Ρόδου ἔγιναν μέ τρόπο ἄφθογο κι οἱ Ἰταλοί, παρόλο πού ὑποψιάζονταν ὅτι κάτι συνέβαινε, δέν κατόρθωσαν, παρά τά δρακόντεια μέτρα πού πῆραν, νά συλλάβουν κανέναν ἀπό κείνους πού μετέφεραν τά ἔγγραφα μέ τίς ὑπογραφές τῶν Δωδεκανησίων ἀπό τά χωριά καί τά νησιά στή Μητρόπολη.

Κι εἶναι ἀξιοπρόσεκτα, πράγματι, τά μέσα πού

ἐπινοοῦσαν οἱ εὐφυεῖς νησιῶτες γιὰ νά διαβιβάζουν στὸν Μητροπολίτη τὰ Δημοψηφίσματα μέ τίς υπογραφές τους, ὥστε τὰ κείμενα αὐτὰ νά μὴν πέσουν στὰ χέρια τῶν Ἰταλῶν. Ἀξίζει ν' ἀκουστεῖ μία περίπτωση (κωμικοτραγική θά τὴν χαρακτηρίζαμε) πού μνημονεύεται στὶς βιβλιογραφικές μας πηγές:

Ἀφορᾷ τὴν Χάλκη. Τό δημοψήφισμα ὑπεγράφη καὶ παραδόθηκε στὸν καπετάνιο ἑνὸς ιστιοφόρου καϊκιοῦ πού ἐρχόταν στὴ Ρόδο, γιὰ νά τὸ παραδώσει στὰ χέρια τοῦ Μητροπολίτη. Κάτι ἔμαθαν, ὅμως, οἱ Ἰταλικές ἀρχές τῆς Χάλκης, τηλεφώνησαν στὴ Ρόδο, κι ὅταν τὸ καϊκι ἔφτασε ἐκεῖ, ὁλόκληρο ἀπόσπασμα караμπινιέρων τὸ περίμενε στὴν ἀποβάθρα. Μόλις ἀγκυροβόλησε τὸ καϊκι, οἱ Ἰταλοὶ ὤρμησαν μέσα κι ἄρχισαν τὴν ἔρευνα: Γύμνωσαν (κυριολεκτικά, μέχρι ἀδαμιαίας περιβολῆς), τὸν πλοίαρχο καὶ τοὺς ναῦτες, ξεκάρφωσαν κάθε σάνιδι πού τοὺς φαινόταν ὑποπτο νά κρύβει τὴν πολύτιμη λεία, ἀκόμα καὶ τίς πέτρες τοῦ ἔρματος (τῆς σαβούρας) τίς ἔσπασαν σέ κομμάτια. Δέν βρῆκαν τίποτε. Καὶ ὑπέθεσαν ὅτι οἱ ἀστυνομικές τους ἀρχές στὴν Χάλκη δέν εἶχαν ἀκριβεῖς πληροφορίες κι εἶχαν πιθανότατα πέσει θύματα κάποιου φαρσέρ. Κι ἔτσι ἔφυγαν ἀπὸ τὴν ἀποβάθρα. Μὲ τὸ σκοτεινισμὸ τῆς ἴδιας ἡμέρας, ὁ Χαλκίτης καπετάνιος πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὴν μητροπολιτικὴ κατοικία, ὅπου παρέδωσε τὸ Δημοψήφισμα στὸν Μητροπολίτη. Καὶ τοῦ ἐξήγησε, γελώντας μέ τὸ πάθημα τῶν караμπινιέρων, ὅτι τὸ δημοψήφισμα ἦταν ἐρμητικά κλεισμένο σέ μία μεταλλικὴ θήκη, ἡ ὁποία εἶχε βυθιστεῖ στὴ θάλασσα δεμένη πάνω στὴν ἄγκυρα.

Ἀποφασίστηκε νά διαβαστεῖ τὸ δημοψήφισμα ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς στὴ Δεύτερη Ἀνάσταση, μετὰ τὴ θρησκευτικὴ τελετὴ, ἡ ὁποία αὐτόματα θά μετετρέπετο σέ ἐθνικὸ συλλαλητήριο.

Οἱ ἰταλικές Ἀρχές στὴν πρωτεύουσα Ρόδο εἶχαν πληροφορίες ὅτι κάτι ἐπρόκειτο νά συμβεῖ. Καὶ τὸ πρῶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ὁ Ἐπιτελάρχης μαζί μέ τὸν Διευθυντὴ τῆς Ἀστυνομίας ἐπισκέφθηκαν τὸν Μητροπολίτη καὶ μέ ἀπειλές προσπάθησαν νά τὸν πείσουν νά ματαιώσει τὸ συλλαλητήριο. Μά ὁ Μητροπολίτης παρέμεινε ἀκαμπτος στὴν ἀπόφασή του. Δέν ἀρνήθηκε ὅτι ὁ ἴδιος πρωτοστάτησε στὴν κίνηση γιὰ τὰ συλλαλητήρια, ἐπέμεινε ὅμως ὅτι αὐτὸ ἀποτελοῦσε νόμιμο δικαίωμα τῶν κατοίκων, στηριζόμενο στὸ δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν λαῶν, πού εἶχαν διακηρύξει οἱ νικητές τοῦ Πολέμου (ἀναφερόμαστε στὸν Ἀ' Παγκόσμιον Πόλεμον), καὶ μετὰ αὐτῶν ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνηση. Καὶ προσέθετε: «Ἡ δημοσίαι τάξις δέν διατρέχει κανέ-

ναν κίνδυνον, ἐκτός ἂν ἡ Κυβέρνησις ἀποφασίσαι νά χρησιμοποιήσῃ βίαν, ὅποτε οὐδεμίαν εὐθύνην ἀναλαμβάνω». Οἱ Ἰταλοὶ ἐπέμειναν κι ὁ Μητροπολίτης ἀναγκάστηκε νά τοὺς πεῖ ὅτι δέν ὑπάρχει δύναμη ἱκανὴ νά ἀνακόψει τὸ λαϊκὸ ρεῦμα, οὔτε κι ὁ ἴδιος θά μπορούσε, καὶ τοὺς συνέστησε νά μὴν ἐπιμείνουν, γιατί θά προκαλοῦσαν μία ἀδικη αἱματοχυσία. Ἐκεῖνοι, ὅπως φαίνεται ἀπ' ὅσα ἐπακολούθησαν, δέν ἐπέισθησαν.

Ἦδη ἀπὸ τὸ πρῶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα πληθος λαοῦ τῆς πρωτεύουσας Ρόδου κατέκλυσε τὸν γύρω ἀπὸ τὴν μητροπολιτικὴ κατοικία χώρο γιὰ νά συνοδέψει, ὅπως συνηθίζοταν τότε, τὸν μητροπολίτη στὸν καθεδρικό ναό, ὅπου θά ἐτελεῖτο ἡ λειτουργία τῆς Δεύτερης Ἀνάστασης.

Ὁ Μητροπολίτης Ἀπόστολος, ντυμένος κυανόλευκη ἀρχιερατικὴ στολή –τὰ χρώματα τῆς ἐλληνικῆς σημαίας– χοροστάτησε στὴν ἀκολουθία τῆς Δεύτερης Ἀνάστασης.

Καὶ στὴ συνέχεια ἀντὶ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ δημοψηφίσματος, ἀπηύθυνε ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου πρὸς τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα, ἕναν ἱστορικὸ λόγο, τὰ κυριότερα σημεῖα τοῦ ὁποίου εἶναι τὰ παρακάτω:

«Ἀγαπητά μου τέκνα,

Κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος, χαιρετίζων ὑμᾶς κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, νυχόμην μεθ' ὑμῶν τῷ Εἰρηνάρχῃ Θεῷ, ὅπως πέμψῃ τῷ κόσμῳ τὴν εἰρήνην καὶ ὅπως ἀξιοθῶμεν κατὰ τὸ παρόν ἔτος νά συνεορτάσωμεν μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἡμῶν. (Ἀναφέρεται σ' ὅσους ἐξαιτίας τοῦ Πολέμου εἶχαν ἀποκλεισθεῖ καὶ δέν μπορούσαν νά ἐπιστρέψουν στὴ Ρόδο ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα, τὴν Αἴγυπτο, τὴν Ἀμερικὴ. Καὶ συνέχισε). Ὁ καλὸς μας Θεὸς ἤκουσε τὴν εὐχὴν μας. Πολλοὶ ἀδελφοί μας ἐπέστρεψαν, περιμένοντες δέ μετ' ὀλίγον καὶ τοὺς ἄλλους. Τό τηλεβόλον ἔπαυσε τοὺς ἀπαισίους τοῦ μυκηθμοῦ, ἐξεχώρησε δέ τὴν θέσιν του εἰς τὴν γραφίδα. Τὰ μᾶλλον ἐξέχοντα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος κάθηνται σήμερον περὶ τὴν πρασίνην τράπεζαν καὶ συσκέπτονται πῶς νά δημιουργήσωσι διὰ τὴν ἀνθρωπότητα εἰρήνην διαρκή, μέλλον ἡμερώτερον, φιланθρωπότερον... Ἡ λαμπροτέρα δέ γραμμὴ τοῦ προγράμματος τούτου εἶναι ἡ θεμελίωσις τῆς μελλούσης εἰρήνης ἐπὶ τῆς Ἀρχῆς τῶν Ἐθνικοτήτων.

Τί ἄλλο ὠνειροπόλησεν ἀπὸ πέντε αἰώνων ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ; Τί ἄλλο εἰμὴ τὴν ἐθνικὴν της ἀποκατάστασιν διὰ τῆς συνενώσεως τῶν διαφόρων αὐτῆς τμημάτων εἰς ἓν ὅλον συμπαγές;»

Ἀναφέρεται στὴ συνέχεια στοὺς 17 διορισμέ-

νους δημάρχους, οί όποιοι έφέροντο νά θέλουν μονιμότερη τήν παρουσία τής Ίταλίας στά Δωδεκάνησα, άποδοκιμάζει τή συμπεριφορά τους, κι όταν σταμάτησαν οί παρατεταμένες ζωηρές άποδοκιμασίες τους από τό έκκλησίασμα, συνέχισε:

«Ναί, δέν άρνούμαι ότι εύρισκόμενοι σήμεραν υπό τήν προστασίαν του φιλελευθέρου Ίταλικού Έθνους όφείλομεν σεβασμόν πρός τήν Κυβέρνησιν καί τούς νόμους του. Δέν άρνούμαι επίσης ότι όφείλεται εύγνωμοσύνη πρός τήν Κυβέρνησιν ταύτην, δι' όσα έπραξε υπέρ ατόμων καί Κοινοτήτων.

Ή έκφρασις όμως τής εύγνωμοσύνης δέν δύναται καί δέν πρέπει νά φθάνει μέχρι τής άπεμπολήσεως τών ιερωτέρων.

Διά τουτο νομίζω ότι ο λαός τής Ρόδου δύναται, χωρίς ποσώς νά παρεκτραπεί έκ τών πρός τήν σεβαστήν Ίταλικήν Κυβέρνησιν καθηκόντων του, νά έκδηλώσει ποίος είναι ο γνήσιος, πραγματικός καί μοναδικός πόθος του, επικυρών δέ καί έμπράκτως τό άναγνωσθέν Δημοψήφισμα, νά ζητωκραυγάσει υπέρ τής Ένώσεως αυτού μετά τής Μητρος Ελλάδος».

Δέν χρειάζεται ασφαλώς νά παρατηρήσω ότι ο λόγος του Μητροπολίτη είναι εύφυής καί διπλωματικός, καθώς επιδιώκει νά διατρανωθεί τό ελληνικό αίσθημα τών Ροδίων, πού ήταν ο σκοπός τών κινητοποιήσεων εκείνων, αλλά καί τίποτε νά μήν άκουστεί έναντίον τής Ίταλίας, γιά νά μήν δώσει άφορμή στίς ιταλικές άρχές νά προβοούν σέ διώξεις καί βιαιότητες.

Ούρανομήκεις ζητωκραυγές άκολούθησαν τόν λόγο του Μητροπολίτη. Γιά ένα τέταρτο τής ώρας οί θόλοι του καθεδρικού ναού έδονούντο από τίς ζητωκραυγές του έκκλησιάσματος, άνδρών, γυναικών καί παιδιών, πού φανέρωναν έτσι μέ τόν πιό άμεσο κι άναμφισβήτητο τρόπο τά φλογερά ελληνικά τους αίσθήματα.

Κι όταν καταλάγιασε εκείνη ή έκρηξη του ένθουσιασμού, ο Μητροπολίτης τούς συμβούλεψε: «Καί τώρα, παιδιά μου, πού έξεπληρώσαμεν τό πρόσ τήν Μητέρα - Πατρίδα καθήκον, νά δειξώμεν καί τόν άνώτερον πολιτισμόν μας διαλυόμενοι ήσύχως καί άθορύβως, ως νομιμόφρονες πολίται».

Έτσι κι έγινε. Τό έκκλησίασμα, εξακολουθώντας τίς ζητωκραυγές υπέρ τής Ελλάδος, άκολούθησε τόν Μητροπολίτη μέχρι τήν κατοικία του, παρόλο πού οί Ίταλοί δοκίμασαν νά τό έμποδίσουν. Άναφέρεται μάλιστα ότι ο Ίταλός λοχαγός έράπισε ένα παιδί, πού είχε σταθεί άπέναντι στους παρατεταγμένους Ίταλούς καί ζητωκραύγαζε έντονα υπέρ τής Ελλάδος. Καί στή συνέχεια τό

πλήθος διαλύθηκε χωρίς άλλα έπεισόδια. Καί σημειώνει ο Μητροπολίτης Απόστολος: «Κατά τήν έκ τής Έκκλησίας επάνοδόν μας, συνηντήσαμεν καθ' όδόν τόν Διευθυντήν τής Αστυνομίας, όστις έλαβε άμέσως στάσιν προσοχής καί μάς έχαιρέτισε. Μόνον ή χείρ, τήν όποίαν έφερεν εις τό μέτωπόν του, έτρεμεν έλαφρώς, σημείον έννευρισμού».

Κι έτσι, στήν πόλη τής Ρόδου ο σκοπός τών κινητοποιήσεων έπετεύχθη, τό πατριωτικό μήνυμα δόθηκε ρητά καί ξεκάθαρα, χωρίς νά δημιουργηθούν ιδιαίτερα έπεισόδια καί νά προκληθεί αίματοχυσία.

Στή Χάλκη τό συλλαλητήριο έγινε τήν Κυριακή του Θωμά. Κι αυτό έχει σημασία, έπειδή είχαν προηγηθεί τά αίματηρά γεγονότα τής Ρόδου μέ τούς δυό θανάτους στή Βιλλανόβα καί τίς άθρόες διώξεις καί φυλακίσεις. Οί κάτοικοι του μικρού νησιού δέν πτοήθηκαν, συγκεντρώθηκαν καί ζητωκραύγασαν υπέρ τής Ελλάδος. Οί εκεί ιταλικές άρχές συνέλαβαν καί κράτησαν γιά λίγες ώρες τούς ύπηρετούντες εκεί δασκάλους, ως ύποκινητές, ένώ τέσσερα παιδιά ήλικίας 12 μέχρι 14 έτών, πού όπως φαίνεται ζητωκραύγασαν έντονότερα μέσα στόν νεανικό ένθουσιασμό τους, τά συνέλαβαν καί τά κράτησαν νηστικά καί χωρίς κλινოსκεπάσματα γιά δυό μέρες σέ μία καρβουναποθήκη.

Πάνδημα συλλαλητήρια έγιναν καί στή Σύμη. Ήδη από τήν Μεγάλη Παρασκευή οί επιτάφιοι τών ένοριών είχαν διακοσμηθεί μέ τά χρώματα τής ελληνικής σημαίας. Κι όταν τή νύχτα, κατά τήν περιφορά, συναντήθηκαν οί επιτάφιοι τής πόλης, τό πλήθος ζητωκραύγασε υπέρ τής έλευθερίας καί τής Ένωσης μέ τήν Ελλάδα.

Τό πληροφορήθηκαν οί Ίταλοί καί τήν άλλη μέρα, Μεγάλο Σάββατο, έφτασε στή Σύμη τό θωρηκτό Regina Elena, ο κυβερνήτης του όποίου κάλεσε τούς προκρίτους τής Σύμης γιά τσάι τή μέρα του Πάσχα. Του είχαν πει, ότι αυτοί πού φώναζαν υπέρ τής Ελλάδος δέν ήταν παρά 30 άτομα, ένώ όλοι οί άλλοι ήθελαν τήν Ίταλία, κι αυτό ήθελε νά φανεϊ στήν πράξη. Όμως άδικα περίμενε τούς προσκεκλημένους του τήν ήμέρα του Πάσχα, άφού κανείς από τούς προκρίτους δέν προσήλθε στό θωρηκτό.

Στίς Έκκλησίες του νησιού, μετά τή λειτουργία τής Α' Άνάστασης, διαβάστηκε από τούς ιερείς τό Δημοψήφισμα κι ο κόσμος τό άποδέχθηκε μέ ζητωκραυγές. Στήν ένορία τής Αγίας Τριάδας ένας καραμπινιέρης διέκοψε τόν ιερέα μέ άγενή τρόπο καί προσπάθησε νά τόν κατεβάσει από τόν άμβωνα, ένώ στόν ναό του Εύαγγελισμού οί Ίταλοί ώρμησαν νά συλλάβουν τόν ιερέα, πού χρειάστηκε νά δι-

αφύγει έσπευσμένα, περιβεβλημένος τά άμφια, και νά φτάσει από άλλο δρόμο στο σπίτι του.

Ανήμερα του Πάσχα, οι Έταλοι συνέλαβαν 6 Συμαίους ως πρωταιτίους των έπεισοδιών, γεγονός που προκάλεσε δεύτερο μαχητικό συλλαλητήριο των κατοίκων και συγκρούσεις με τίς αρχές. Κακοποιήθηκαν και μωλωπίσθηκαν κάπου 100 άτομα. Κι ο άρχιερατικός έπίτροπος παπά-Μαζωνάκης κρατώντας ένα σταυρό στο χέρι κι ακολουθούμενος από τους ιερείς, πήγε νά διαμαρτυρηθεί στον εκεί Έταλό Διοικητή. Έκείνος τον απέπεμψε απειλώντας ότι θά συλλάβει και θά φυλακίσει όλους τους ιερείς του νησιού.

Ο κληρος της Σύμης κήρυξε τότε την Έκκλησία σέ διωγμό. Στηθήκαν μεσίστιες μαύρες σημαίες στους ναούς, αντί για τά αναστάσιμα λάβαρα, ματαιώθηκε ή τελετή της Β' Ανάστασης κι οι καμπάνες χτυπούσαν πένθιμα. Οι ιερείς πενθηφόρησαν βάζοντας λευκό σταυρό στα καλυμμαύχια και πένθος στο χέρι με λευκό σταυρό. Αυτές οι έκδηλώσεις άνησύχησαν τον Γενικό Στρατιωτικό Διοικητή στη Ρόδο, που φοβήθηκε γενικότερη σύρραξη, και διέταξε ν' αποβιβαστούν από τό θωρηκτό 500 πεζοναύτες για νά επιβάλουν την τάξη στη Σύμη. Πεζοναύτες και καραμπινιέροι σχημάτισαν ζώνες στις πλατείες και τους κεντρικούς δρόμους, χωρίς νά καταφέρουν νά σταματήσουν τίς έκδηλώσεις του λαού.

Παρά την άπαγόρευση κάθε συγκέντρωσης, τίς συλλήψεις και τά άλλα τρομοκρατικά μέτρα, πραγματοποιήθηκε νέο συλλαλητήριο την Τρίτη της Διακαινησίμου (9 Απριλίου 1919) με την εύκαιρία

της άφιξης στη Σύμη του έλληνικού άτμοπλοίου «Ρούμελη». Παρά τό ότι οι Έταλοι άπαγόρευσαν την είσοδο του πλοίου στον έσωτερικό λιμένα, τό πλήθος σέ φρενίτιδα ένθουσιασμού ξεχύθηκε στην παραλία για νά χαιρετίσει την έλληνική σημαία που κυμάτιζε στην πρύμνη του. Μαύρες σημαίες κυμάτισαν στις έκκλησίες της Σύμης, κι οι πένθιμες κωδωνοκρουσίες συνεχίστηκαν και μετά την άναχώρηση του πλοίου, μέχρι βαθείας νυκτός. Κι όπως σημειώνει ο χρονικογράφος, «Τό θέαμα της Σύμης ήτο τόσο σπαραξικάρδιον ώστε και αυτοί οι φρονιμότεροι εκ των Έταλων έθαύμασαν τον ένθουσιασμόν του λαού και την άφοσίωσίν του εις τά έθνικά ιδεώδη».

Ανάλογες έκδηλώσεις έγιναν και στις 24 Απριλίου κατά την επιστροφή του άτμοπλοίου από την Μάκρη. Οι Έταλοι, παρεμβάλλοντας ποικίλες δυσκολίες, πέτυχαν νά φτάσει νύχτα στη Σύμη τό «Ρούμελη». Αλλά οι Συμαίοι τό περίμεναν κι όταν πρόβαλε τό ύποδέχτηκαν με ένθουσιασμό ζητωκραυγάζοντας για την Πατρίδα Ελλάδα.

Ανάγνωση του δημοψηφίσματος από τους ιερείς κατά την ακολουθία της Β' Ανάστασης έγινε και σ' όλα τά χωριά της Ρόδου. Παντού ο ίδιος ένθουσιασμός, τό ίδιο πατριωτικό πάθος από τους Έλληνες κατοίκους.

Ιδιαίτερα δραματική εξέλιξη είχαν οι λαϊκές κινητοποιήσεις στο χωριό Βιλλανόβα, όπου ή έκδήλωση του έθνικού φρονήματος καθαγιάστηκε και με τό αίμα Έλλήνων πατριωτών κι έκαμε ώστε εκείνο τό Πάσχα του 1919 νά μείνει στην ιστορία της Ρόδου ως τό «αίματηρό Πάσχα». ■

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΗΡΙΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ (2019)

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ

*Χ*άριτι τοῦ πανδώρου Θεοῦ, ἐφθάσαμεν καὶ ἐφέτος εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, εἰς τό στάδιον τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων, διὰ νά καθάρωμεν ἑαυτούς, συνεργοῦντος τοῦ Κυρίου, ἐν προσευχῇ, ἐν νηστείᾳ καὶ ταπεινώσει, καὶ νά εὐτρεπισθῶμεν πρὸς ἔνθεον βίωσιν τῶν σεπτῶν Παθῶν καὶ ἑορτασμόν τῆς λαμπροφόρου Ἐγέρσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Μέσα εἰς ἓνα κόσμον πολλαπλῶν συγχύσεων, ἡ ἀσκητικὴ πείρα τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποτελεῖ τιμαλφέστατον πνευματικόν κεφάλαιον, ἀνεξάντλητον πηγὴν θεογνωσίας καὶ ἀνθρωπογνωσίας. Ἡ εὐλογημένη ἄσκησις, τό πνεῦμα τῆς ὁποίας διαποτίζει σύνολον τόν καθ' ἡμᾶς τρόπον τοῦ βίου, – «*Ἀσκητισμός ἐστὶν ὁλόκληρος ὁ Χριστιανισμός*»–, δέν ἀποτελεῖ προνόμιον τῶν ὀλίγων ἢ τῶν ἐκλεκτῶν, ἀλλὰ «*ἐκκλησιαστικὸν γεγονός*», κοινόν ἀγαθόν, κοινὴν εὐλογίαν, καὶ κοινὴν κλήσιν διὰ πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς πιστοὺς. Οἱ ἀσκητικοὶ ἀγῶνες δέν εἶναι, βεβαίως, αὐτοσκοπός, δέν ἰσχύει ἡ ἀρχὴ «*ἡ ἄσκησις διὰ τὴν ἄσκησιν*». Ὁ στόχος εἶναι ἡ ὑπέρβασις τοῦ ἰδίου θελήματος καὶ τοῦ «*φρονήματος τῆς σαρκός*», ἡ μετάθεσις τοῦ κέντρου τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν ἐπιθυμίαν καὶ τό «*δικαίωμα*» εἰς τὴν «*οὐ ζητοῦσαν τὰ ἑαυτῆς*» ἀγάπην, κατὰ τό βιβλικόν, «*μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος*»¹.

Αὐτό τό πνεῦμα κυριαρχεῖ καθ' ὅλην τὴν μακράν ἱστορικὴν πορείαν τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἰς τό Νέον Μητερικόν συναντῶμεν μίαν ὑπέροχον περιγραφὴν αὐτοῦ τοῦ ἡθους τῆς παρατήσεως ἀπὸ τό «*ἐμόν*» ἐν ὀνόματι τῆς ἀγάπης: «*Παρέβαλόν ποτε σκητιῶται τῇ ὁσίᾳ Σάρρα, ἡ δὲ παρέθηκεν αὐτοῖς*

κανίσκιον μετὰ χρειῶν· οἱ δὲ γέροντες ἀφέντες τὰ καλὰ, ἔφαγον τὰ σαπρά. Εἶπε δὲ αὐτοῖς ἡ τιμία Σάρρα· ὄντως ἐν ἀληθείᾳ, σκητιῶται ἔστε»². Αὐτὴ ἡ κατανόησις καὶ ἡ θυσιαστικὴ χρῆσις τῆς ἐλευθερίας εἶναι ξένη πρὸς τό πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, τό ὁποῖον ταυτίζει τὴν ἐλευθερίαν μέ ἀτομικὰς διεκδικήσεις καὶ δικαιωματισμόν. Ὁ σύγχρονος «*αὐτόνομος*» ἄνθρωπος δέν θά ἔτρωγε τοὺς σαπρούς καρπούς, ἀλλὰ τοὺς καλοὺς, καὶ θά ἦτο βέβαιος ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐκφράζει καὶ χρησιμοποιεῖ αὐθεντικῶς καὶ ὑπευθύνως τὴν ἐλευθερίαν του.

Εἰς τό σημεῖον αὐτό εὐρίσκεται ἡ ὑψίστη ἀξία τῆς ὀρθοδόξου θεωρήσεως τῆς ἐλευθερίας διὰ τόν σύγχρονον ἄνθρωπον. Πρόκειται περὶ μιᾶς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία δέν ἀπαιτεῖ ἀλλὰ μοιράζεται, δέν διεκδικεῖ ἀλλὰ θυσιάζεται. Ὁ ὀρθόδοξος πιστός γνωρίζει ὅτι ἡ αὐτονομία καὶ αὐτάρκεια δέν ἀπελευθερώνουν τόν ἄνθρωπον ἀπὸ τόν κλοιόν τοῦ ἐγώ, τῆς αὐτοπραγματώσεως καὶ τῆς αὐτοδικαιώσεως. Ἡ ἐλευθερία, «*ἡ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν*»³, ἐνεργοποιεῖ τὰς δημιουργικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, πραγματώνεται ὡς ἄρνησις τοῦ αὐτοεγκλεισμοῦ, ὡς ἀπροϋπόθετος ἀγάπη καὶ κοινωνία τῆς ζωῆς.

Τό ὀρθόδοξον ἀσκητικόν ἥθος δέν γνωρίζει διχασμούς καὶ δυῖσμούς, δέν ἀπορρίπτει τὴν ζωὴν, ἀλλὰ τὴν μεταμορφώνει. Ἡ δυῖστικὴ θεώρησις καὶ ἀπόρριψις τοῦ κόσμου δέν εἶναι χριστιανικὴ. Ὁ γνήσιος ἀσκητισμός εἶναι φωτεινός καὶ φιλόανθρωπος. Εἶναι χαρακτηριστικόν τῆς ὀρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας, ὅτι ἡ περίοδος τῆς νηστείας εἶναι διαποτισμένη ἀπὸ σταυροαναστάσιμον χαράν.

Καί οἱ ἀσκητικοὶ ἀγῶνες τῶν ὀρθοδόξων, ὅπως καὶ συνολικῶς ἢ καθ' ἡμᾶς πνευματικότης καὶ ἡ λειτουργικὴ ζωὴ, ἀναδίδουν τό ἄρωμα καὶ τό φῶς τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ Σταυρὸς εὐρίσκεται εἰς τό κέντρον τῆς ὀρθοδόξου εὐσεβείας, δέν εἶναι ὁμως τό τελικόν σημεῖον ἀναφορᾶς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό εἶναι ἡ ἀνεκλάλητος χαρά τῆς Ἀναστάσεως, ὁδόν πρὸς τὴν ὁποίαν ἀποτελεῖ ὁ Σταυρὸς. Κατὰ ταῦτα, καὶ εἰς τὴν περίοδον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ βιωματικὴ πεμπτουσία τῶν Ὀρθοδόξων παραμένει ὁ πόθος τῆς «κοινῆς ἀναστάσεως».

Εὐχεσθε καὶ προσεύχεσθε, τιμιώτατοι ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ, νά ἀξιωθῶμεν, ἄνωθεν ἐπινεύσει καὶ ἀρωγῇ, πρεσβείαις δέ τῆς Ἀγιοπρώτου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν Ἀγίων, νά διατρέξωμεν χριστοπρεπῶς καὶ χριστοτερπῶς τὸν δόλιχον τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἀσκοῦντες μετ' εὐφροσύνης, ἐν ὑπακοῇ πρὸς τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, τό «κοινὸν ἄθλημα» τῆς παθοκτόνου νηστείας, προσκαρτεροῦντες τῇ

προσευχῇ, βοηθοῦντες τοῖς πάσχουσι καὶ τοῖς ἐν ἀνάγκαις, συγχωροῦντες ἀλλήλοις καὶ «ἐν παντὶ εὐχαριστοῦντες»⁴, διὰ νά προσκυνήσωμεν εὐσεβοφρόνως τὰ «Ἁγία καὶ Σωτήρια καὶ Φρικτὰ Πάθη» καὶ τὴν ζωηφόρον Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ὡς ἡ δόξα καὶ τό κράτος καὶ ἡ εὐχαριστία εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ ,βιθ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Α' Κορ. ι', 24.
2. Π. Β. Πάσχου (ἐπιμ.), Νέον Μητερικόν (Αθήναι: ἐκδ. Ἀκρίτας, 1990), 31.
3. Γαλ. ε', 1.
4. Πρβλ. Θεσσ. ε', 18.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ Τῷ ΑΓΙῳ ΠΑΣΧΑ

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ Τῷ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τιμιώτατοι ἀδελφοὶ καὶ προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Διατρέξαντες ἐν νηστεία καὶ προσευχῇ τὸν δόλιχον τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, φθάσαντες δέ τό σωτήριο πάθος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καθιστάμεθα σήμερον κοινωνοὶ τῆς χάριος τῆς λαμπροφόρου Ἐγέρσεως Αὐτοῦ.

Τό βίωμα τῆς Ἀναστάσεως ἀνήκει εἰς τὸν πυρῆνα τῆς ταυτότητος τῶν Ὀρθοδόξων. Ἑορτάζομεν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ὅχι μόνον κατὰ τό Ἅγιον Πάσχα καὶ τὴν πασχάλιον περίοδον, ἀλλὰ κάθε Κυριακὴν καὶ εἰς κάθε Θείαν Λειτουργίαν, ἡ ὁποία εἶναι πάντοτε ὁλόφωτος πανηγυρίς. Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἰς ὅλας τὰς πτυχάς της, εἰς τὴν θείαν λατρείαν, εἰς τὴν βιοτήν καὶ μαρτυρίαν μας ἐν τῷ κόσμῳ, ἔχει ἀναστάσιμον πνοήν, δονεῖται ἀπὸ τὴν νίκην τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ θανά-

του καὶ ἀπὸ τὴν προσδοκίαν τῆς αἰωνίου Βασιλείας Του.

Ὁ ἄνθρωπος δέν δύναται ἀφ' ἑαυτοῦ νά διαχειρισθῇ τὸν φόβον καὶ τό ἀναπόφευκτον τοῦ θανάτου, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του καὶ ὅχι μόνον εἰς τό τέλος της. Ἡ αἴσθησις ὅτι ἡ ζωὴ του εἶναι «πορεία πρὸς τὸν θάνατον», ἄνευ ἐλπίδος διαφυγῆς, δέν ὁδηγεῖ εἰς τὸν ἐξανθρωπισμόν τῆς ἀναστροφῆς του καὶ εἰς ἐνίσχυσιν τῆς εὐθύνης καὶ τῆς μερίμνης του διὰ τό παρόν καὶ τό μέλλον. Μᾶλλον, ὁ ἄνθρωπος συρρικνώνεται, ἀποκόπτεται ἀπὸ τὰ οὐσιώδη τοῦ βίου, καταλήγει εἰς τὸν κυνισμόν, τὸν μηδενισμόν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν, εἰς τὴν φενάκην τῆς ἀκωλύτου αὐτοπραγματώσεως καὶ εἰς τὸν ἀχαρίτῳτον εὐδαιμονισμόν τοῦ «φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν». Ἡ ἐπιστήμη, ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ δρᾶσις, ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος καὶ ἡ

εὐημερία δέν δύνανται νά προσφέρουν διέξοδον. Ὅτι εἶναι δημιούργημα τοῦ ἀνθρώπου φέρει τό στίγμα τοῦ θανάτου, δέν σώζει, ἀφοῦ καί αὐτό ἔχει ἀνάγκην σωτηρίας. Ὁ πόθος τῆς αἰωνιότητος δέν καλύπτεται μέ ἐπίγεια ἀγαθά, δέν ἱκανοποιεῖται μέ τήν παράτασιν τῆς ζωῆς μας καί μέ ὑποσχέσεις ψευδῶν παραδείσων.

Ἡ Ὁρθοδοξία προσφέρει εἰς τόν σύγχρονον λογοκρατούμενον ἄνθρωπον τήν Ἀλήθειαν τοῦ σωτηριώδους Εὐαγγελίου τῆς Ἀναστάσεως. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους, τό Πάσχα δέν εἶναι ἀπλῶς ἀνάμνησις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἀλλά βίωσις καί τῆς ἰδικῆς μας ἀναγεννήσεως ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι, πρόγευσις καί βεβαιότης τῆς ἐσχατολογικῆς πληρώσεως τῆς θείας Οἰκονομίας. Ὁ πιστός γνωρίζει ὅτι ἡ ὑπαρξιακή πληρότης εἶναι δῶρον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἐν Χριστῷ, ἡ ζωὴ μας μεταμορφώνεται, μετατρέπεται εἰς πορείαν πρὸς τήν θέωσιν. Οἱ χριστιανοὶ διακρίνονται, κατὰ τόν Ἀπόστολον Παῦλον, ἀπὸ τοὺς «λοιπούς», τοὺς «μὴ ἔχοντας ἐλπίδα» (πρβλ. Α' Θεσσ. δ', 13). Ἐλπίζουν εἰς Χριστόν, ὁ ὁποῖος εἶναι, «ἡ ζωὴ καὶ ἡ Ἀνάστασις ἡμῶν», «ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καὶ ὁ ζῶν» (Ἀποκ. α', 17 - 18).

Ἡ σωτήριος παρουσία τοῦ Χριστοῦ εἰς τήν ζωὴν μας καί ἡ ἐλπίς τῆς ἐπουρανίου Βασιλείας εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένοι εἰς τήν χριστιανικὴν ὑπαρξιν, ἡ ὁποία ἐνεργεῖ καί πραγματώνεται ὡς δημιουργικὴ καί μεταμορφωτικὴ δύναμις ἐν τῷ κόσμῳ. Δέν εἶναι καθόλου τυχαῖον, ὅτι πρὶν ὁ νεωτερικὸς πολιτισμὸς κατανοήσῃ καί ἐγκαθιδρύσῃ τόν ἄνθρωπον ὡς δημιουργόν τῆς ἱστορίας, οἱ πιστοὶ ἐκλήθησαν νά καταστοῦν «Θεοῦ συνεργοί» (πρβλ. Α' Κορ. γ', 9). Ἀποτελεῖ πλήρη παρανόησιν τῆς Ὁρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας καί τοῦ κοινωνικοῦ καί φιλανθρωποῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ὑποστηρίζηται ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἐσωστρεφής, ἀκοσμικὴ καί ἀδιάφορος διὰ τήν ἱστορίαν καί τόν πολιτισμόν.

Ἰερῶτατοι ἀδελφοί καί τέκνα ἀγαπητά,

Τό Πάσχα δέν εἶναι ἀπλῶς ἡ μεγαλυτέρα ἐορτὴ καί πανήγυρις τῶν Ὁρθοδόξων. Ἀνάστασις εἶναι ὅλη ἡ πίστις, σύνολος ἡ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ, ὁλόκληρος ὁ πολιτισμὸς τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ἀνεξά-

ντλητος πηγὴ, ἐκ τῆς ὁποίας ἀντλεῖ καί τρέφεται ἡ ἐσχατολογικὴ ὁρμὴ τῆς ὀρθοδόξου βιοτῆς καί μαρτυρίας. Ἐν τῇ Ἀναστάσει καί ἐκ τῆς Ἀναστάσεως γνωρίζομεν οἱ πιστοὶ τόν αἰώνιον προορισμόν μας, ἀνακαλύπτομεν τό περιεχόμενον καί τήν κατεύθυνσιν τῆς ἀποστολῆς μας ἐν τῷ κόσμῳ, εὐρίσκομεν τό νόημα καί τήν ἀλήθειαν τῆς ἐλευθερίας μας. Ὁ κατελθὼν ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς καί συντρίψας τὰς πύλας τοῦ Ἄδου καί τό κράτος τοῦ θανάτου, ἀναδύεται ἐκ τοῦ τάφου ὡς ἐλευθερωτῆς τοῦ ἀνθρώπου καί ἀπάσης τῆς κτίσεως. Αὐτό τό δῶρον τῆς ἐλευθερίας καλεῖται ὁ ἄνθρωπος νά ἀποδεχθῇ ἐλευθέρως, ἐντασσόμενος εἰς τήν «κοινωνίαν τῆς θεώσεως», τήν Ἐκκλησίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἐλευθερία εἶναι θεμέλιον, ὁδὸς καί προορισμός. Ἡ χριστοδωρῆτος ἐλευθερία βιοῦται καί ἐκφράζεται ὡς «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ» (πρβλ. Ἐφεσ. δ', 15), ὡς γεγονὸς κοινωνίας καί ἀλληλεγγύης. «Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις» (Γαλ. ε', 13). Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «ὑπάρχομεν μὲ τὸν τρόπον τῆς Ἀναστάσεως», ἀφορῶντες εἰς τήν «κοινὴν Ἀνάστασιν» ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας.

Μέ αὐτὰς τὰς σκέψεις, δοξάζοντες ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ τόν Ἀναστάντα καί «ἀνατείλαντα πᾶσι τὴν ζωὴν» Κύριον, τόν Θεόν «μεθ' ἡμῶν» καί «ὑπὲρ ἡμῶν», τόν ἐπαγγελάμενον ἔσσεσθαι μεθ' ἡμῶν μέχρι τερμάτων αἰῶνος, καί ἀναβοῶντες τόν πασχάλιον πανευφρόσυνον χαιρετισμόν «Χριστὸς Ἀνέστη!», δεόμεθα τοῦ πανδῶρου Ποιητοῦ καί Λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου, ὅπως καταυγάξῃ τὴν ζωὴν πάντων ἡμῶν διὰ τοῦ φωτός τῆς πανσωστικῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ καί χαρίζηται τοῖς πᾶσι χαρὰν πεπληρωμένην καί πάντα τὰ σωτήρια δωρήματα, ἵνα ὑμῇται καί εὐλογῇται τό πανάγιον καί ὑπερουράνιον ὄνομα Αὐτοῦ.

Φανάριον, Ἅγιον Πάσχα ,βιθ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Χριστόν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΡΟΔΟΥ

ΚΥΡΙΛΛΟΣ

διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Μητροπολίτης
τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ρόδου, πρὸς τὸν ἱερὸν κλῆρον καὶ
τὸν φιλόχριστον λαὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

*«Θανάτου ἐορτάζομεν νέκρωσιν, Ἄδου τὴν καθαίρεσιν, ἄλλης
βιοτῆς, τῆς αἰωνίου ἀπαρχῇν, καὶ σκιρτῶντες ὕμνοῦμεν τὸν αἴτιον,
τὸν μόνον εὐλογητὸν τῶν Πατέρων, Θεὸν καὶ ὑπερένδοξον».*

Ἀδελφοί καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Αναστάσεως ἡμέρα σήμερα. Πάσχα Κυρίου Πάσχα. Τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐορτάζουμε καὶ τό χαρμόσυνο τοῦτο μή-
νυμα τῆς πίστεώς μας ἐξαγγέλλεται μυριόστομα μέσα στὴ μυροβόλο ἀνοιξιὰτικὴ νύκτα, συνοδευ-
όμενο ἀπὸ τίς πανηγυρικὲς κωδωνοκρουσίες τῶν Ἐκκλησιῶν μας, καὶ πλημμυρίζει τὴν ὑπαρξή μας πνευματικῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως.

«Ὁ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς πίστεως» Ἰησοῦς, ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, ἀπέθανε ὡς ἄνθρωπος προ-
σηλωμένος στὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ, ἐτάφη στὸ καινὸ μνημεῖο καὶ ὡς Θεὸς τὴν τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη. Ἀνέστη ὁ Κύριος. Ἐπάτησε τὸν θάνατο, νίκησε τὸν ἔσχατο τοῦτο ἐχθρὸ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸν θανάτωσε, καθὼς καὶ ὅλους τοὺς προπομπούς καὶ τοὺς συνοδούς του, καὶ ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο ὡς ἀναφαίρετο δῶρο τὴν ζωὴ καὶ τὴν Ἀνάστασιν.

Τὸ Τροπάριο τῆς ἐβδόμης Ὡδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα, «Θανάτου ἐορτάζομεν νέκρωσιν...», τὸ ὁποῖο προτάξαμε, μέ θριαμβικὸ, διθυραμβικὸ τόνο, ἀποδίδει μέ συντομία καὶ ἀκρίβεια τὸ περιεχόμενο τῆς Ἑορτῆς μας. Ἑορτάζουμε τὴ νέκρωση τοῦ θανάτου, τὴν συν-
τριβὴ τοῦ Ἄδου, τὴν ἀρχὴ μιᾶς ἄλλης ζωῆς αἰώνιας, καὶ σκιρτῶντας ἀπὸ χαρὰ ὑμνοῦμε τὸν αἴτιο ὅλων αὐτῶν τῶν εὐεργεσιῶν, τὸν ἀναστάντα Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Ἡ Ἀνάστασή του μεταποίησε τὰ σύμπαντα. Ἐκτοτε τὰ πάντα δὲν εἶναι ὅπως ἦταν πρὶν· εἶναι διαφορετικά, γεμάτα αἰσιοδοξία, χαρὰ καὶ ἐλπίδα.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καθίσταται ἡ ἀρχὴ μιᾶς νέας καὶ αἰώνιας ζωῆς. Μέ τὸ Πάσχα τοῦ Κυρίου ἐγκαινιάζεται μιὰ καινούργια ζωὴ γιὰ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπο, τῆς ὁποίας οἱ φωτεινὲς διαστάσεις ἀναλύονται στὴν αἰωνιότητα. Εἶναι ἡ νέα ζωὴ, ἡ ζωὴ πάνω ἀπὸ τὸν θάνατο καὶ τὴ φθορά, τὸ νέο γνήσιο καὶ αὐθεντικὸ Εἶναι, ἡ ἀλήθεια τῆς ζωῆς πού πάντα μέ νοσταλγία ὁ ἄνθρωπος ἀναζητεῖ καὶ ὁ Θεὸς ἀπλό-
χερα τὴν προσφέρει ἀποκαλυπτόμενος.

Ἡ πρόσκλησις τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου εἶναι πρό-
σκλησις συμμετοχῆς σ' αὐτὴ τὴ δυνατότητα τῆς νέας ζωῆς, τῆς μόνης πού μπορεῖ νὰ ξεπεράσει τὸ φάσμα τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Εἶναι ἡ πρόσκλησις γιὰ ἓνα ταξίδι πνευματικὸ, τὸ ὁποῖο ἔχει τὴν ἀρχὴ στὴν πρώτη ἡμέρα τῆς Δημιουργίας καὶ φτάνει, χω-
ρίς νὰ τελειώνει, στὴν ὄγδοη ἡμέρα τῆς αἰωνιότητος. Ἕνα ἀτελεύτητο πασχάλιο ταξίδι μέσα στὸ ὁποῖο τὸ κάθε βῆμα ἀποτελεῖ κατάφαση τῆς γνήσιας ἀνθρώπι-
νης ὑπάρξεως καὶ ζωῆς, στὴν ὁποία ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ κατάληξή της, ὁ θάνατος δὲν ἔχουν τὸν ἔσχατο λόγο.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ.

Ὁ ἱστορικός χρόνος πού μᾶς δίνεται νὰ διανύσου-
με ὡς ἄνθρωποι εἶναι πολὺ ἐλάχιστος γιὰ νὰ χωρέσει μέσα σ' αὐτόν τὸ πλήρωμα τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Μέσα ὅμως σ' αὐτόν μπορεῖ νὰ δώσουμε τὸ δικό μας προσωπικὸ παρόν, γιὰ ἓνα καλύτερο σήμερα, γιὰ ἓνα αἰσιόδοξο αὔριο. Μέ τὴν πεποίθησι ὅτι ὁ καθημερι-
νὸς ἀγώνας μας δὲν εἶναι χίμαιρα καὶ οὐτοπία. Μέ τὴν διάθεσι γιὰ ἀγῶνα πνευματικὸ, ὡς ἄνθρωποι πί-
στεως στὸν Ἀναστάντα Κύριο, μέ ἀγάπη πρὸς Αὐτόν καὶ τὸν συνάνθρωπο, μέ σεβασμὸ στὶς ἀξίες, τὰ ἰδανι-
κά καὶ τίς παραδόσεις μας.

Χριστὸς ἀνέστη, ἀδελφοί καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ.

Εὐχόμεστε τὸ ἀνέσπερο φῶς τῆς Ἀναστάσε-
ως νὰ λάμψει στὶς καρδιὲς ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Νὰ διαλύσει κάθε κοσμικὸ σκοτάδι πού ταλαιπωρεῖ τὴν σύγχρονη ἀνθρωπότητα. Νὰ διασκεδάσει τὴν νύκτα τῆς κατῆφειας καὶ τῆς θλίψης, πού σέ πολλοὺς ἀν-
θρώπους κυριαρχεῖ. Νὰ φωτίσει τὴν ὑπαρξή μας γιὰ νὰ γίνει καὶ ὁ κόσμος μας φωτεινὸς καὶ χαρούμενος, ὅπως πραγματικὰ τὸν ὁραματιζόμαστε.

Χρόνια πολλὰ, εὐλογημένα καὶ γεμάτα ἀπὸ τὸ φῶς τῆς χάριτος τοῦ Ἀναστάντος Σωτῆρος Χριστοῦ.

Ἅγιον Πάσχα τοῦ δισχιλιοστοῦ καὶ δεκάτου
ἐνάτου σωτηρίου ἔτους

Διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ο ΡΟΔΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1919:

Τό αίματηρό Πάσχα στήν Βιλλανόβα καί στά ἄλλα χωριά τῆς Ρόδου

Εὐαγγελίας Μ. Παναῆ, Φιλολόγου-Επιχειρηματία, Δημοτικῆς Συμβούλου Ρόδου

Αξιότιμες κυρίες καί ἀξιότιμοι κύριοι, ἤρθαμε ὅλοι σήμερα ἐδῶ, 100 ὁλόκληρα χρόνια ἀπό τό Αἵματηρό Πάσχα τοῦ 1919, γιά νά ἀποτίσουμε μέ ταπεινότητα μαζί καί ὑπερηφάνεια, τόν ὀφειλόμενο φόρο τιμῆς στούς ἐνδοξους προγόνους μας, ἰχνηλατώντας μέ τήν μνήμη μας, τά φωτεινά τους χνάρια πάνω στόν καμβά τῆς Ἱστορίας, ἔτσι ὅπως τόν ζωγράφισαν μέ τό αἷμα καί τοὺς ἀγῶνες τους, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὠραῖοι Ἕλληνες, οἱ παπᾶδες, οἱ δάσκαλοι, οἱ λεσπέρηδες (= γεωργοί) καί οἱ πετράδες τῶν ὁμορφῶν χωριῶν μας!

Τό Αἵματηρό Πάσχα τοῦ 1919 στήν Βιλλανόβα

Μάιο τοῦ 1912, οἱ Ἴταλοί καταλαμβάνουν ἀπό τοὺς Τούρκους, τή Ρόδο καί τὰ Δωδεκάνησα, μέ τήν ὑπόσχεση τῆς προσωρινῆς παραμονῆς, ἴσα δῆθεν γιά νά πιέσουν τήν Τουρκία, νά τοὺς παραχωρήσει τὰ ἐδάφη της στήν Βόρεια Ἀφρική! Ψέμα, πού μέ πίκρα διαπίστωσαν ἀπό τό πρῶτο κίόλας διάστημα, οἱ κάτοικοι τῶν νησιῶν μας, οἱ ὅποιοι ἀμέσως ἄρχισαν νά ἐκφράζουν τήν ἐπιθυμία τους γιά Ἑνωση μέ τήν Μητέρα Ἑλλάδα.

Φεβρουάριο τοῦ 1913, Βιλλανοβιάτες (Βιλλανόβα= τό σημερινό Παραδείσι Ρόδου), σέ πομπή μέ λαούτα καί βιολιά, φτάνουν στήν Κρεμαστή ὅπου μαζί μέ Μαριτσενοὺς καί Παστιδενοὺς, χορεύοντας καί τραγουδώντας, κάνουν συλλαλητήριο γιά τήν Ἑνωση μέ τήν Μητέρα Ἑλλάδα καί δέχονται ἄγρια ἐπίθεση ἀπό τό ἰταλικό ἱππικό, πού κατέφθασε ἀπό τήν πόλη τῆς Ρόδου.

Καθαρά Δευτέρα τοῦ 1914, ομάδα νεαρῶν ἀνδρῶν ντυμένοι τσολιάδες, ἀνεβάζουν τήν Ἑλληνική Σημαία πάνω στό καμπαναριό τοῦ Ἁγίου Νικολάου Βιλλανόβας, γίνονται ἀντιληπτοί ἀπό τοὺς Ἰταλοὺς καί καταδιώκονται.

1914-1915, μέ ἀπόφαση ὅλου τοῦ χωριοῦ, χτίζονται στήν Βιλλανόβα μέ ἐθελοντική ἐργασία δύο σχολεῖα. Δίπλα στόν Ἅγιο Νικόλαο τό «Πάνω Σχολεῖο» καί δίπλα στήν Ἁγία Μαρίνα τό «Κάτω Σχολεῖο». Γιατί δύο; Διότι καμία ἀπό τίς δύο πλευρές στίς ὁποῖες χωρίστηκε τό χωριό, δέν ὑποχωροῦσε γιά τό ποῦ θά χτιστεῖ τό σχολεῖο, οὔτε κἂν μετά τήν παρέμβαση τοῦ τότε Μητροπολίτη Ρόδου!

1915, ἡ Ἰταλία ἐνῶ ἦταν μέ τήν Γερμανία, ὑπογράφει κρυφή συμφωνία μέ τοὺς συμμάχους γιά νά βγεῖ στόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέ τήν ANTANT, μέ ἀντάλλαγμα νά τῆς δοθεῖ ἡ Δωδεκάνησος, ὅταν τελειώσει ὁ πόλεμος.

1918-1919, ἡ γρίπη «Σπανιόλα» θερίζει τόν ντόπιο πληθυσμό, ἀλλά καί τοὺς Ἰταλοὺς, πού δημιουργοῦν Ἰταλικό Στρατιωτικό Νεκροταφεῖο γιά τοὺς νεκροὺς τους, ἀκριβῶς δίπλα ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

1918, οἱ Ἰταλοί, κατορθώνουν νά παρουσιάσουν στό Συνέδριο τοῦ Λονδίνου, κείμενο εὐχαριστιῶν πρὸς τήν Ἰταλική Κυβέρνηση, ὑπογεγραμμένο ἀπὸ 17 δημάρχους χωριῶν τῆς Ρόδου καί νησιῶν,

για δῆθεν μεγάλη βοήθεια πού ἔλαβαν στήν περί-
θαλψη τῶν κατοίκων.

30-12-1918, στό Συνέδριο γιά τήν εἰρήνη στό
Παρίσι, ὁ Βενιζέλος ζητεῖ τήν ἀπόδοση τῶν Δω-
δεκανήσων στήν Ἑλλάδα. Οἱ Ἴταλοί ἰσχυρίζονται
ὅτι οἱ Δωδεκανήσιοι ἐπιθυμοῦν τήν ἰταλική κατοχή
στά νησιά μας.

Ἡ κατάσταση γιά τό Δωδεκανησιακό ζήτημα
εἶναι κρίσιμη! Πρέπει νά καταρριφθοῦν οἱ ψευδεῖς
ἰσχυρισμοί τῆς Ἰταλίας καί νά διατρανωθεῖ στά
φόρα τῆς Εὐρώπης, ἡ ἀπόλυτη ἀντίθεση τοῦ πλη-
θυσμοῦ στήν ξένη κατοχή καί οἱ προαιώνιοι πόθοι
τους γιά ἐλευθερία καί Ἑνωση μέ τήν Μητέρα Ἑλ-
λάδα!

Καί τότε ἀκριβῶς, ὑπῆρξε ἡ στιγμή πού ὅλα τά
χωριά, μά πάνω ἀπό ὅλα ἡ Βιλλανόβα, πραγματι-
κά συναντήθηκε μέ τήν Ἱστορία! Ἀναμετρήθηκε τό
ὕψος τῶν ἀνθρώπων της μέ τό ὕψος τοῦ καθήκο-
ντός τους πρὸς τήν Πατρίδα!

«Οἱ ὑποφαινόμενοι κάτοικοι τῆς Δωδεκανήσου,
Ἕλληνες τήν καταγωγήν καί τήν Ἐθνικότητα ἀπό
αἰώνων, συνήλθομεν σήμερον ἐν Πανδήμοις Συλλα-
λητηρίοις, κατά τήν ἑορτήν τοῦ Πάσχα, ὅπως δια-
δηλώσωμεν, διακηρύξωμεν καί ἀποφασίσωμεν τά
ἑξῆς: ... 3. Ἀποδοκιμάζομεν καί ἀποκηρύττομεν ὡς
ἀλλότριαν τῶν παγκοίνων ἔθνικῶν μας πόθων, πᾶν
ἔγγραφον καί πᾶσαν πράξιν καί ἐνέργειαν, ὅθεν-
δήποτε προερχομένην καί τείνουσαν ν' ἀποσπάσῃ
τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, ἔστω καί μίαν μόνην Νῆσον
ἐκ τῶν σημερινῶν ὑπὸ τῆς Ἰταλίας κατεχομένων. 4.
Διακηρύττομεν μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς
μας, ὅτι Ο ΜΟΝΟΣ ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΟΣ ΠΟΘΟΣ ΜΑΣ εἶναι
νά ἐνωθῶμεν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, μεθ' ἧς μᾶς
συνδέουσιν ὅλοι οἱ παρ' ἀνθρώποις ὡς θεωρούμενοι
δεσμοί τῆς γλώσσης, τῆς θρησκείας, τῆς ἐθνικῆς συ-
νειδήσεως, τῶν ἠθῶν καί ἐθίμων κλπ...».

Αὐτό ἦταν ἓνα μέρος τοῦ κειμένου τοῦ δημο-
ψηφίσματος, πού εἶχε ἀποφασισθεῖ καί συνταχθεῖ
ἀπὸ τόν τότε Μητροπολίτη Ρόδου κ. Ἀπόστολο
Τρύφωνος καί τήν ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ συλ-
λαλητηρίου, πρόεδρος τῆς ὁποίας ἦταν ὁ δικηγό-
ρος Γεώργιος Γεωργιάδης. Τό κείμενο ἔπρεπε νά
φτάσει στίς Εὐρωπαϊκές πρωτεύουσες, στά διεθνή
συνέδρια, ὅπου μετὰ τήν λήξη τοῦ Α' Παγκοσμί-
ου Πολέμου, ἀποφασίζονταν τά νέα σύνορα τῶν
χωρῶν τῆς Εὐρώπης, κάτω καί ἀπὸ τό πνεῦμα τῶν
ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας καί τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν
λαῶν. Ἐκεῖ, συζητιόταν καί τό μέλλον τῆς Δωδε-
κανήσου.

Πρῶτα, ὅμως, ἔπρεπε μέ ἄκρα μυστικότητα νά
φτάσει σέ κάθε πόλη, χωριό καί νησί τῆς Δωδεκα-
νήσου, νά ὑπογραφεῖ κρυφά μέσα στίς Ἐκκλησίες
ἀπὸ ὅλους τους πολίτες καί μέ τό τέλος τῆς τελε-
τῆς τῆς Β' Ἀνάστασης, νά διαβαστεῖ, ὥστε νά πάρει
καί τήν προφορική ἔγκριση τοῦ Λαοῦ.

Στή Βιλλανόβα, ἡ ὀργανωτική ἐπιτροπή τοῦ
συλλαλητηρίου, ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τοὺς δύο ἱε-
ρεῖς, παπα-Λουκά Παπακωνσταντίνου καί παπα-
Ἀναστάση Μανέττα, τοὺς δύο δασκάλους Κων-
σταντῖνο Πανταζή-Διακοσάββα καί Νικόλαο Μα-
γκαφᾶ καί τόν Δήμαρχο τοῦ χωριοῦ, Χατζηαλεξίου
Γεώργιο.

Στήν Βιλλανόβα, τό θέμα τοῦ Ἀναστάσιμου
Συλλαλητηρίου, ἦταν γνωστό σέ μικροὺς καί μεγά-
λους! Ἦταν κι ὁ παπᾶ Λουκάς, πού δέν φοβήθηκε
ποτέ τοὺς Ἰταλοὺς! Ὅπως μοῦ ἔλεγαν συχνά οἱ ἐγ-
γονές του, Φωτεινή καί Ἀργυρώ Παπακωνσταντί-
νου, εἶχε πάντα ἓνα μαντήλι γαλανόλευκο στή τσέ-
πη του, τά χρώματα πού τό ἰταλικό καθεστῶς εἶχε
ἀπαγορεύσει, γιατί θύμιζαν τήν ἑλληνική σημαία
καί ὅταν πήγαινε στό καφενεῖο, τό ἔβαζε πάνω ἀπὸ
τό κεφάλι του καί μέ χαμόγελο ἔλεγε ἐνθαρρύνον-
τας τό ποίμνιό του: «Ἔτσι κι ἄλλιῶς, ἡ Ἑλλάδα
θά ῥτεῖ ἐδῶ!» Ἔτσι, ἦταν ἤδη στό στόχαστρο, μέ
ἀποτέλεσμα νά ἔχει συλληφθεῖ δύο φορές! Ὑπάρ-
χουν μαρτυρίες, πὼς στίς παραμονές τῶν γεγονό-
των, εἶχε προειδοποιηθεῖ ἀπὸ κάποιον ἰταλό κα-
ραμπινιέρο, νά μὴν κάνει καμία ἐνέργεια ὑπὲρ τοῦ
συλλαλητηρίου!

Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ Ἴταλοί προχώρησαν σέ προ-
ληπτικές-ἐκφοβιστικές κατασταλτικές κινήσεις,
συλλαμβάνοντας πρὶν τό συλλαλητήριο τοὺς Α'
καί Β' Δημάρχους Βιλλανόβας, Χατζηαλεξίου Γιῶρ-
γο καί Σάββα Γιαννίκη.

Τήν ἡμέρα τοῦ Πάσχα στήν Βιλλανόβα, δέν
ἀκολουθήθηκε τό διαδικαστικό τοῦ Συλλαλητηρί-
ου, ἔτσι ὅπως αὐτό ἦταν γενικά ἀποφασισμένο καί
προγραμματισμένο ἀπὸ τήν ὀργανωτική ἐπιτρο-
πή γιά ὅλα τά χωριά καί τά νησιά, δηλαδή νά γίνει
πρῶτα ἡ τελετή καί μετὰ νά ἀναγνωσθεῖ τό κείμε-
νο τοῦ δημοψηφίσματος! Στήν πραγματικότητα,
στήν Βιλλανόβα, ἡ τελετή τῆς «Δεύτερης Ἀνάστα-
σης» δέν ἐγινε ποτέ, διότι τά αἵματηρά γεγονότα,
συνέβησαν πρὶν ἀπὸ αὐτήν!

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἐπίτροποι ἔβγαλαν στήν
αὐλή τῆς Ἐκκλησίας τά λάβαρα! Τά παιδιά εἶδο-
ποιημένα ἀπὸ τοὺς δασκάλους τους Κωνσταντῖνο
Πανταζή-Διακοσάββα καί Νίκο Μαγκαφᾶ, εἶχαν

ἤδη συγκεντρωθεῖ στήν αὐλή τοῦ Ἁγίου Νικολάου καί ἄρχισαν νά ψάλλουν τόν Ἑλληνικό ἐθνικό ὕμνο, ὅπως τούς εἶπαν οἱ δάσκαλοί τους νά κάνουν! Οἱ καμπάνες ἄρχισαν νά χτυποῦν χαρμόσυνα καλῶντας ὅλον τόν κόσμο! Καί ὁ παπᾶ Λουκάς, ἀντί νά τελέσει πρῶτα τήν τελετή, ὅπως τοῦ σύστηναν οἱ δάσκαλοι, ἀνυπομονώντας λές, νά συναντήσῃ τό πεπρωμένο του, βγῆκε ἀπό τήν Ἐκκλησία, ἀνέβηκε πάνω στό ξύλινο βᾶθρο τῆς Ἀνάστασης, πού ὑπῆρχε στήν αὐλή τοῦ Ἁγίου Νικολάου, κι ἄρχισε νά ζητωκραυγάζει: «Ζήτω ἡ Ἑλλάδα! Ζήτω ἡ Ἐνωσις μέ τήν Μητέρα Ἑλλάδα! Ζήτω!»

Ἀπό αὐτό τό σημεῖο καί μετά, ὅλα ἐξελίχθηκαν ραγδαῖα! Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἦταν ἤδη περικυκλωμένη ἀπό τούς καραμπινιέρους καί τούς στρατιῶτες τῆς Finanza (= οἰκονομική ἀστυνομία), πού ἔδρευαν στήν caserma, τόν ἀστυνομικό σταθμό τῆς Βιλλανόβας. Ἐκεῖνο ὅμως πού ὁ κόσμος ἀγνοοῦσε ἦταν πώς δύναμη περίπου πενήντα στρατιωτῶν, εἶχε ἤδη ἔλθει κρυφά στό χωριό μέ τρία στρατιωτικά φορτηγά ἀπό τήν Κρεμαστή ὅπου στρατοπέδευαν καί παραμόνευαν κρυμμένοι στά στενά δρομάκια τῆς Μισοχωριᾶς (=τοῦ τότε κέντρου τοῦ χωριοῦ), πάνοπλοι καί μέ τίς ξιφολόγχες περασμένες στά ὅπλα τους!

Οἱ στρατιῶτες ὁρμοῦν μέσα στήν αὐλή τῆς Ἐκκλησίας, ἀρπάζουν μέ βία τούς δύο δασκάλους Κωνσταντῖνο Πανταζή-Διακοσάββα καί Μαγκαφᾶ Νικόλαο καί τούς σέρνουν μέ ἀγριότητα γιά νά τούς ὀδηγήσουν στήν caserma, στόν ἀστυνομικό σταθμό! Ὁ παπᾶ Λουκάς φωνάζει: «Μήν τούς φήκουμεν νά πάρουν τούς δασκάλους!» Ὁ κόσμος διαμαρτύρεται: «Γιά ἀφήστε τούς δασκάλους, γιά πιάσετε κι ἐμᾶς!» Οἱ στρατιῶτες ἀγριεύουν περισσότερο καί βιαιοπραγοῦν, καθὼς ὁ κόσμος μαζί μέ τούς δύο παπάδες, τούς ἀκολουθεῖ μέσα στήν σημερινή ὁδὸ «παπᾶ-Λουκά», ἀπαιτώντας τήν ἀπελευθέρωση τῶν δασκάλων.

Τότε, κάτι πρωτόγνωρο γιά τὰ χρονικά αὐτῆς τῆς μικρῆς κοινωνίας λαμβάνει χώρα: οἱ γυναῖκες μπαίνουν μπροστά ἀπό τούς ἄντρες τους, θεωρώντας ὅτι λόγῳ τοῦ φύλου τους, δέν θά τίς χτυπήσουν! Ἦταν μία λανθασμένη ἐκτίμηση, δεδομένου ὅτι ὅλα τὰ στοιχεῖα δείχνουν πὼς ἡ ἰταλικὴ διοίκηση ἤθελε νά πατάξῃ πλέον, κάθε εἶδους ἀντίδραση τῶν ὑπόδουλων καί νά μὴν ἀφήσῃ ἄλλα περιθώρια νά ἐλπίζουν ὅτι θά ἐλευθερωθοῦν.

Σέ ἓνα σημεῖο γύρω στά 70 μέτρα ἀπόσταση δυτικά ἀπὸ τήν Ἐκκλησία, ὁ στρατός πού παραμό-

Ὁ ἱερέας Λουκάς Παπακωνσταντίνου,
ὁ ἐθνομάρτυρας τοῦ Αἵματηροῦ Πάσχα 1919

νευε στά δρομάκια τῆς Μισοχωριᾶς, περικύκλωσε τό ἄσπλο πλῆθος καί σπρώχνοντας μέ βιαιότητα, προσπαθοῦσε νά ἐμποδίσῃ τόν κόσμο νά προχωρήσῃ. Σέ αὐτό τό σημεῖο, ἓνας στρατιώτης πλησίασε ἀπειλητικά μέ τήν λόγχη προτεταμένη τόν παπᾶ Ἀναστάση Μανέττα ... Ὑπάρχουν μαρτυρίες πολλές καί ἀδιάψευστες, πὼς μία φωνὴ ἀκούστηκε πού εἶπε: «Non questo! Il piccolo! = «Ὁχι αὐτόν! Τόν μικρό!» (Μέ τήν ἐννοια, τόν κοντό, διότι ὁ παπᾶ Λουκάς ἦταν μικρόσωμος).

Ἐδῶ, ἔλαβε χώρα ἡ μία κορυφή τοῦ δράματος: ἡ προδιαγεγραμμένη δολοφονία τοῦ παπα-Λουκά Παπακωνσταντίνου, πού ὅλα τὰ στοιχεῖα δείχνουν πὼς ὁ κατακτητής, τόν ἤθελε νεκρό!

Ὁ στρατιώτης μέ ἄγριο ὕφος στρέφεται ἀπειλητικά κατὰ τοῦ παπᾶ Λουκά κι ἐκεῖνος, «σάν ἔτοιμος ἀπὸ καιρό», ὅπως λέει ὁ ποιητής, ὅπως εἶναι πάντα οἱ γενναῖοι μπροστά στόν θάνατο, ἀνοίγοντας διάπλατα τὰ χέρια του, σχηματίζοντας ἕναν σταυρό μέ τό σῶμα του, λέει ἀτρόμητα στόν ἐχθρό του: «Τί; ἄ (=θά) μέ χτυπήσεις; Χτύπα!»

Ὁ στρατιώτης χωρίς νά χάσῃ οὔτε στιγμή, κάρφωσε τήν λόγχη στό στήθος τοῦ παπᾶ Λουκά! Τόν ἔπιασαν οἱ γυναῖκες πού ἦταν γύρω του καί τόν ἔβαλαν μέσα στό ἀντικρινό σπίτι... Ἦσα πού πρόφτασε νά ζητήσῃ νερό... Τοῦ ἔδωσαν νά πιεῖ

κι άμέσως από την πληγή, βγήκε νερό μαζί με τό αίμα και ξεψύχησε! Ήταν 62 χρονών και άφηνε πίσω του την γυναίκα του και τά πέντε άγόρια του, από τά όποία, τά τρία μεγαλύτερα, ήταν έκ γενετής τυφλά!

Ίδού πώς περιγράφει τά γεγονότα της δολοφονίας του παπᾶ Λουκά, ή αυτόπτης μάρτυρας και άνιψιά του παπᾶ, ή Μαρία Παπακωνσταντίνου-Παναή (1905-1999), γιαγιά της γράφουσας, σέ όρισμένα άποσπάσματα από μία μαγνητοφωνημένη συνέντευξη, πού ή ίδια κατέγραψε τό 1991:

Μαρία Παπακωνσταντίνου-Παναή: «... Βλέπω τόν παπᾶ Λουκᾶν τόν μακαρίτην και βγκαίνει 'πού την Έκκλησίαν και λέει τον ό δάσκαλος κι ό κόσμος, λέ (=λέει): - «Πρώτα νά 'μπούμεν μέσα νά πούμεν την Άνάστασιν, νά τελειώσει ή Έκκλησία κι ύστερα νά φωνάζεις τό Ζήτω!»

Λέει, λέ: - «Όχι! Πρώτα -έκαμνεν έτσι τό χέριν του-, πρώτα, -λέ-, νά φωνάξω! Γιατί, μία ψυχή πού θά 'βγει, τόσον τό καλύτερον πιά γλήγορα (=πιό γρήγορα)!»... - «...Κι ήβγκεν πάνω στό σουφαδάκιν (=ξύλινη έξέδρα), 'π' όξω 'πού την Έκκλησίαν, πού λέν τό Εύαγγέλιον...»

Εύαγγελία Παναή: -«Άνέβηκεν πάνω μόνος του ό παπᾶ Λουκάς;»

Μαρία: -«Μόνος του! Μόνος του!»

Εύαγγελία: - «Και τί είπε;»

Μαρία: - «Ζήτω τό Έθνος! Ζήτω ή Μητέρα Έλλάδα! Ζήτω ή Ένωσις! Ζήτω!» ... «Όνταν (=όταν) έφωνάξαν τό Ζήτω!, επιάχαν (=έπιασαν) τούς δασκάλους... Τόν παπᾶ 'έν (=δέν) τόν επιάσασιν... Ό παπᾶς έφώναζεν: «Ούλλοι (=όλοι) μπροστά! Μπρός! Μπρός καρντιά (=καρδιά)! Νά λευτερώσουμε τís (=τούς) δασκάλους! Μήν τούς 'φήκετε νά πάρουσιν τís δασκάλους στή φυλακή!»

Εύαγγελία: -«Δηλαδή, όρμησαν οί Ίταλοί στήν αύλή της Έκκλησίας κι επιάσαν τούς δασκάλους;»

Μαρία: -«Ναί! Επιάσαν τís δασκάλους, νά τís πάρουν στήν caserma!»...

...«Ού! Είχεν πολλούς Ίταλούς στρατιώτες!... Έ, έ (=δέν) θά 'χεν πενήντα άτομα!»

Εύαγγελία: - «Αύτοί ήταν μόνιμα έδω στή Βιλλανόβα;»

Μαρία: -«Όχι! Ήρταν μαζούς (=επίτηδες, γι' αυτό τό σκοπό)!... Πού νά (=πού θά) φωνάξει τό Ζήτω, νά γένει φασαρία!»

Εύαγγελία: -«Τό ξέραν;»

Μαρία: -«Ναί!»

Εύαγγελία: -«Εσύ αύτά τά είδες μέ τά μάτια σου;»

Μαρία: -«Ναί!... Όνταν επιάσιν πión εκείά στό στενό, έβώ (=έγώ) έτρεξα κι ήβγκα πάνω στό φούρνο για νά δώ!... Και βλέπω τís γεναΐκες, κι ήταν ή Χαρτωμένη (=Χαριτωμένη) του Άγγουρά κι επιάχεν (=έπιασε) τό σφαχτάρin (=έργαλείο του φούρνου) κι έχτύπαν κι έσκιζεν κεφάλες!... Τό Κκεγκουλλί (=ύποκοριστικό της Παρασκευής), του Γλάρου ή μάνα... Όσα σκάλαχρα (=έργαλεία οικιακών ξυλόφουρνων) είχασιν οί φούρνοι πάνω, επιάχαν τα (=τά πιάσανε) οί γεναΐκες!... Επιάσασιν τά σκάλαχρα κι έχτυπούσασιν τís Ίταλούς στήν κεφάλην!...»

... -«Κι επήεν ένας Ίταλός, νά χτυπήσει τόν παπᾶ-Ναστάση! Και λέει μία, ή «σεργκέντενα» (= παρατσούκλι, από την ίταλική sergente, δεκανέας), αύτή εγάπαν (= είχε σχέσεις) Ίταλούς!

Λέ (=λέει): - «Όχι τόν grande (=μεγάλο)! Τόν piccolo (=μικρόσωμο)! Τόν κοντό!... Πάει στόν παπᾶ-Λουκά... Όνταν επήεν στόν παπᾶ-Λουκά, σηκώνει τή λόγχη, επήεν νά τόν έχτυπήσει! Και λέει τον, λέ (=λέει): - « Τί; ά (=θά) μέ χτυπήσεις;» Κι ένοιξεν (=άνοιξε) τά χέρκια του έτσι!... Και λέει τον, λέ: - « Τί, ά (=θά) μέ χτυπήσεις; Χτύπα με!» Κι έτρύπησέν τον στήν καρντιάν (=καρδιά)!...»

... -«Κι έδώσαν τον τό νερόν κι ήπιεν κι εξεντύσαν τον! Και τό νερόν πού 'πιεν, ήβγκεν 'πού την τρύπα... Και έξεψύχησεν!»

Λίγα μέτρα πιό πέρα, στήν μικρή πλατεία της Μισοχωριάς, τό τότε κέντρο της Βιλλανόβας, μόλις είχε ήδη διαδραματιστεί ή άλλη κορυφή του δράματος: ή Άνθούλα Ζερβού, σύζυγος του Γιώργου Ζερβού (Μανωλά), μόλις επέστρεφε στό σπίτι της από τό χωράφι, όταν άκουσε την όχλοβοή, τís κραυγές και τά χτυπήματα. Έτρεξε πρός τόν τόπο τών συγκρούσεων, άνήσυχη για τά παιδιά της. Φτάνοντας στήν μικρή πλατεία, είδε έναν Ίταλό στρατιώτη πού μέ τόν ύποκόπανο του όπλου του, χτυπούσε δυό παιδιά. Τόν δεκαπεντάχρονο Γιώργο Σορωνιάτη και τόν έντεκάχρονο Ήλία Παναή, μόνο και μόνο, διότι φώναζαν «Ζήτω ή Έλλάδα!» Ό Γιώργος ξέφυγε, ή Άνθούλα στράφηκε νά προστατέψει τόν μικρό Ήλία. Άλλες μαρτυρίες λένε ότι έσκυψε νά πιάσει μία πέτρα και άλλες πώς, απλώς είπε στόν στρατιώτη μέ κάπως άγριο τρόπο «Τί σ' έκαμεν τό παιδάκι, πρέ σκύλλε, και τό χτυπάς;»

Γεγονός είναι πώς δολοφονήθηκε μέ τρόπο άγριο, βάρβαρο, άπάνθρωπο! Πρώτα πυροβολήθηκε μέ περίστροφο στό στήθος και ύστερα, δέχτηκε πισώπλατα, δυό τουλάχιστον άνανδρα καρφώματα μέ ξιφολόγχη! Και μάλιστα, σάν νά μήν

έφταναν όλα αυτά, ό φονιάς της έστριψε τήν ξι-
φολόγη μέσα στην πλάτη της, προκαλώντας της
ένα τραύμα τόσο μεγάλο, πού όλες οι μαρτυρίες
λένε πώς, ό,τι κι αν εκαναν όσοι βρέθηκαν γύρω
της, για να της σταματήσουν τήν αίμορραγία,
ήταν αδύνατον! Ξεφύχησε έπειτα από λίγο, στά
χέρια του άντρα της! Άφηνε πίσω της τόν σύζυγό
της Γιώργο, πού μεγάλωσε μόνος του τά τέσσερα
παιδιά τους.

Απόσπασμα από μαγνητοφωνημένη τό έτος
2000, συνομιλία της γράφουσας, μέ τόν Γιώργο
Σορωνιάτη, δεκαπεντάχρονο παιδί στά γεγονότα
του 1919, αυτόπτη μάρτυρα της δολοφονίας της
Ανθούλας Ζερβοϋ, μαζί μέ τόν έντεκάχρονο τότε
Ήλία Παναή, τόν όποϊον προσπάθησε να σώσει ή
Ανθούλα, διότι τόν χτυπούσε ό Ίταλός στρατιώτης
μέ τόν ύποκόπανο του όπλου του, έπειδή φώναζε:
«Ζήτω ή Ένωση μέ τήν Μητέρα Ελλάδα!»:

Γιώργος Σορωνιάτης: - «.... Ή τύχη τά 'φερεν
έτσι κι έρκουνταν ή Αθούλλα 'πού κάτω κι έβά-
σαν κι ένα συκοκλώναρο (=κλωνάρι συκιάς) κι
έβοηθκιούνταν ή γεναίκα..., ένα μπαστούνι... Ση-
κώνει τό συκοκλώναρον αυτόν και τινάσσει της τήν
(= του τήν τίναξε, δηλαδή, τόν χτύπησε) πάνω στό
χέριν,... τόν Ίταλόν τό στρατιώτη, πού ξάννοιε
(=προσπαθοϋσε) να τρυπήσει έμας τούς δγκυό!...
Γιατί, οι άλλοι έδραπετεϋσαν!... Τό σκολγκειό μας
έδραπέτεψε!... Κι έμεϊς οι δγκυό, έπήαμεν πάνω στό
πεζουλάκι... Έβώ (=έγώ) κι ό Λίας της Θαρρενης
(=Ήλίας Παναής)... - Λέει τον ή Αθούλλα: “Βρέ
τί σ' έκάμαν τά παιδάκια;” Κι έκαμνεν τό χέριν της
έτσι: - “Τί σ' έκάμαν τά παιδάκια;” Και τινάσσει της
την πάνω στό πηλίκιο!.. Ό Ίταλός έθύμωσε! Φεύ-
γει 'πού 'μας (=από έμας), πάει δίπλα μας πού ήταν
ή Αθούλλα, σηκώνει ό κερατάς κι εκάρφωσεν τήν
γεναίκαν!... Πέφτει χāμαι κι επιτήκαν (=τιναζόταν)
τό αίμα! Έτρύπησέν την!»...

Οί συμπλοκές είχαν πλέον έπεκταθει στά γύρω
δρομάκια της Βιλλανόβας! Οί πάνοπλοι Ίταλοί
χτυπούσαν μέ αγριότητα και άδιακρίτως άνδρες,
γυναίκες και παιδιά μέ τούς ύποκόπανους και μέ
τίς προτεταμένες ξιφολόγχες τους.

Ό κόσμος δέν είχε τίποτα άλλο για να άμυν-
θει, παρά μόνο τίς «σκίζες», δηλαδή τά ξύλα πού
ύπήρχαν στους οικιακούς ξυλόφουρνους, καθώς
και τά «σφαχτάρια» και τά «σκάλαθρα», - τά έργα-
λεία των φούρνων- και τίς πέτρες! Έδω, πρέπει να
παρατηρήσουμε κάτι άδιάψευστο, πού δέν τολ-

μήθηκε ύστερα να άμφισβητηθει από τούς κατα-
κτητές ούτε στό στρατοδικείο: ακόμα και όταν οι
άοπλοι Βιλλανοβιάτες μέ θάρρος κατόρθωναν να
άφοπλίσουν κάποιον Ίταλό στρατιώτη, δέν χρη-
σιμοποιούσαν τά όπλα του εναντίον του, αλλά πε-
ριορίζονταν στό να τά πετάξουν πάνω στις στέγες
των σπιτιών, ώστε να μήν μπορουν οι Ίταλοί να τά
χρησιμοποιήσουν! Και υπάρχουν καταγεγραμμέ-
νες, πολλές τέτοιες μαρτυρίες!

Ύπηρεξαν πολλά έπεισόδια άνδρείας, πού ή λα-
ϊκή μνήμη κατέγραψε, άοπλων Βιλλανοβιατών πού
άψηφώντας τούς κινδύνους, τά τραύματα και τούς
λογχισμούς, χτυπήθηκαν μέ θάρρος μέ πάνοπλους
ιταλούς στρατιώτες! «Ούλα τά παλληκάρια της
άποχής (=έποχής)», όπως ειπαν όσοι έζησαν τά
γεγονότα! Ανάμεσά τους ό Μιχάλης Κυραμαριός,
ό Κυριάκος Κατίνας, μετέπειτα δήμαρχος Βιλλα-
νόβας, ό Σκουφρης Δημήτρης, ό Βασίλης Σταυ-
ριανός, ό Μανώλης Πότσος, ό Κωσταντής Αφε-
ντούλης, μά πάνω από όλους, έμεινε ξακουστός,
ό Κυριάκος Αφεντούλης, πού κατόρθωσε να άφο-
πλίσει πέντε ιταλούς στρατιώτες!

Μά και έπεισόδια γενναιότητας των γυναικών,
πού δέν ύστέρησαν σε θάρρος, χτυπώντας τούς
στρατιώτες μέ ό,τι έβρισκαν! Ή Παρασκευή Γιαν-
νίκη, ή Χαριτωμένη Άγγουρά, ή Δέσποινα Μπέλ-
λου-Γιαννίκη και τόσες άλλες!

Θά νόμιζε κανείς, πώς τά βάσανα του λαού της
Βιλλανόβας, τελείωσαν εκεί! Στην πραγματικό-
τητα, ό διωγκός έμελλε ακόμη να συνεχιστει για
πολύ!

Οί ξυλοδαρμοί, οι βιαιοπραγίες και οι τραυμα-
τισμοί πολιτών άνδρων, γυναικών και παιδιών,
ύπηρεξαν πάρα πολλοί! Ύπηρεξαν και πολλές οι
συλλήψεις. Εκτός από τούς δυό δημάρχους Γεώρ-
γιο Χατζηαλεξίου και Σάββα Γιαννίκη, πού είχαν
ήδη συλληφθει πριν τά γεγονότα, και εκτός από
τούς δυό δασκάλους, Κωνσταντίνο Πανταζή-Δια-
κοσάββα και Νίκο Μαγκαφά, πού συνελήφθησαν
από τήν αυλή της Έκκλησίας και σύρθηκαν μέ
αγριότητα, στην διάρκεια των βίαιων γεγονότων,
πού ακολούθησαν, συνελήφθησαν ό δικηγόρος
Μηνάς Μαλλιαράκης, άλεξανδρινός δικηγόρος,
πού κατοικούσε στό κτήμα του κοντά στη Βάρη,
άπόγονος της γνωστής οικογένειας Κασιωτών
άγωνιστών, ό Κωνσταντίνος Αφεντούλης, ό Κυ-
ριάκος Αφεντούλης, πού έφερε και σοβαρό τραύμα
στό κεφάλι και ό Κυριάκος Κωντ. Κατίνας (γνω-
στός ως Καντές), μετέπειτα δήμαρχος Βιλλανόβας

γιά πολλά χρόνια. Όλοι αυτοί, σιδηροδέσμοι ως έγκληματίες, κάτω από διαρκείς ξυλοδαρμούς, φορτώθηκαν πάνω στά στρατιωτικά καμιόνια και οδηγήθηκαν στίς φυλακές τής πόλης, έχοντας σέ όλη τήν διαδρομή έναν ένοπλο Ίταλό στρατιώτη πάνω στους ώμους του, όπως μαρτυρεί σέ συνέντευξη, πού μου έδωσε ή Καθολική Διακοσάββα-Τσαμπίκου, θυγατέρα του δασκάλου Διακοσάββα. Έκεί στίς φυλακές, κρατήθηκαν κάτω από άθλιες συνθήκες, χωρίς τροφή, χωρίς ιατρική περίθαλψη γιά τούς τραυματισμένους, χωρίς κλινοσκεπάσματα. Μάρτυρας αυτών των κακουχιών, είναι όλη ή επίσημη επιστολογραφία πού αντάλλαξαν μεταξύ τους, ό Μητροπολίτης Ρόδου Απόστολος Τρύφωνος και ό Ίταλός Διοικητής, στρατηγός Vittorio Elia, όλο εκείνο τό τόσο πυκνό από γεγονότα διάστημα.

Τούς δύο νεκρούς ήρωές μας, παπα-Λουκά Παπακωνσταντίνου και Άνθούλα Ζερβού, ή ιταλική διοίκηση τούς φοβόταν και δέν τούς σεβάστηκε ούτε μετά τόν θάνατό τους: απαγόρευσε τήν συμμετοχή του χωριού στίς κηδείες τους, πού έγιναν τήν έπομένη των γεγονότων κάτω από τήν φρούρηση των ένοπλων ιταλών στρατιωτών, μέ τήν συμμετοχή μόνον των στενών συγγενών τους!

Ό παπᾶ Άναστάσης Μανέττας, από τήν ήμέρα των έπεισοδίων έπεσε κλινήρης και δέν ξανασηκώθηκε έως τό θάνατό του, πού συνέβη σέ δυό περίπου μήνες από τήν 7η Άπριλίου, προφανώς λόγω των κακουχιών, πού υπέστη στά γεγονότα. Έτσι ή κηδεία των δυό νεκρών έθνομαρτύρων, τελέστηκε από ιερέα πού ήρθε στήν Βιλλανόβα, από τό διπλανό χωριό Κρεμαστή.

Η Βιλλανόβα γιά μέρες συνέχισε νά είναι κάτω από τήν τρομοκρατική παρουσία των ένοπλων ιταλών στρατιωτών.

Μετά από λίγες ήμέρες, αφέθηκαν ελεύθεροι μόνον ό δάσκαλος Νίκος Μαγκαφᾶς και ό αντιδήμαρχος Σάββας Γιαννίκης. Αφέθηκε ελεύθερος και ό Μηνάς Μαλλιάρáκης, κατόπιν παρεμβάσεως του Έλληνα πρόξενου τής Ρόδου, διότι ό Μαλλιάρáκης ήταν Έλληνας υπήκοος.

Τό αρρεναγωγείο τής Βιλλανόβας παρέμεινε κλειστό λόγω τής φυλακίσεως του διευθυντού του, Κωνσταντίνου Πανταζή-Διακοσάββα. Όμως και τό παρθεναγωγείο του Νίκου Μαγκαφᾶ, στίς 25-4-1919, κατελήφθη από απόσπασμα 25 στρατιωτών γιά νά κλείσει.

Στίς 22 Άπριλίου αίφνιδιαστικά συλλαμβάνε-

ται, δέρνεται και φυλακίζεται ό Σταμάτης Χατζησταμάτης.

Έκφοβίζεται ή χήρα του παπᾶ Λουκά, πού ήταν και ιδιοκτήτης ελαιοτριβείου, νά παραδώσει στους Ίταλούς τήν παραγωγή ελαιολάδου τής οικογένειας, σέ τιμή πολύ κατώτερη τής καθορισμένης.

Κλιμάκιο ιταλών αξιωματούχων, πηγαίνει στό σπίτι τής Άνθούλας Ζερβού και προσπαθούν άφενός μέν νά εκβιάσουν, άφετέρου δέ, νά εξαγοράσουν τόν σύζυγό της Γιώργο, πού είχε μείνει μόνος μέ τέσσερα μικρά παιδιά, λέγοντάς του πώς θά μπορούσαν νά τόν αποζημιώσουν γιά τόν θάνατο τής γυναίκας του, αλλά εκείνος υπερέφανα άρνήθηκε, λέγοντας: «Τό αίμα τής γυναίκας μου θά φάω τώρα;»

Οί κρατούμενοι Βιλλανοβιάτες Γεώργιος Χατζηαλεξίου, δήμαρχος, Κωνσταντίνος Πανταζής-Διακοσάββας, δάσκαλος, Σταμάτης Μανώλης, Κωνσταντίνος Άφεντούλης και Κυριάκος Άφεντούλης, κρατούμενοι υπό άθλιες συνθήκες, παραπέμφθηκαν σέ δίκη ενώπιον του ιταλικού στρατοδικείου Ρόδου. Δίκη πού καθορίστηκε νά εκδικαστεί στίς 19 Μαΐου 1919, μέ τίς κατηγορίες, α) τής έκδήλωσης πολιτικών φρονημάτων και β) τής αντίστασης κατά τής ένόπλου άρχης.

Από τούς Ίταλούς οί κρατούμενοι ώθήθηκαν νά επιλέξουν έναν Έλληνα δικηγόρο, γεγονός άσύνηθες γιά τό ιταλικό στρατοδικείο, προφανώς θεωρώντας ότι έτσι τούς έθεταν σέ δυσκολότερη θέση. Δικηγόρος υπεράσπισης ανέλαβε ό Γεώργιος Γεωργιάδης, πού υπήρξε και ό πρόεδρος τής οργανωτικής έπιτροπής του Συλλαλητηρίου και συγγραφέας αργότερα, του έκδοθέντος στήν Αθήνα τό 1945, βιβλίου: «*Τό Αίματηρόν Πάσχα του 1919*».

Στό Στρατοδικείο, σέ δίκη πού γινόταν στήν ιταλική γλώσσα, χρησιμοποιώντας τήν ελληνική μέ διερμηνέα, ό δικηγόρος Γ. Γεωργιάδης κατόρθωσε νά καταρρίψει ένα προς ένα όλα τά έπιχειρήματα του κατηγορητηρίου. Παρ' όλα αυτά, όλοι οί κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν σέ διετεΐς και τριετεΐς φυλακίσεις και σέ υπέρογκα πρόστιμα.

Μετά τήν καταδίκη τους τόν Μάιο, έμειναν άλλους δύο μήνες στήν φυλακή και ύστερα άποφυλακίστηκαν, διότι έτυχαν άμνηστίας, λόγω των έορτασμών τής Ίταλίας, γιά τήν προσάρτηση τής Τεργέστης σέ αυτήν.

Η χήρα παπαδιά Άργυρώ Παπακωνσταντίνου, πήγε στόν Μητροπολίτη Ρόδου Απόστολο Τρύ-

φωνος, λέγοντάς του χαρακτηριστικά: «Θέλω νά αναστήσεις τόν άντρα μου!» Πράγματι, ὁ Μητροπολίτης σέ σύντομο διάστημα, ὅπως μαρτυροῦν καί οἱ προφορικές πηγές, ἀλλά καί τὰ ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς, χειροτόνησε πρῶτα σέ διάκους καί ὕστερα σέ ἱερεῖς, τούς υἱούς τῶν δυό ἐκλιπόντων ἱερέων τῆς Βιλλανόβας, τόν Ἡλία Παπακωνσταντίνου, πού ὀνομάστηκε Λουκάς, τιμῆς ἔνεκεν τοῦ δολοφονηθέντος πατέρα του καί τόν υἱόν τοῦ παπᾶ Ἀναστάση, Κυριάκο Μανέττα, γιά πολλά χρόνια ὕστερα, ἱερέα στό Ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου στό Νιοχώρι.

Στίς 7 Ἰουλίου 1919, παύτηκαν ἀπό τὰ καθήκοντά τους οἱ δυό Δήμαρχοι τῆς Βιλλανόβας, Γεώργιος Χατζηαλεξίου καί Σάββας Γιαννίκης καί στή θέση τους διορίστηκαν οἱ Κυριάκος Κατίνας καί Μανώλης Σπάρταλης.

Ὁ δάσκαλος Κωνσταντῖνος Πανταζῆς-Διακοσάββας, ἀπό τὰ γεγονότα τοῦ 1919 καί μετά, δέν μπόρεσε νά διδάξει ποτέ πιά! Ἀναγκάστηκε νά γίνει ἐμπορομεσίτης στήν λαχαναγορά τῆς Ρόδου γιά νά ζήσει τήν οἰκογένειά του καί μάλιστα λειτουργοῦσε τό κατάστημά του κάτω ἀπό τό ὄνομα ἑνός φίλου του. Ὅμως, ἐπί διοικήσεως Cesare Maria De Vecchi, τοῦ ἀφαιρέθηκε ἡ ἄδεια λειτουργίας τοῦ καταστήματος! Χωρίς πόρους γιά νά ζήσει τήν οἰκογένειά του, ἀσθένησε ἀπό τό στομάχι του καί πέθανε νέος τό 1942, ἀφήνοντας τήν σύζυγό του καί τέσσερα παιδιά!

Ὁ δάσκαλος Νίκος Μαγκαφᾶς, μετά τό 1919 συνέχισε νά διδάσκει, ἀλλά ὅταν ἀπό τό καθεστῶς De Vecchi καταργήθηκε ἡ διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καί ἐπιβλήθηκε ἡ διδασκαλία τῆς ἰταλικῆς, ἀρνήθηκε νά διδάξει! Ἔτσι, ἀναγκάστηκε νά ἐξοριστεῖ στήν Ἑπείρωτική Ἑλλάδα. Ἐπὶ ὀκτώ χρόνια, ἔζησε μόνος καί δίδαξε σέ ἕνα χωριό τῆς

Βοιωτίας. Προσπάθησε νά πάρει κοντά του τήν οἰκογένειά του, ἀλλά τό ἰταλικό καθεστῶς δέν τοῦ τό ἐπέτρεψε! Ἐπέστρεψε μετά ἀπό ὀκτώ χρόνια ἐξορίας στή Ρόδο καί στήν οἰκογένειά του, μετά τήν Ἀπελευθέρωση!

Τό μεγάλο Πατριωτικό Πανδωδεκανησιακό Συλλαλητήριο τοῦ Πάσχα τῆς 7ης Ἀπριλίου 1919, ὀνομάστηκε Αἱματηρό, χάρη στά τραγικά, αἱματηρά γεγονότα τῆς Βιλλανόβας, τό σημερινό χωριό Παραδείσι τῆς Ρόδου! Χάρη στό αἷμα πού ἔχυσαν τὰ τέκνα τῆς Βιλλανόβας, ἄνδρες, γυναῖκες καί παιδιά καί προπάντων, χάρη στήν ὑπέρτατη θυσία τῶν δυό ἐθνομαρτύρων – πρωτοηρώων τοῦ Δωδεκανησιακοῦ ἀγῶνα ἐναντία στήν ἰταλική κατοχή, παπα-Λουκά Παπακωνσταντίνου καί Ἀνθούλας Ζερβοῦ, πού μέ τό αἷμα τους, πότισαν τό δέντρο τῆς λευτεριάς!

Ἡ θυσία τους ἔγινε θρύλος καί ἔμπνευση στό μυαλό τῶν σκλαβωμένων καί τραγούδι στά χεῖλη τους, πού τό δίδασκαν οἱ δάσκαλοι στούς μαθητές τους, στά χωριά τῆς Ρόδου, στά μαῦρα χρόνια τῆς σκλαβιάς! Ἔτσι τό τραγούδι τοῦ παπᾶ Λουκά, τό δίδαξε στούς μαθητές του στήν μακρινή γιά τὰ χρόνια ἐκεῖνα Μονόλιθο, ἴσως ὁ δάσκαλος Γιαννακές ἀπό τήν Ἀπολακκιά καί μία ἀπό αὐτές τίς μαθήτριες, ἡ Ἐλισάβετ Κοκκιαντώνη-Φαναράκη, τό τραγουδοῦσε σέ ὅλη της τήν ζωή στήν κόρη της κυρία Ἰφιγένεια Φαναράκη, ἀπό τήν ὁποῖαν κατέγραψα τούς στίχους:

«Τό μάθατε τί γίνηκε, μέσ' τό Χριστός Ἀνέστη;

Ἐναν παπᾶ σκοτώσανε, γιατί πολύ ἀντέστη!

Τῆς παπαδιάς οἱ στεναγμοί, τῶν ὀρφανῶν τό κλάμα, ἀνέβησαν εἰς τόν Θεό, κι ἀναφορά ἐκάμαν!

Ἀθάνατε καί ἥρωα, παπᾶ Βιλλανοβιάτη,

ἀντί νά κλαίω, τραγουδῶ: τό κάνω γιά γινάτι!»

Τά γεγονότα τοῦ Αἱματηροῦ Πάσχα τοῦ 1919, στά ὑπόλοιπα χωριά τῆς Ρόδου

Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι τό κείμενο τοῦ δημοψηφίσματος, ἔφτασε καί στό πιό μικρό, καί στό πιό ἀπομακρυσμένο χωριό τῆς Ρόδου. Τό συμπέρασμα ἐξάγεται μέ κάθε ἀσφάλεια, ὄχι μόνο λόγω τῆς κρισιμότητος καί τῆς βαρύτητας τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς, ἀλλά καί ἀπό τίς ἀναφορές πού ὑπάρχουν στό βιβλίο τοῦ Γεωργίου Γεωργιάδη, δικηγόρου, «Τό Αἱματηρόν Πάσχα τοῦ 1919», πού ἐκδόθηκε τό 1945 στήν Ἀθήνα. Ὁ Γεώργιος Γεωργιάδης, δέν ἦταν τυ-

χαῖο ἄτομο! Ὑπῆρξε ὁ πρόεδρος τῆς ὁργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, πού ἦταν ὑπεύθυνη γιά ὅλη τήν διοργάνωση τοῦ Συλλαλητηρίου, ὑπό τήν καθοδήγηση καί σέ ἄμεση συνεργασία μέ τόν Μητροπολίτη Ρόδου Ἀπόστολο Τρύφωνος, ἐκεῖ ὅπου κατέληγαν ὅλες οἱ ἀναφορές, γιά ὅλα τὰ γεγονότα πού ἔλαβαν χώρα, σέ ὅλα τὰ χωριά, τόσον πρὶν τήν ἡμέρα τοῦ Πάσχα, ὅσον κατά τήν ἡμέρα τῆς Ἀνάστασης, ὅσον ἐπίσης καί στίς μέρες, πού ἀκολούθησαν μετά

Οι προτομές των Έθνομαρτύρων του Αίματηρου Πάσχα 1919, Παπα-Λουκά Παπακωνσταντίνου και Ανθούλας Ζερβού, στην κεντρική πλατεία Παραδεισίου Ρόδου

τά αίματηρά γεγονότα, όπου είχαν διαδοθεί τά νέα και όπου οι κατακτητές, φοβούνταν την συνέχιση των γεγονότων.

Στό βιβλίο του Γ. Γεωργιάδη, αναφέρονται γεγονότα από 32 χωριά, από τά συνολικά 44 που υπάρχουν στη Ρόδο. Έπιβεβαιώνεται ότι και στά 32 αυτά χωριά, έγινε τό δημοψήφισμα, και σέ όλα άνεξαίρέτως, άναγνώσθηκε τό κείμενο μετά τό τέλος τής Κυριακάτικης τελετής τής Β' Άνάστασης και ύπήρξε ή έπιθυμούμενη προφορική άποδοχή του δημοψηφίσματος, μέσα από τίς κωδωνοκρουσίες, τίς έπευφημίες, τίς ζητωκραυγές ύπέρ τής Ένωσης μέ τήν Μητέρα Πατρίδα και σέ πολλές περιπτώσεις και μέσα από τό τραγούδισμα πατριωτικών άσμάτων έκ μέρους του συγκεντρωμένου πλήθους!

Σέ όλα τά χωριά, οί Έταλοί προσπάθησαν νά δράσουν μέ προληπτική καταστολή!

Κύριος στόχος τους, ύπήρξαν παντού οί ιερείς, αλλά και οί δάσκαλοι, καθώς και κάποιοι σημαντικοί και μέ έπιρροή στην κάθε μία τοπική κοινωνία άνθρωποι.

Στά περισσότερα χωριά, και όπου ύπήρχε άστυνομικός σταθμός, κάλεσαν τούς ιερείς ή τούς δημάρχους, ζητώντας τους νά δεσμευτούν ότι δέν θά συμμετείχαν σέ κανενός είδους έκφραση συμμετοχής στό συλλαλητήριο, και προχωρούσαν στην έκτόξευση άπειλών, εάν δέν γινόταν σεβαστή ή άπαίτησή τους!

Δέν παρέλειψαν ούτε τήν έξαγορά συνειδήσεων, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση του ιερέα τής Λίνδου, παπᾶ Άγαπητού, όπου του πρόσφεραν 8.000 φράγκα και μηνιαίο επίδομα, αν δέν συμμετείχε στό συλλαλητήριο, κάτι τό όποϊον ό ιερέας φυσικά άρνήθηκε!

Σέ πολλά χωριά, τό μένος των Έταλών ύπήρξε τέτοιο, πού έπιτέθηκαν σέ παιδιά και ύπήρξαν ξυλοδαρμοί των παιδιών, μόνο και μόνο διότι σήμαιναν τίς καμπάνες των Έκκλησιών και ζητωκραύγασαν για τήν Ένωση, όπως στά χωριά Μονόλιθος, Πλατάνια και Λάρδο, ή όπως στό χωριό Άρχάγγελος, όπου έμπόδισαν τά παιδιά νά χτυπήσουν τίς καμπάνες, ή όπως στό χωριό Λίνδος, όπου ξυλο-

κοπήθηκε ένα παιδί, διότι ανάμεσα στά άλλα, κρατούσε μαντήλι του οποίου τό λευκό καί γαλάζιο χρώμα, παρέπεμπε στην Έλληνική Σημαία!

Υπήρξε ακόμη καί απόπειρα εξαγοράς συνειδήσεων παιδιών, όπως γιά παράδειγμα στό χωριό Μαριτσά, όπου ό Ιταλός Μπριγκαντιέρης, άφοϋ συγκέντρωσε όσα παιδιά μπόρεσε, τά δωροδόκησε μέ χρήματα ώστε νά πηγαίνουν στά καφενεΐα του χωριού καί εκεί, νά ζητωκραυγάζουν ανάμεσα στους παρευρισκομένους, υπέρ της Ιταλίας! Αλλά μέ παρέμβαση τών δημάρχων τών Μαριτσών, οί γονείς έμπόδισαν τά παιδιά τους από τό νά πράξουν κάτι τέτοιο!

Όπου ήταν δυνατόν νά υπάρχει ή παρουσία στρατού, έκτός από τούς караμπινιέρους, ήταν παρών καί ό στρατός, παντού μέ πλήρη όπλισμό καί μέ έφ' όπλου λόγχη!

Τά χωριά μέ τήν μεγαλύτερη παρουσία Ιταλικού στρατού κατά τήν διάρκεια τών γεγονότων του Πάσχα του 1919, ήταν ή Αρχάγγελος, οί Καλυθιές, τά Μάσαρι, ή Λίνδος καί τά Τριάντα.

Εκτεταμένα έπεισόδια, μέ ιδιαίτερη ένταση συγκρούσεων, ξυλοδαρμών, τραυματισμών, συλλήψεων καί φυλακίσεων, υπήρξαν στά χωριά Αρχάγγελος, Καλυθιές, Μαλώνα, Αφάντου, Γεννάδι, Κάλαθο, Μάσαρι, Πλατάνια, Λίνδο, Λάρδο καί άλλου!

Θά ήταν αδύνατον, σέ μία όμιλία μέ τόν περιορισμένο χρόνο πού υπάρχει, νά αναφερθοϋν αναλυτικά όλα τά γεγονότα καί τά όνόματα τών ανθρώπων, πού πρωταγωνίστησαν στά γεγονότα του Συλλαλητηρίου κατά τό Πάσχα του 1919.

Εΐναι πλέον καί αδύνατον, νά ξέρουμε σήμερα, όλα τά όνόματα, όλων τών ανθρώπων πού δάρθηκαν, πού συνελήφθηκαν, πού φυλακίστηκαν, πού στερήθηκαν τήν τροφή ή τήν ιατρική περίθαλψη όντες τραυματίες, ενώ ήταν φυλακισμένοι, πού μέ όποιοιδήποτε τρόπο αγωνίστηκαν καί έβαλαν έστω καί ένα μικρό λιθαράκι, γιά νά χτιστεί ή υπόθεση της Λευτεριάς μας!

Όμως όπως υπάρχει γραμμένο σέ πολλές επιτύμβιες στήλες στό στρατιωτικό βρετανικό κοιμητήριο της Ρόδου μέ τούς πεσόντες εκείνους του Β' Παγκοσμίου Πολέμου γιά τούς όποιους δέν ήταν γνωστά τά στοιχειά τους, "Unknown to the people, but known to God" = «Άγνωστος στους ανθρώπους, αλλά γνωστός στον Θεό!» Ό Θεός λοιπόν πού τούς γνωρίζει, άς τούς αναπαύει!

Καί έμείς οί απόγονοί τους, άς διδασκόμαστε πάντα από τό μέγα μήνυμα του άγώνα καί της θυσίας τους! Άς εΐναι ό φωτεινός φάρος πού θά καθοδηγεί τή ζωή όλων μας! Διότι, «θέλει άρετήν καί τόλμην ή Έλευθερία!», όπως λέει ό ποιητής!

Καί θέλει πάντα έπαγρύπνηση, ειδικά στίς έποχές πού ζοϋμε, τολμώ νά προσθέσω!

Νά εΐναι όλοι τους ΑΘΑΝΑΤΟΙ!

ΖΗΤΩ ΤΟ ΑΙΜΑΤΗΡΟ ΠΑΣΧΑ ΤΟΥ 1919!

ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ,
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ!

ΖΗΤΩ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ!

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Έπιστημονικόν Συμπόσιον περί τῆς ἀνθρωπίνης δουλείας

Τό διήμερον, 7-8 Ἰανουαρίου, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον διωργάνωσε τό Γ' κατά σειράν ἐπιστημονικόν Συμπόσιον μέ θέμα τήν σύγχρονον δουλείαν: «Awareness, Action and Impact», τῇ ὑψηλῇ παρουσίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, ὁ ὁποῖος καί ὠμίλησε καταλλήλως, καί τῇ συμμετοχῇ πολλῶν Καθηγητῶν ἐκ διαφόρων Πανεπιστημίων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς καί ἐκπροσώπων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ Βατικανοῦ, τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας κ. ἄ.

Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, κατόπιν ἀποδοχῆς ἀπό καιροῦ ὑποβληθείσης Αὐτῷ προσκλήσεως τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου Σεβ. Μητροπολίτου Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρου, μετέβη μετά τῆς τιμίας Αὐτοῦ συνοδείας εἰς Τρίγλιαν, πρὸς τέλεσιν εἰς τόν ἐκεῖσε Ἱ. Νάον τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Θείας Λειτουργίας ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ τῶν Ἁγίων Θεοφανείων κατὰ τό ἰουλιανόν ἡμερολόγιον καί ἐπευλόγησιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοῦ σλαβοφώνου ποιμνίου τῆς εὐρυτέρας περιοχῆς. Ἠκολούθησεν ἡ τελετὴ τοῦ ἁγιασμοῦ

τῶν ὑδάτων εἰς τὴν ἀποβάθραν τῆς Τρίγλιας, καί ἡ ἀπελευθέρωσις λευκῶν περιστερῶν, συμβόλων εἰρήνης, συμφιλίωσης καί συνεργασίας.

Ἀπονομή ὀφφικίου

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, τὴν μεσημβρίαν τῆς Παρασκευῆς, 11ης Ἰανουαρίου, ἀπένευμεν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῆς Παναγίας τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου, παρουσίᾳ τῶν Σεβ. ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, Καθηγητῶν καί φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, τό Ὄφφικιον τοῦ Ἀρχοντος Ἀσκηρήτου τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας εἰς τόν Ἑλλογ. κ. Κωνσταντῖνον Χρήστου, Καθηγητὴν τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς καί Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, ὃν καί συνεχάρη διὰ τὴν ἐν γένει ἀκαδημαϊκὴν του δρᾶσιν εἰς τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην, καί δὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἱστορίας, τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, τοῦ πολιτισμοῦ καί τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον καί τὴν ἀνάδειξιν τῆς σχέσεως τοῦ βυζαντινοῦ παρελθόντος μέ τὴν νεωτέραν καί σύγχρονον πορείαν τοῦ Γένους, ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τό ἀξιόλογον ἐρευνητικόν, συγγραφικόν καί ἐκδοτικόν ἔργον του.

Ὁ Πατριάρχης στὴν Τρίγλια

Τὴν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου, 19ης Ἰανουαρίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικός

Ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις

Τῇ συμμετοχῇ τῶν Ἑλλογίμων ἐκπροσώπων τοῦ Ὁμογενοῦς ἐκπαιδευτικοῦ κόσμου καί τῶν μαθητῶν, ἑωρτάσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ ἑορτὴ τῶν Γραμμάτων καί τῆς Παιδείας τοῦ Γένους, ἐπὶ τῇ ἰ. μνήμῃ τῶν ἐν ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν Μεγάλων Ἱεραρχῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, ἐχοροστάτησε κατὰ τόν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ τελεσθέντα Ἑσπερινόν τῆς ἑορτῆς, τὴν Τρίτην, 29ην Ἰανουαρίου, ἐν τῷ τέλει τοῦ ὁποίου ἀπένευμε τό Ὄφφικιον τοῦ Ἀρχοντος Νοταρίου τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας εἰς τόν Ἑλλογ. κ. Ἰωάννην Καλαμάρην, Ἐκπαιδευτικόν, ὃν καί συνεχάρη διὰ τὴν πολυετὴ προσφορὰν του εἰς τὴν Ὁμογενειακὴν Ἐκπαίδευσιν, ὡς καί διὰ τὴν φιλογενὴ του δρᾶσιν καί τὴν ἐνεργόν ἐνασχόλησίν του μέ τὰ κοινοτικά ζητήματα τῆς Ρωμαιοσύνης. Τὴν ἐπομένην, Τετάρτην, 30ὴν ἰδίου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς, ἐν ἀρχιερατικῇ συγχοροστασίᾳ.

Τόν πανηγυρικό λόγον τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Τύχων, Καθηγούμενος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Ἱ. Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Σταυρονικήτα, ἀναφερθεὶς ἰδιαιτέρως εἰς τὴν πνευματικὴν προσφορὰν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Πατριάρχης ἐτέλεσε τὸ καθιερωμένον Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν μακαρίων καὶ ἀειμνήστων Ἱδρυτῶν, Εὐεργετῶν, Ἐφόρων, Σχολαρχῶν, Καθηγητῶν, Διδασκάλων, Ἐπιμελητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, καὶ ἠυλόγησε τὰ ὑπὸ μαθητῶν αὐτῆς προσαχθέντα κόλλυβα. Κατὰ τὴν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου ἐπακολούθησασαν δεξίωσιν ὠμίλησαν ὁ Ἐντιμολ. κ. Ἀθανάσιος Ἀγγελίδης, Ἀρχων Πριμικήριος καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, καὶ ἐπικαίρως ὁ Πατριάρχης.

Ὁ Πατριάρχης στὴν Κρήνη

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς ἡμῶν Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ἐπραγματοποίησε προσκυνηματικὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν «φίλην παιδείας» Κρήνην τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου προέστη τῆς πανηγυρικῆς Θείας Λειτουργίας ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους εἰς τὸν ἐπ' ὀνόματί του τιμώμενον Ἱερόν Μητροπολιτικόν Ναόν Κρήνης (Τσεσμέ).

Περιβαλλοντικὴ Ἡμερίδα στὸ Ζωγράφειο

Τὴν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς, 22ας Φεβρουαρίου, ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης μετέβη εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ζωγραφείου Λυκείου καὶ παρέστη κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιοργανωθεῖσης ὑπὸ τοῦ Ὁμογενειακοῦ τούτου Ἐκπαιδευτικοῦ Ἰδρύματος μετὰ τῆς Διευθύνσεως Δευτεροβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως Δυτικῆς Θεσσαλονίκης Περιβαλλοντικῆς Ἡμερίδος, ἐπὶ τοῦ θέματος «Περιβάλλον, Σχολεῖο, Κοινωνία», ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ἀπὸ δεκαετίας πραγματοποιουμένου Προγράμματος, γνωστοῦ ὡς «Τετραήμερου Περιβαλλοντικῶν Δράσεων».

Τὴν ἐκδήλωσιν ἐχαιρέτισε διὰ καταλλήλου ὁμιλίας ὁ Παναγιώτατος, ὅστις, ὑπέμνησεν ὅτι ἐφέτος συμπληρώνονται 30 ἔτη ἀπὸ τὴν μνημειώδη Ἐγκύκλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διὰ τῆς ὁποίας ἡ πρώτη Σεπτεμβρίου, ἀνεκηρύχθη «Ἡμέρα Προστασίας τοῦ Περιβάλλοντος», προσθεὶς ὅτι, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρωτοστατεῖ εἰς τὴν οἰκολογικὴν εὐαίσθητοποίη-

σιν, διὰ τῆς διοργανώσεως περιβαλλοντικῶν σεμιναρίων καὶ ἡμερίδων, μεγάλων διεθνῶν, διαχριστιανικῶν, διαθρησκειακῶν καὶ διεπιστημονικῶν συνεδρίων, καὶ διὰ τῆς ἀναλήψεως ποικίλων περιβαλλοντολογικῶν πρωτοβουλιῶν καὶ ἐκδοτικῶν δραστηριοτήτων, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος ἀνεδείχθη ἡ πρωτοπόρος Ἐκκλησία εἰς τὸν χώρον τῆς οἰκολογίας καὶ τῆς προβολῆς τῆς σημασίας τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς παραδόσεως, διὰ τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τοῖς Πατριαρχείοις

Μεθ' ἱεροπρεπείας καὶ τῆς εἰθισμένης ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἐωρτάσθη ἐν τῷ σεπτῷ τῆς Ὁρθοδοξίας Κέντρῳ, τῇ Ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίᾳ, ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, τὸ Σάββατον, 16ην Μαρτίου, ἐτέλεσεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ τὴν Ἀκολουθίαν εἰς ἀρχάριον ρασοφοροῦντα εἰς τὸν Ἐλλογ. κ. Δημήτριον Νικηφόρον καὶ ἐχοροστάτησεν ἐν αὐτῷ κατὰ τὸν Μ. Ἐσπερινόν. Ἐν τῷ τέλει τοῦ Ἐσπερινοῦ ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἀπένειμε τὸ Ὁφίκιον τοῦ Ἀρχοντος Πρωτεκδίκου τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας εἰς τὸν Ἐντιμ. κ. Παναγιώτην Πουρνάραν, ἐξ Ἑλβετίας, ὃν καὶ συνεχάρη διὰ τὴν ἐν γένει φιλογενῇ του δράσιν, καθὼς οὗτος τυγχάνει ἐνεργὸν μέλος τῆς ἑλληνορθόδοξου παροικίας τῆς Γενεύης, ἐπιδεικνύων ζωηρόν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, στηρίζων τὸ ἔργον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἑλβετίας καὶ τὴν ποικιλότροπον διορθόδοξον καὶ διαχριστιανικὴν διακονίαν τοῦ ἐν Σαμπεζῷ Ὁρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Κατὰ τὰς νοθετηρίους προσήσεις Του πρὸς τὸν κ. Πουρνάραν περὶ τῆς εὐθύνης τῆς νέας αὐτοῦ διακονίας, ὁ Παναγιώτατος ἐτόνισε, μεταξύ ἄλλων, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις ἀποτελεῖ πραγματικὴν πρόοδον, μόνον ὅταν συμβαδίζῃ μετὰ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιών.

Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, 17ην τ.μ., ὁ Πατριάρχης ἡμῶν προεξήρχε τῆς πανηγυρικῆς Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας καθ' ἣν ἐτέλεσε τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν τοῦ Ἐλλογ. κ. Δημητρίου Νικηφόρου, ὑποψηφίου Διδάκτορος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cardiff, μετονομάσας αὐτόν εἰς Ἀέτιον, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρχidiaκόνου Κωνσταντινουπόλεως καὶ

Νοταρίου Ἀετίου, διακριθέντος ἐπὶ Φλαβιανοῦ καὶ Ἀνατολίου περὶ τὰ μέσα τοῦ 5ου αἰῶνος, ἰδιατέρως δέ κατὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι συγκληθεῖσαν ἐν ἔτει 451 Δ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἔνθα, καίτοι μόνον Διάκονος, ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν ἐπίσημον προβολὴν καὶ κατοχύρωσιν τῆς ἰδιαζούσης θέσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἔναντι τῶν ἀντιφρονούντων Λεγάτων τοῦ Πάπα.

Πρὸ τῆς χειροτονίας, ὁ Πατριάρχης προσεφώνησε πατρικῶς τὸν νέον κληρικόν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, ἀπόφοιτον τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νέας Ὑόρκης, ὡς καὶ τοῦ Θεολογικοῦ Σεμιναρίου τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου, ἠυχήθη αὐτῷ πιστὴν καὶ εὐορκὸν διακονίαν εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ ὅπως μιμητὴ τὸ ἥθος καὶ τὸ μαχητικὸν φρόνημα τοῦ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως ἀγωνισαμένου Ἀρχidiaκόνου Κωνσταντινουπόλεως Ἀετίου, διακριθέντος διὰ τὴν προάσπισιν τῶν δικαίων καὶ προνομίων τοῦ πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς τοῦ πρώτου ἐν τῷ συστήματι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Θρόνου.

Ὁ νεοχειροτονηθεὶς διάκονος κ. Ἀέτιος ἐξέφρασε διὰ καταλλήλου προσλαλιᾶς τὰ αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καὶ υἱικῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Παναγιώτατον, ἐκζητήσας τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ του εἰς τὸν κληρικὸν στίβον. Τὸν πανηγυρικὸν λόγον τῆς ἐορτῆς ἐξεφώνησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Θεοδώρητος.

Μετά τὴν Ἀπόλυσιν ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν συλλειτουργησάντων Αὐτῷ ἁγίων Ἀρχιερέων ἀνέγνω τὸ εἰθισμένον Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν μακαρίων ψυχῶν πάντων τῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀγωνισαμένων καὶ τελειωθέντων ἐν αὐτῇ. Εἴτα ἐγένετο ἡ λιτάνευσις τῶν ἱερῶν εἰκόνων, προεξάρχοντος τοῦ Πατριάρχου, ἐν πομπῇ, μετὰ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου εὐλογία τοῦ ἐκκλησιάσματος. Ἡ τελετὴ ἔληξεν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ διὰ τοῦ πολυχρονισμοῦ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος. Οἱ ἐπίσημοι παρεκάθησαν μετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἐόρτιον Πατριαρχικὴν Τράπεζαν.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Προέδρου τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως τῆς Ἑλλάδος Ἐξοχ. κ. Κυριάκου Μητσοτάκη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Μ. Πέμπτης, 25ης Ἀπριλίου, ὁ Πρόεδρος τῆς «Νέας Δημοκρατίας» Ἐξοχ. κ. Κυριάκος Μητσοτάκης, προσελθὼν ἐπὶ τούτῳ

εἰς τὴν Πόλιν, ἐπεσκέφθη τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. κ. Βαρθολομαῖον.

Οἱ κληρικοὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς μέ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλον κ. Ἀνδρέαν, ὑπεδέξαντο τὸν Ἐξοχ. κ. Πρόεδρον ἐν τῇ εἰσόδῳ τῶν Πατριαρχείων, προσκυνήσαντα ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ καὶ ὁδηγηθέντα ἐν συνεχείᾳ ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γραφεῖον, ἔνθα τὸν ὑπεδέχθη ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης.

Πρὸ τῆς κατ' ἰδίαν συναντήσεως καὶ συνομιλίας τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τοῦ Ἐξοχωτάτου ἐν αὐτῷ, ἐγένοντο δηλώσεις εἰς τὰ μέσα ἐνημερώσεως, τοῦ μὲν Πατριάρχου ἐκφράσαντος τὴν χαρὰν Του διὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην καὶ μνησθέντος τῆς ἐν τῇ γενετείρᾳ Αὐτοῦ Ἱμβρῷ συναναστροφῆς μετὰ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπισκέπτου κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον, τῆς δέ Α. Ἐξοχότητος ἐκφρασάσης τὸν πηγαῖον σεβασμὸν καὶ τὴν ἀδιάπτωτον στήριξιν τοῦ Κόμματος τοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπερεθνικῆς ἀποστολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐλήφθησαν εἴτα φωτογραφίαι καὶ ἀντηλλάγησαν ἀναμνηστικά δῶρα.

Τὸ Ἅγιον Πάσχα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις

Μετά λαμπρότητος, ἱεροπρεπείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἐωρτάσθη ἐν τῷ σεπτῷ τῆς Ὁρθοδοξίας Κέντρῳ ἡ μεγάλη ἐορτὴ τῆς Λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, προέστη τὸ μεσονύκτιον τοῦ Μ. Σαββάτου ἐν τῷ αὐλογύρῳ τῶν Πατριαρχείων τῆς τελετῆς τῆς Ἀναστάσεως, ἐν μέσῳ πλήθους πιστῶν ἐντεῦθεν καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καθ' ἣν ἀπηύθυνε Πασχάλιον Μήνυμα πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, δι' οὗ, μεταξύ ἄλλων, ἐξέφρασε τὴν στερρὰν καὶ βιωματικὴν πεποίθησίν Του ὅτι ὁ ὑπεραιωνόβιος θεσμὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου θά διαψεύσῃ καὶ πάλιν τὰς ὑπὸ ψευδαδέλφων καὶ Κασσανδρῶν διοχετευομένας «προφητείας» περὶ ἀφανισμοῦ τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ προσκηνίου κατὰ τὰς ἐπερχομένας δεκαετίαι. Ἀκολουθῶς, ἐτελέσθη ὁ Ἀναστάσιμος Ὁρθρος καὶ ἡ πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία.

Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, 28ης Ἀπριλίου, ἐτελέσθη ὁ πανηγυρικὸς Ἑσπερινὸς τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης, κατήλθεν ἐν πομπῇ εἰς τὸν Π. Πατριαρχικὸν Ναὸν μετὰ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ τοῦ ἱ. Κλήρου, Ὁφφικιαλίων καὶ ἐπισήμων ἐπισκεπτῶν, καὶ προέστη

τοῦ Ἑσπερινοῦ. Τό Ἱ. Εὐαγγέλιον ἀνεγνώσθη Ἑλληνιστί ὑπό τοῦ Πατριάρχου ἀπό τοῦ ἱ. Συνθρόνου, Τουρκιστί ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Νικαίας κ. Κωνσταντίνου, Λατινιστί ὑπό τοῦ Ρ/Καθολικοῦ Πρεσβυτέρου κ. Iosif Robu, Ἀρμενιστί ὑπό τοῦ Ἱερολ. Διακόνου Garabed Terziyan, Σλαβωνιστί ὑπό τοῦ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Βησσαρίωνος, Βουλγαριστί ὑπό τοῦ Αἰδεσιμ. Πρεσβυτέρου κ. Ἀγγέλου Velkon, Ρουμανιστί ὑπό τοῦ Αἰδεσιμ. Πρεσβυτέρου κ. Vlad Sergiu Marcel, Ἀγγλιστί ὑπό τοῦ Πανοσιολ. Δευτερεύοντος κ. Νήφωνος, καί πάλιν Ἑλληνιστί, ἀπό τοῦ ἱ. Ἀμβωνος, ὑπό τοῦ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχidiaκόνου κ. Θεοδώρου.

Μετά τήν Ἀπόλυσιν ὁ Πατριάρχης διένειμεν εἰς ἅπαντας τοὺς ἐκκλησιασθέντας τὰ εἰθισμένα πασχαλινὰ ὠά. Πρὸς τιμὴν τῶν ὡς ἄνω Διπλωματῶν καί λοιπῶν ἐπισήμων παρετέθη μετὰ τήν ἱ. Ἀκολουθίαν δεξίωσις ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου, πλείστοι δέ αὐτῶν παρεκάθησαν καί εἰς τήν ἐόρτιον πασχάλιον τράπεζαν.

Ὁ Πατριάρχης εἰς Πολωνίαν

Α.Θ. Παναγιώτης, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ἀνεχώρησε

τὴν Τετάρτην τῆς Διακαινησίμου, 1ην ἀρξαμένου μηνός Μαΐου, μέσω Φραγκφούρτης εἰς Πολωνίαν, προκειμένου ἵνα, κατόπιν προσκλήσεως τῆς ἡγεσίας τοῦ Ἀνθρωπιστικοῦ Ὄργανισμοῦ «AGAPE EUROPE», τιμῇ διὰ τῆς ὑψηλῆς Αὐτοῦ παρουσίας τὰς ἐν Ἄουσβιτς καί ἐν Μπίρκεναου διοργανουμένας ἐκδηλώσεις μνήμης τῶν θυμάτων τοῦ Ὀλοκαυτώματος καί νά συμμετάσχη δι' ἐπισήμου ὁμιλίας εἰς τήν «Πορείαν τῶν ζώντων» («International March of the Living»), καθ' ἣν θά παραστῇ ὡς ὁμιλητής καί ὁ Πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Ἑξοχ. κ. Jean-Claude Juncker.

Κατὰ τήν ἐν Πολωνίᾳ διαμονήν Του, ὁ Παναγιώτατος παρέστη κατὰ τὰ ὑπό τοῦ Ἑξοχ. κ. Νικολάου Βούτση, Προέδρου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, τελεσθησόμενα ἐγκαίνια τοῦ Περιπτέρου τῆς Ἑλλάδος διὰ τό Ὀλοκαύτωμα, συνηντήθη δέ καί συνηργάσθη μετὰ τῆς Α. Μακαριότητος, τοῦ Μητροπολίτου Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας κ.κ. Σάββα ἐν τῇ ἔδρᾳ αὐτοῦ ἐν Βαρσοβίᾳ, μεταβαίνων ἐκεῖσε ὁδικῶς ἐκ Κρακοβίας.

Ὁ Παναγιώτατος ἐπέστρεψε εἰς τὴν Πόλιν τὸ ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς τῆς Διακαινησίμου, 3ης ἰδίου.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Έορτή της Πρωτοχρονιάς

Μέσα σέ μία ιδιαίτερα ζεστή έορταστική ατμόσφαιρα, σύμφωνα μέ τά πατροπαράδοτα έθιμα καί τήν καθιερωμένη τάξη, ή τοπική μας Έκκλησία γιόρτασε τήν μνήμη του Άγίου Βασιλείου καί ύποδέχθηκε τό νέο σωτήριο Έτος 2019.

Τήν παραμονή, Δευτέρα 31 Δεκεμβρίου, ό Σεβασμιώτατος άκουσε τά πρωτοχρονιάτικα Κάλαντα στήν Μητροπολιτική κατοικία από ομάδες μικρών παιδιών, από τή Φιλαρμονική του Δήμου Ρόδου, τό Μουσικό Σχήμα της 95 ΑΔΤΕ, τόν Πολιτιστικό Σύλλογο Άρχιπόλεως «Άγιος Μηνάς», τόν Σύλλογο Τηλίων Ρόδου «Ό Άγιος Παντελεήμων», τήν Άδελφότητα Κρητών Ρόδου «Ό Ψηλορείτης», τόν Σύλλογο Γυναικών Ίαλυσοϋ, τόν Πολιτιστικό Σύλλογο Κρεμαστής «Η Πρόοδος», τό ΚΑΠΗ Ρόδου καί από τόν Σύλλογο Ποντίων Ρόδου «Ό Διγενής».

Τό έσπέρας έψάλή ό πανηγυρικός Έσπερινός της Έορτής στον ιερό Μητροπολιτικό μας Ναό, του όποιου χοροστάτησε ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Όλύμπου κ. Κύριλλος.

Μετά τήν Άκολουθία του Έσπερινου στή Μητροπολιτική κατοικία έλαβε χώρα ή καθιερωμένη τελετή εύλογίας καί κοπής της Άγιοβασιλόπιτας, παρουσία των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Ίταλίας καί Μελίτης κ. Γενναδίου καί Γάνου καί Χώρας κ. Άμφιλοχίου, του Θεοφιλεστάτου Έπισκόπου Όλύμπου κ. Κυρίλλου, του Έρου Κλήρου της Έράς Μητροπόλεως, Βουλευτών, του Δημάρχου Ρόδου, του Περιφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου, των τοπικών Αυτοδιοικητικών Άρχων, εκπροσώπων του Στρατού καί των Σωμάτων Άσφαλείας, του Προξένου της Τουρκίας, εκπροσώπων των άλλων Χρι-

στιανικών δογμάτων καί θρησκευτικών κοινοτήτων, Μελών των Έκκλησιαστικών Έπιτροπών, των Φιλοπτώχων Ταμείων των Ένοριών, των Στελεχών του Πνευματικού έργου των ΈρωΝ Ναών, των Ύπαλλήλων των Γραφείων της Μητροπόλεως κ. ά..

Στή σύντομη προσφώνησή του ό Σεβασμιώτατος εύχαρίστησε όσους προσήλθαν, χαιρέτισε ιδιαίτερα τούς παρισταμένους άγίους Άρχιερείς, έξέφρασε τίς προσωπικές του εύχαριστίες καί τήν εύαρέσκεια της Έκκλησίας προς όλους, όσοι έρχονται συνεργοί στους διαφόρους τομείς της έκκλησιαστικής διακονίας καί εύχήθηκε τό Νέο Έτος νά είναι γεμάτο από τήν εύλογία καί τήν χάρη του Θεού. Άργότερα μετέβη στον χώρο, όπου ή 95 ΑΔΤΕ παρέθεσε δεξίωση γιά τήν ύποδοχή του Νέου Έτους, εύλόγησε τήν Άγιοβασιλόπιτα της Μεραρχίας καί εύχήθηκε τά δέοντα στους ύπηρετούντες τήν πατρίδα στό νησί μας.

Τήν ήμέρα της Έορτής χοροστάτησε του Όρθρου, τέλεσε τήν Θεία Λειτουργία καί προέστη της καθιερωμένης Δοξολογίας στον ιερό Μητροπολιτικό μας Ναό.

ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ 2019

Μέ κάθε λαμπρότητα καί μέ τήν παρουσία τών τοπικῶν Πολιτικῶν, Αὐτοδιοικητικῶν καί Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν, Φορέων καί ἑκατοντάδων πιστῶν, ἐορτάστηκαν καί φέτος τά ἅγια Θεοφάνεια στήν Ἱερά μας Μητρόπολη, μέ ἐπίκεντρο τόν Καθεδρικό ἱερό Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, παρά τό δριμύ ψύχος πού ἐπικρατοῦσε καί στό νησί μας.

Τήν παραμονή τῆς Ἑορτῆς στόν Ἱερό Ναό Ἀγίας Εἰρήνης Ὁρφανοτροφείου Θηλέων Ρόδου τέλεσε τήν Θεία Λειτουργία καί προέστη τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἀγιασμοῦ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Γκούλου καί Ἀνατολικῆς Οὐγκάντα κ. Σίλβεστρος.

Τήν κυριώνυμη ἡμέρα τῆς ἐορτῆς (6-1-2019) ὁ Σεβασμιώτατος προέστη τῆς Ἀρχιερατικῆς Συλλειτουργίας (συλλειτουργούντων τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Γκούλου καί Ἀνατολικῆς Οὐγκάντας κ. Σιλβέστρου καί Ὀλύμπου κ. Κυρίλλου) καί τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων στόν Καθεδρικό Ἱερό Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καί ἀμέσως μετά μέ τούς Θεοφιλεστάτους ἁγίους Ἀρχιερεῖς, ἱερό Κλῆρο, τούς ἐκπροσώπους τῶν Ἀρχῶν μετέβη στόν καθορισμένο τόπο, στό λιμάνι τοῦ Μανδρακίου, ὅπου ἔλαβε χώρα ἡ τελετή τῆς καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί τοῦ Ἀγιασμοῦ τῶν ὑδάτων. Ἀρκετοί ἦταν οἱ τολμηροί πού καί φέτος ἔπεσαν στά παγωμένα νερά προκειμένου νά ἀνασύρουν τόν Τίμιο Σταυρό. Τόν Σταυρό ἀνέσυρε ἀπό τά παγωμένα νερά ὁ κ. Εὐάγγελος Καριοφυλλάκης, στόν ὅποιο ὁ Σεβασμιώτατος ἐπέδωσε, κατά τό ἔθος, χρυσό Σταυρό. Στή σύντομη προσλαλιά του ἀναφέρθηκε στό μήνυμα τῆς Ἑορτῆς καί εὐχήθηκε τά δέοντα. Στή συνέχεια μετέβη στίς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ναυτικοῦ Ὁμίλου Ρόδου γιά τήν καθιερωμένη εὐλογία τῆς Βασιλόπιτας τοῦ Ὁμίλου.

Μνήμη Ἀγίων Ἀθανασίου καί Κυρίλλου-Χειροτονία Πρεσβυτέρου

Πανηγυρικά ἐορτάστηκε στήν Ἱερά μας Μητρόπολη ἡ Μνήμη τῶν ἐν Ἁγίοις Πατέρων ἡμῶν Ἀθανασίου καί Κυρίλλου, Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, ἡμέρα κατὰ τήν ὁποία ἄγουν τά ὀνομαστήριά τους ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Κύριλλος καί ὁ Θεοφιλέστατος Βοηθός Ἐπίσκοπος Ὀλύμπου κ. Κύριλλος.

Τό ἑσπέρας τῆς παραμονῆς τῆς Ἑορτῆς (Τρίτη 17 Ἰανουαρίου) στόν Μητροπολιτικό ἱερό Ναό Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἔλαβε χώρα ὁ πανηγυρικός Ἑσπερινός χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας, συγχχοροστατούντων, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νουβίας κ. Σάββα καί τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Γκούλου καί Ἀνατολικῆς Οὐγκάντας κ. Σιλβέστρου καί Ὀλύμπου κ. Κυρίλλου.

Τήν κυριώνυμη ἡμέρα τῆς Ἑορτῆς στόν Καθεδρικό ἱερό Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου τελέστηκε ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου, χοροστατοῦντος τοῦ Θεοφιλεστάτου ἁγίου Ὀλύμπου, καί ἀκολούθησε ἡ Θεία Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας καί συλλειτουργούντων τῶν ὡς ἄνω ἁγίων Ἀρχιερέων.

Κατά τήν Θεία Λειτουργία ὁ Σεβασμιώτατος προέβη στή χειροτονία σέ Πρεσβύτερο τοῦ Διακόνου Μηνᾶ Κατσιδώνη. Πρίν τήν ἀπόλυση τῆς Θείας Λειτουργίας τόν Σεβασμιώτατο προσφώνησε ὁ Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπός του Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου π. Ἰωάννης Χαλκιάς καί ἀντιφώνησε ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε τούς ἁγίους Ἀρχιερεῖς, τούς ἐκπροσώπους τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, τόν ἱερό Κλήρο καί τόν εὐσεβῆ λαό που συμμετέσχε. Στή συνέχεια δέχθηκε τίς εὐχές τῶν προσελθόντων στά Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καί τό ἀπόγευμα, μέχρι ἀργά τήν νύκτα, στήν Μητροπολιτική κατοικία.

Πανήγυρις Ἱ. Μονῆς Παραμυθίας

Μέ τήν δέουσα ἐκκλησιαστική τάξη καί λαμπρότητα πραγματοποιήθηκε ἡ ἐτήσια πανήγυρις τῆς ἱερᾶς Μονῆς Παραμυθίας τήν 21 Ἰανουαρίου, ἡμέρα κατὰ τήν ὁποία τελεῖται ἡ Σύναξις τῆς φερωνύμου θαυματουργοῦ Εἰκόνας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Τοῦ πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἑορτῆς χοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, ἐνῶ τήν κυριώνυμη ἡμέρα χοροστάτησε τοῦ Ὁρθρου καί προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ὀλύμπου κ. Κύριλλος. Ἀθρόα ἦταν ἡ συμμετοχή τῶν πιστῶν στήν ἱερά πανήγυρη παρά τίς δυσμενεῖς καιρικές συνθήκες πού ἐπικρατοῦσαν στό νησί μας.

Εὐλογία Βασιλόπιτας Ἰδρύματος Κοινωνικῆς Ἀλληλεγγύης καί Πρόνοιας

Τό βράδυ τῆς Δευτέρας 21 Ἰανουαρίου πραγματοποιήθηκε σέ αἴθουσα τοῦ ξενοδοχείου Mediterranean ἡ Εὐλογία τῆς Ἀγιοβασιλόπιτας τοῦ Ἰδρύματος Κοινωνικῆς Ἀλληλεγγύης καί Πρόνοιας τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως.

Ὁ Σεβασμιώτατος στήν σύντομη προσφώνησή του, μετά τήν καθιερωμένη τελετή, μεταξύ τῶν ἄλλων εὐχαρίστησε τούς συμμετέχοντες στήν ἐκδήλωση καί ἐξέφρασε τήν εὐαρέσκειά τῆς Ἐκκλησίας πρός ὅλους, ὅσοι ἔρχονται ἀρωγοί στό προνοιακό ἔργο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, τονίζοντας ἰδιαίτερα ὅτι ἡ ἀξία τῆς προσφορᾶς δέν ἔχει σχέση μέ ἀριθμούς καί μέ διαφημιζόμενες δραστηριότητες ἀλλά μέ τό μέγεθος καί τήν ποιότητα τῆς εὐαισθησίας τῆς καρδιάς, τήν ὁποία γνωρίζει καί ἀξιολογεῖ ὁ «προσφέρων καί προσφερόμενος» Κύριος.

Άπονομή Όφικχίου

Τήν Κυριακή 27 Ιανουαρίου 2019, ο Σεβασμιώτατος χοροστάτησε τοῦ Ὁρθρου καί τέλεσε τήν Θεία Λειτουργία στόν Ἑνοριακό ἱερό Ναό Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Κοσκινού στό τέλος τῆς ὁποίας ἀπένειμε τό ὄφικχιο τοῦ Σταυροφόρου Οἰκονόμου στόν ἀπό δεκαετίας Ἐφημέριο τῆς Ἑνορίας π. Εὐθύμιο Γιαννακλή.

Μνήμη Ὁσίου Μελετίου τοῦ ἐν Ὑψενῇ

Μέ ἐκκλησιαστική λαμπρότητα καί πανηγυρικό τόνο ἐορτάστηκε καί ἐφέτος, Τρίτη 12 Φεβρουαρίου 2019, ἡ μνήμη τοῦ Ὁσίου Μελετίου τοῦ ἐν Ὑψενῇ. Γιά ἀκόμα μιά χρονιά πολλοί ἦταν οἱ πιστοί ἀπό διάφορες περιοχές τῆς Ρόδου, ἀλλά καί τῆς ὑπόλοιπης Ἑλλάδας, πού προσήλθαν στην Ἱερά Μονή τῆς Ὑψενῆς νά τιμήσουν τήν μνήμη τοῦ Ὁσίου καί νά προσκυνήσουν τήν ἱερά εἰκόνα καί την τιμία κάρα του. Τό ἀπόγευμα

τῆς Δευτέρας 11 Φεβρουαρίου τελέστηκε Πανηγυρικός Ἑσπερινός χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γάνου καί Χώρας κ. Ἀμφιλοχίου. Τήν κυριώνυμη ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ Ὁσίου τοῦ Ὁρθρου, τῆς Θείας Λειτουργίας καί τῆς Λιτανείας τῆς ἱερᾶς εἰκόνας καί τῶν τιμίων Λειψάνων τοῦ Ὁσίου Μελετίου προέστη ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ὀλύμπου κ. Κύριλλος, ὁ ὁποῖος κήρυξε τόν θεῖο λόγο, συνεχάρη τήν Ἡγουμένη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μοναχή Μαριάμ καί τήν Ἀδελφότητα γιά τήν ἄριστη διοργάνωση τῆς Ἱερᾶς Πανηγύρεως καί μετέφερε τίς εὐχές τοῦ ἀπουσιάζοντος στό Σεπτό Κέντρο, γιά τίς ἐργασίες τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας. Μετά τήν Ἀγιοκατάταξη τοῦ Ὁσίου Μελετίου τόν Νοέμβριο τοῦ 2013, μέ ἀπόφαση τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μιᾶς σημαντικῆς στιγμῆς γιά τήν τοπική μας Ἐκκλησία καί τήν Ὁρθοδοξία, συνεχίζεται μέ σταθερή πορεία ἡ ἀνέγερση τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ὁσίου Μελετίου στόν προαύλιο χώρο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, μέ τή συνδρομή καί τίς προσφορές ἑκατοντάδων πιστῶν, τούς ὁποῖους καί εὐχαριστοῦμε.

Βιβλικό Πάρκο στήν Ἱ. Μονή Παναγίας Καλοπέτρας

Σέ μιά προσπάθεια νά καταδειχθεῖ ἡ διαχρονική ἀξία τῆς Βίβλου, νά προαχθεῖ ἡ οἰκολογική συνείδηση ἀλλά καί νά γίνει εὐρέως γνωστή ἡ τοπική ἱστορία, στήν Ἱερά Μονή Καλοπέτρας φυτεύτηκαν τά πρῶτα δέντρα καί βότανα πού ἀναγράφονται στή Βίβλο ἀπό μαθητές τοῦ 4ου Γυμνασίου.

Στόχος τῶν δομῶν τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαίδευσης ἀποτελεῖ ἡ γνώση νά μετουσιώνεται σέ παιδεία, δημιουργώντας τίς προϋποθέσεις, ἔτσι ὥστε οἱ μαθητές νά προετοιμάζονται νά ἀναλάβουν ἐνεργητικά θετικό ρόλο στήν κοινωνία. Πιστοί

στός ἰδέες αὐτές καί στή χρησιμότητα τῶν βιωματικῶν δράσεων καί τῆς διαθεματικῆς προσέγγισης τοῦ ἐκάστοτε διδακτικοῦ ἀντικειμένου, ἀλλά καί τοῦ ἀνοίγματος τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου στούς θεσμούς καί στήν κοινωνία, δημιουργεῖται τό πρῶτο βιβλικό πάρκο στήν Ἑλλάδα μέσα ἀπό τήν ὀλιστική προσέγγιση τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν στό 4ο Γυμνάσιο Ρόδου.

Μιά συντονισμένη καί συλλογική προσπάθεια μέ ὄραμα καί προοπτική σέ συνεργασία μέ τό ΚΠΕ Πεταλούδων, μέ ἀπώτερο σκοπό τήν προαγωγή τῆς χρηστικότητος τοῦ ἐγχειρήματος μέσω τῆς ἐπαυξημένης πραγματικότητος καί τῆς τεχνολογίας AURA.

Τό ἐγγχείρημά μας αὐτό, ἀπό τήν πρώτη στιγμή βρῆκε στήριγμα τόσο ἀπό τίς τοπικές ἀρχές ὅσο καί ἀπό τήν ἰδιωτική πρωτοβουλία. Ὁ πρόεδρος τῆς Μοναστηριακῆς Ἐπιτροπῆς, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ.κ. Κύριλλος, παραχώρησε τόν χώρο στό ἱστορικό μοναστήρι τῆς Καλοπέτρας ἀλλά καί κάθε εἶδους ὕλική καί ἠθική ὑποστήριξη στούς μαθητές, ὁ κύριος Ἰωάννης Ἀντωνᾶς, ἐπί-

τροπος τῆς Μονῆς, μέ ἄπειρο προσωπικό μόχθο καί μαθήματα τοπικῆς ἱστορίας, ὁ κύριος Δραμουντανῆς Μιχάλης, παραγωγός φυσικῆς καλλιέργειας βοτάνων, ἔδωσε δυναμικά το παρόν μέ προσφορά φυτῶν καί τεχνογνωσίας, ὁ κύριος Νίκος Ρενέσης, ὑπεύθυνος τοῦ Φυτώριου τῆς Περιφέρειας, προσέφερε δέντρα ἀλλά καί κατάρτισε τούς μαθητές σέ θέματα γεωπονίας καί οἱ Αἰδεσιμότατοι π. Φιλόθεος Κάλφας καί π. Ἐμμανουήλ Σκλιβάκης ἀμέριστα καί ποικιλόμορφα στήριξαν τή δράση τῶν παιδιῶν.

Ἡ ἀλλαγὴ πού θέλουμε νά φέρουμε στήν κοινωνία ξεκινᾷ ἀπό μᾶς καί μόνο συλλογικά μποροῦμε νά τήν κάνουμε πράξη. Τά παιδιά τοῦ Καζουλλείου Γυμνασίου Ρόδου μᾶς ἔδωσαν τήν ἔμπνευση καί μᾶς ἔδειξαν τόν τρόπο, χρέος ὅλων μας, ὅχι ἀπλά νά στηρίζουμε τίς δράσεις τῶν νέων, ἀλλά νά δημιουργοῦμε τίς προϋποθέσεις πολλαπλασιασμοῦ καί πρόταξης ἀναλόγων ἐνεργειῶν γιατί ΜΑΖΙ μποροῦμε καλύτερα.

Ἡ καθηγήτρια Ὀρθοσκευτικῶν
Ἰωάννα Κλιάρη

Ὁρκωμοσία Νεοσυλλέκτων Ὀπλιτῶν

ΜΕ ΤΗΝ ΔΕΟΥΣΑ ΕΠΙΣΗΜΟΤΗΤΑ, ὅπως ὀρίζεται καί ἀπό τό σχετικό πρωτόκολλο, πραγματοποιήθηκε τήν Παρασκευή 22 Φεβρουαρίου 2019, ἡ Ὁρκωμοσία τῶν Νεοσυλλέκτων Ὀπλιτῶν τῆς 2019 Ἀ' ΕΣΣΟ, τοῦ 541 ΤΕ, πού ἐδρεύει στό Στρατόπεδο «Χαραλάμπους Παπαποστόλου» στήν κωμόπολη Ἀφάντου.

Τῆς Τελετῆς προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, μέ τήν παρουσία σύνολης τῆς τοπικῆς Ἡγεσίας τοῦ Στρατοῦ, τῶν Αὐτοδιοικητικῶν Ἀρχῶν, καθὼς καί οἰκείων τῶν Νεοσυλλέκτων. Μετά τό πέρας τῆς Τελετῆς οἱ Στρατιῶτες παρήλασαν στόν χώρο τῆς Μονάδος, ἐνῶ ἀκολούθησε δεξίωση στό Κέντρο Ψυχαγωγίας Ὀπλιτῶν τῆς Μονάδος.

Ἐκδήλωση μνήμης

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΟΡΤΑΣΜΩΝ τῆς 71ης ἐπετείου Ἐνσωματώσεως τῆς Δωδεκανήσου πραγματοποιήθηκε στόν αὐλίο χώρο τοῦ Ἀ' Δημ. Σχ. Κρεμαστῆς ἐκδήλωση τιμῆς καί μνήμης γιά τούς Ἱερεῖς καί Δασκάλους τῆς Ἱταλικῆς Κατοχῆς, οἱ ὁποῖοι σέ μιᾷ κρίσιμη περίοδο τῆς ἱστορίας τῶν νησιῶν μας, μέ τήν θυσιαστική προσφορά τους, μέσα σέ ἀντίξοες συνθήκες σκληροῦ διωγμοῦ, κράτησαν ἀδούλωτο τό φρόνημα τοῦ λαοῦ μας καί ὑπηρετήσαν μέ αὐτοθυσία τόν ἀγώνα γιά τήν διαφύλαξη τῆς αὐτοσυνειδησίας του. Ὁ Σεβ. προσφώνησε μετά τήν ἐπιμνημόσυνη δέηση, ἀναφέρθηκε διεξοδικά στό θέμα καί συνεχάρη τήν Διεύθυνση τοῦ Σχολείου καί τόν Σύλ. Γονέων & Κηδεμόνων γιά τήν πρωτοβουλία. Ἀκολούθησαν τά ἀποκαλυπτήρια ἀναθηματικῆς πλάκας καί ἡ τελετὴ ἔκλεισε μέ τόν Ἐθνικό Ὕμνο.

Ἐπέτειος Ἐνσωματώσεως

Ἡ 7η Μαρτίου 1948 ἀποτελεῖ ἡμερομηνία ὁρόσημο γιὰ τὰ Δωδεκάνησα, καθὼς μετὰ ἀπὸ ἕξι καὶ πλέον αἰῶνες σκλαβιάς, ἡ νότια ἐσχατιά τοῦ Αἰγαίου ἐπέστρεψε καὶ πάλι στὴν «ἀγκυλιά» τῆς μητέρας Ἑλλάδας.

Μετὰ λαμπρότητα καὶ ἐπισημότητα πραγματοποιήθηκαν καὶ ἐφέτος οἱ ἐορτασμοὶ γιὰ τὴν Ἐπέτειο τῆς Ἐνσωματώσεως, τὴν Πέμπτη 7 Μαρτίου 2019, κατὰ τοὺς ὁποίους τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση ἐκπροσώπησε ὁ Γενικός Γραμματέας Ναυτιλίας καὶ Νησιωτικῆς πολιτικῆς κ. Διονύσιος Τεμπονέρας, ἐνῶ παρέστησαν ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς καὶ Βουλευτὴς Δωδεκανήσου κ. Δημήτρης Κρεμαστινός, ὁ Βουλευτὴς κ. Μάνος Κόνσολας, ὁ πρόεδρος τῆς Λαϊκῆς Ἐνότητος κ. Παναγιώτης Λαφαζάνης καὶ σύνολη ἡ τοπικὴ στρατιωτικὴ, πολιτικὴ καὶ αὐτοδιοικητικὴ ἡγεσία.

Κατὰ τὴν ἐπίσημη Δοξολογία στὸν Καθεδρικό ἱερό Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, τῆς ὁποίας προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας μέ τὴν συμμετοχὴ τοῦ Σεβασμιωτάτου

Μητροπολίτου Νουβίας κ. Σάββα, τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ὀλύμπου κ. Κυρίλλου καὶ τῶν Ἐφημερίων τῆς πόλεως, τὸν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Δήμαρχος Ρόδου κ. Φώτιος Χατζηδιάκος.

Μετὰ τὴν Ἐπιμνημόσυνη Δέηση στὸν Βωμό τῆς Πατρίδας ἀκολούθησε ἡ μαθητικὴ καὶ στρατιωτικὴ παρέλαση, τὴν ὁποία ἄνοιξε ὁ μικρός Χρῆστος, ὁ μοναδικός μαθητὴς τοῦ νησιῶ των Ἀρριῶν, ὁ ὁποῖος στὴ συνέχεια φιλοξενήθηκε στὴν ἐξέδρα τῶν ἐπισήμων. Μετὰ τὸ τέλος τῆς παρέλασης ἡ ὁμάδα ἀεροπορικῶν ἐπιδείξεων «Ζεὺς» ἔδωσε μέ τὴν παρουσία F-16 τὸ δικό της χρῶμα στίς ἐκδηλώσεις.

Στὴ συνέχεια, στὸ Δημοτικὸ Μέγαρο πραγματοποιήθηκε ἐκδήλωση τιμῆς καὶ μνήμης τοῦ ἀγωνιστῆ Γεωργίου Δασικαλάκη, ὁ ὁποῖος ἐκτελέστηκε ἀπὸ τίς γερμανικὲς δυνάμεις Κατοχῆς γιὰ τὴν ἀντιστασιακὴ του δράση, καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα χαράχτηκε στὴν ἀριστερὴ μαρμάρινη πλάκα, στὴν εἴσοδο τοῦ Δημαρχείου.

Σχολή Γονέων

Μέ την όμιλία του κ. Κωνσταντίνου Κορναράκη, Καθηγητού της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τό βράδυ της Παρασκευής 8 Μαρτίου 2019, στην αίθουσα του Ροδινίου, έκλεισε ό έφετινός κύκλος όμιλιών της Σχολής Γονέων της Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἡ Σχολή Γονέων λειτουργεῖ ἤδη από τό 2012 καί αποτελεί μιά προσπάθεια της Μητροπολεως μας νά συμπορευθεῖ μαζί μέ τούς γονεῖς, καθώς καί νά προετοιμάσει τούς ὑποψήφιους γονεῖς, γιά τό δύσκολο ἀλλά καί ὁμορφο ἔργο της ἀνάπτυξης καί διαπαιδαγώγησης τῶν παιδιῶν τους. Γιά τήν ἐπίτευξη αὐτῶν τῶν στόχων προσκαλεῖ από ὅλη τήν Ἑλλάδα όμιλητές μέ γνώσεις καί ἐμπειρία στά θέματα της οἰκογένειας.

Φέτος πραγματοποιήθηκαν συνολικά ἑξί συναντήσεις μέ ἑπτά θέματα καί όμιλητές. Ἀσχολήθηκε μέ θέματα ἐπικεντρωμένα στά παιδιά σέ σχέση μέ τούς γονεῖς. Οἱ συναντήσεις βοήθησαν τούς γονεῖς νά γνωρίσουν τόν κόσμο τῶν παιδιῶν τους, νά ἔλθουν σέ ἐπαφή μέ τούς προβληματισμούς καί τά προβλήματά τους, νά ἐτοιμάσουν τά παιδιά τους γιά τήν ἀληθινή ζωή. Ἐπιχειρήθηκε πολλαπλή προσέγγιση τοῦ παιδιοῦ, στά πλαίσια της συζυγικής σχέσης, στό σχολεῖο, στό εὐρύτερο οἰκογενειακό καί κοινωνικό περιβάλλον.

Τά θέματα πού μᾶς ἀπασχόλησαν ἦταν:

1. «Εἶσαι ό καλύτερος γονιός!» Με τόν Ἀρχ. Ἀνδρέα Κονάνο.

2. «Παράγοντες πού ἐπηρεάζουν τή σχολική ἐπίδοση. Ἡ γονεϊκή παρέμβαση καί οἱ ἐπιδράσεις. Πρακτικές προσεγγίσεις». Μέ τήν Κυριακή Κούβαρη. Διευθύντρια τοῦ Γυμνασίου της Ἱ. Μ. Πειραιῶς καί παιδοψυχολόγο.

3. «Γνωρίζοντας καλύτερα τό παιδί μας». Μέ τόν Νίκο Δ. Σαμπαζιώτη. Σύμβουλος ἐπικοινωνίας καί Διοικητικός, Διευθυντής τοῦ Παιδικοῦ Σταθμοῦ καί τοῦ Νηπιαγωγείου της Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, Ὑπεύθυνος τῶν ἐκδόσεων «ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ».

4. «Ἀνατρέφω τό παιδί μου, ἐτοιμάζω τό μέλλον του». Μέ τή Θεοδώρα Τριπικέλη-Σαμπαζιώτου. Νηπιαγωγός καί Ὑπεύθυνη Ἐκπαίδευσης Προσχολικής ἡλικίας στά Ἐκπαιδευτήρια της Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς.

5. «Ἐτοιμάζοντας τά παιδιά μας γιά τήν ἀληθινή ζωή. Ἀπό τόν Ναρκισσισμό στή συνύπαρξη». Μέ τόν Ἡλία Λιαμῆ. Μουσικοπαιδαγωγός Θεολόγος & συγγραφέας.

6. «Γονεῖς καί παιδιά: Παλεύοντας νά βγάλουμε μιά ἄκρη». Μέ τόν Ἐλευθεριάδη Γ. Ἐλευθέριο. Ψυχολόγος Μ. Sc. καί συγγραφέας.

7. «Γονεῖς καί 'δύσκολα' παιδιά. Γιά μιά καλύτερη προσέγγιση». Μέ τόν Κωνσταντῖνο Κορναράκη. Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στόν Τομέα της Χριστιανιακῆς Ἠθικῆς καί Βιοηθικῆς.

Ὅλες οἱ συναντήσεις προσανατολίστηκαν πρὸς μιά καλύτερη κατανόηση της ψυχολογίας τῶν παιδιῶν, προτρέποντας καί προτείνοντας στοὺς γονεῖς, μέ πρακτικούς τρόπους τή δημιουργία ὑγιῶς οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος σχέσεων γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν παιδιῶν τους. Μέ προσευχή καί πνευματική ζωή, μέ εὐέλικτα ὅρια, μέ ποιοτικό χρόνο, μέ γνήσια ἀγάπη καί ἀποδοχή, μέ προσπάθεια καί ἀλληλοκατανόηση δέν δημιουργοῦμε τίς τέλειες σχέσεις (πού ἄλλωστε δέν ὑπάρχουν) ἀλλά σχέσεις ἀληθινές καί καρδιακές μέ τά παιδιά μας.

Ἀπευθύνουμε θερμές εὐχαριστίες πρὸς ὅλους τούς όμιλητές πού ἀποδέχθηκαν τήν πρόσκλησή μας. Πρὸς τούς ἐθελοντές της σχολῆς γονέων πού βοηθοῦσαν στήν προετοιμασία της αίθουσας, τή διοίκηση της ΔΕΡΜΑΕ, τόν ὑπεύθυνό της αίθουσας κ. Νικόλαο Μανωλά, τόν τηλεοπτικό σταθμό Θάρρι, καθώς καί ὅλους, ὅσοι ἀνταποκρίθηκαν στήν πρόσκληση καί συμμετεῖχαν ἐνεργά στήν ἐπιτυχία τῶν δράσεων της Σχολῆς Γονέων.

Εὐχόμαστε καί προσευχόμαστε ό φιάνθρωπος Πατέρας νά γονιμοποιήσει ὅσα ἀκούστηκαν αὐτή τήν περίοδο (2018-2019) λειτουργίας της Σχολῆς Γονέων, οὕτως ὥστε νά ὑπάρξει πρόοδος καί θετική ἀλλαγή στίς σχέσεις μέ τά παιδιά μας.

Εὐχόμαστε στοὺς Γονεῖς καί τά ζευγάρια πού συμμετεῖχαν στήν φετινή περίοδο στίς συναντήσεις της Σχολῆς Γονέων της Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου νά βιώσουν ὁμορφες καί ἀληθινές σχέσεις μέ τά παιδιά τους.

Ίερατική Σύναξη

Έφφημερίων τῆς Ἱεράς Μητροπόλεώς μας μέ ὁμιλητή τόν κ. Κωνσταντῖνο Κορναράκη, Καθηγητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό θέμα: «Ἡ κρίση τῆς εἰκόνας τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου καί ἡ Ὁρθοδοξία».

Μετά τίς ἐρωτήσεις ἀπό τούς Κληρικούς μας καί τόν ἐποικοδομητικό διάλογο τόν λόγον πῆρε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, ὁ ὁποῖος ἐνημέρωσε τούς Κληρικούς μας γιά τήν πορεία τοῦ διαλόγου Πολιτείας-Ἐκκλησίας καί ἔδωσε ὁδηγίες γιά διάφορα θέματα σχετικά μέ τή διακονία τους.

Παράδοση-παραλαβή 95 ΑΔΤΕ

Μετά ἀπό ἀπόφαση τοῦ Ἀνώτατου Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τοποθετήθηκε Διοικητής τῆς 95 ΑΔΤΕ, ὁ Ὑποστράτηγος κ. Νικόλαος Φλάρης, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε ἐπίσημα τά καθήκοντά του τήν Πέμπτη 14 Μαρτίου 2019, μέ τήν παρουσία τοῦ Διοικητοῦ τῆς ΑΣΔΕΝ Ἀντιστρατήγου Γεωργίου Δημητροπούλου καί σύσσωμων τῶν τοπικῶν Αὐτοδιοικητικῶν καί Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν.

Τῆς τελετῆς παραδόσεως - παραλαβῆς προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης. Τό βράδυ τῆς προηγούμενης ἡμέρας (13 Μαρτίου) στήν αἴθουσα τῆς Λέσχης Ἀξιωματικῶν ἔλαβε χώρα ἡ ἀποχαιρετιστήρια δεξίωση τοῦ ἀπερχομένου Διοικητοῦ τῆς Διοικήσεως Ἀντιστρατήγου κ. Γρηγορίου Ρουμάνη, τόν ὁποῖο ὁ Σεβασμιώτατος, κατά τίς γενόμενες ἀποχαιρετιστήριες προσφωνήσεις, εὐχαρίστησε γιά τήν ὡραία συνεργασία πού ὑπῆρξε μεταξύ τους ἐξῆρε τό ἦθος του καί τήν προσφορά του στόν τόπο μας καί τοῦ ἔδωσε ὡς ἀναμνηστικό δῶρο Εἰκόνα (ἀντίγραφο τῆς Εἰκόνας τῆς Παναγίας Φιλερήμου) καί κεραμικό πιάτο. Παράλληλα συνεχάρη καί καλωσόρισε τόν νέο Διοικητή μέ τήν εὐχή γιά ἐπιτυχία στά ὑψηλά του καθήκοντα στήν εὐαίσθητη περιοχή εὐθύνης του (Ρόδος, Καστελόριζο, Σύμη, Κάρπαθος, Τῆλος καί Κάσος).

Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας

Πανηγυρικά ἐορτάστηκε στήν Ἱερά μας Μητρόπολη ἡ ἑορτή τῆς Ὁρθοδοξίας μέ ἐπίκεντρο τόν Μητροπολιτικό ἱερό Ναό Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. Τῆς Θείας Λειτουργίας προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, συλλειτουργούντων, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νοβίας κ. Σάββα καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ὀλύμπου κ. Κυρίλλου. Πρίν τήν Ἀπόλυση ἔλαβε χώρα ἡ λιτάνευση τῶν ἱερῶν Εἰκόνων καί τιμίων λειψάνων μέ τή συνοδεία στρατιωτικοῦ ἀγῆματος καί τῆς φιλαρμονικῆς τῆς 95 ΑΔΤΕ. Παρέστησαν ὁ Βουλευτής κ. Μάνος Κόνσολας, ὁ Δήμαρχος Ρόδου κ. Φώτιος Χατζηδιάκος, καθώς καί ἐκπρόσωποι τῶν ἄλλων τοπικῶν Αὐτοδιοικητικῶν καί Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν.

Τιμία Κάρα Ἀγίου Παντελεήμονος

Στό πλαίσιο τῆς πανηγύρεως τῆς Συνάξεως «Πάντων τῶν ἐν Ρόδῳ διαλαμψάντων Ἀγίων» καί τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 100ῆς Ἑπετείου τοῦ «Αἱματηροῦ Πάσχα 1919» ἡ Ἱερά μας Μητρόπολη ὑποδέχθηκε μέ αἰσθήματα πνευματικῆς χαρᾶς καί ἀγαλλιᾶσεως τήν τιμία Κάρα τοῦ Ἀγίου Μεγαλομάρτυρος καί Ἱαματικοῦ Παντελεήμονος, τήν Παρασκευή 5 Ἀπριλίου 2019 στόν Καθεδρικό Ἱερό Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

Τήν τιμία Κάρα μετέφερε ἀπό τήν ἱερά Μονή Παναχράντου-Ἀγίου Παντελεήμονος Ἄνδρου ὁ Καθηγούμενός της Παν/τος Ἀρχιμανδρίτης π. Εὐδόκιμος Φραγκουλάκης. Μετά τήν ὑποδοχή ἐψάλη Δοξολογία στό τέλος τῆς ὁποίας ὁ Σεβασμιώτατος εὐχαρίστησε τόν ἅγιο Καθηγούμενο γιά τόν κόπο πού ὑποβλήθηκε παρακαλώντας τον νά μεταφέρει τίς εὐγνώμονες εὐχαριστίες του στόν Μητροπολίτη Σύρου κ. Δωρόθεο γιά τήν ἄδεια μεταφορᾶς τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου στή Ρόδο. Τόν λόγο πῆρε στήν συνέχεια ὁ π. Εὐδόκιμος, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ μετέφερε τίς εὐχές τοῦ ἁγίου Σύρου ἀπηύθυνε πνευματικές νουθεσίες πρὸς τοὺς συγκεντρωμένους πιστοὺς. Ἀκολούθησε ἡ Ἀκολουθία τῆς Δ' Στάσεως τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἡ τιμία Κάρα παρέμεινε στήν Ἱερά

μας Μητρόπολη μέχρι τό ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης 10 Ἀπριλίου. Τήν Κυριακή 7 Ἀπριλίου μεταφέρθηκε στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Νικολάου Παραδεισίου, τήν Τρίτη 9 Ἀπριλίου μεταφέρθηκε στή χωριά Σιάννα, Ἅγιος Ἰσίδωρος, Ἀπόλλωνα, Πλατάνια, Ἐλεοῦσα, Ἀρχίπολη, Λίνδος καί στίς ἱ. Μονές Ἀρταμίτου καί Ὑψενῆς, ἐνῶ τήν Τετάρτη 10 Ἀπριλίου στόν ἱ. Ναό Ἀγίου Παντελεήμονος πόλεως Ρόδου, ὅπου ἐψάλη ἡ Παράκληση τοῦ Ἀγίου. Ἐπίσης τήν Παρασκευή 5 Ἀπριλίου, πρὶν τήν τελετή ὑποδοχῆς ἐπισκέφθηκε τό Γενικό Νοσοκομεῖο Ρόδου.

Ἡ συμμετοχή τῶν πιστῶν Χριστιανῶν ἦταν μεγάλη καί συγκινητικές οἱ ἐκδηλώσεις εὐλάβειας πρὸς τό ἱερό τοῦτο κειμήλιο τῆς πίστεώς μας.

Κουρά Μοναχῆς

Τό ἑσπέρας τῆς Τρίτης 9 Ἀπριλίου 2019 ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας χοροστάτησε κατὰ τήν Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου στό Καθολικό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑψενῆς καί τέλεσε τήν μοναχική κουρά ρασσοφορίας τῆς δοκίμου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζηνοβίας, στήν ὁποία ἔδωσε τό ὄνομα Μελάνη, πρὸς τιμήν τῆς ἀειμνήστου Μοναχῆς Μελάνης Σκαρπαθιωτάκη, Ἀδελφῆς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Καλυβιανῆς (†23-8-2013). Στήν Ἀκολουθία παρέστησαν ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα Ἀρχιμ. π. Τύχων καί ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναχράντου-Ἀγίου Παντελεήμονος Ἄνδρου π. Εὐδόκιμος, ὁ ὁποῖος καί μετέφερε στό Μοναστήρι τήν τιμία Κάρα τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος γιά προσκύνημα, Κληρικοί τῆς Μητροπόλεώς μας, συγγενεῖς τῆς νέας Μοναχῆς καί πολλοί πιστοί.

Πανήγυρις Ὁσίου Σάββα

Τό Σάββατο 14 Ἀπριλίου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λέρου, Καλύμνου καί Ἀστυπαλαίας κ. Παΐσιου, μετέβη στήν Κάλυμνο καί προέστη τῆς πανηγύρεως τοῦ Ὁσίου Σάββα τοῦ ἐν Καλύμνῳ, στήν Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ἁγίων Πάντων, ὅπου φυλάσσεται τό ἄφθαρτο σκῆνωμά του. Στήν πανήγυρη συμμετεῖχαν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κώου καί Νισύρου κ. Ναθαναήλ καί ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Στρατονικείας κ. Στέφανος.

Μουσική Ἐκδήλωση

Μέ μεγάλη ἐπιτυχία καί σέ κλίμα κατάνυξης πραγματοποιήθηκε καί φέτος ἡ Μουσική Ἐκδήλωση γιά τή Μεγάλη Ἑβδομάδα, τήν Τετάρτη 17 Ἀπριλίου 2019, τήν ὁποία διοργανώνει κάθε χρόνο ἡ Χορωδία τοῦ Συλλόγου Ἱεροψαλτῶν Ρόδου “Εὐάγγελος Μουτάφης” ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας. Ἡ ἐκδήλωση περιελάμβανε ὕμνους τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας, τούς ὁποίους μέ καλλιέπεια ἀπέδωσε ὁ Χορός τοῦ Συλλόγου ὑπό τήν διεύθυνση τοῦ Πρωτοψάλτου τοῦ Μητροπολιτικοῦ ἱεροῦ μας Ναοῦ κ. Παναγιώτη Μανουσάκη, ἐνῶ ἡ κ.

Χριστίνα Κόζα ἀπέδωσε τά λεγόμενα “Μοιρολόγια τῆς Παναγίας”, ὅπως ψάλλονται τή Μεγάλη Παρασκευή στά χωριά Ἀρχάγγελος, Ἀπολακκιά καί Ἀρχιπόλη. Τήν ἐκδήλωση, στήν ὁποία παρέστησαν ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ὀλύμπου, Ἐκπρόσωποι τῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν, πολλοί Ἱερεῖς μας καί δεκάδες Χριστιανῶν μας, προλόγισε καί παρουσίασε ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ταξιάρχου Θαρρίου καί Ἱεροκῆρυξ Ἀρχιμ. Νεκτάριος Πόκιας. Τήν Ἐκδήλωση ἐκλείσε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, ὁ ὁποῖος συνεχάρη τούς συντελεστές της καί εὐχήθηκε γιά τήν Μεγάλη Ἑβδομάδα καί τό Ἅγιο Πάσχα.

Ἐγκαίνια Ἱερῶν Ναῶν

Τό Σάββατο 20 Ἀπριλίου 2019 (Σάββατο τοῦ Λαζάρου) ὁ Σεβασμιώτατος τέλεσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ νεόδμητου τρι-συπόστατου ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἀγίων, Νικολάου Ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, Ἱερομάρτυρος

Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως Πατριάρχου Κων/πόλεως καί Ὁσίας Ὑπομονῆς, ὁ ὁποῖος βρίσκεται στὰ ὄρια τῆς Ἐνορίας Καλυθιῶν (περιοχή Λαδικοῦ) καί οἰκοδομήθηκε μέ δαπάνες καί τήν προσωπική ἐργασία τοῦ κ. Παναγιώτου Μανιά.

Διανομή Τροφίμων

Στό πλαίσιο τοῦ ἐνδιαφέροντος καί τῆς εὐαισθησίας τῆς Ἱερᾶς μας Μητροπόλεως γιά τοὺς ἀνθρώπους πού ἀντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες πραγματοποιήθηκε, ἐν ὄψει τῶν ἡμερῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας καί τοῦ Πάσχα, διανομή τροφίμων σέ 1200 οἰκογένειες τῆς πόλεως ἀπό τό Κοινωνικό της Παντοπωλεῖο “Ἡ ΜΕΡΙΜΝΑ”. Στή συλλογή τῶν εἰδῶν πού διανεμήθηκαν συμμετεῖχαν Ἐνορίες καί Μονές τῆς Μητροπόλεώς μας, Σχολεῖα, Ἐπιχειρηματίες τοῦ νησιοῦ μας καί μεμονωμένοι πιστοί, τοὺς ὁποῖους καί εὐχαριστοῦμε γιά τήν εὐαισθησία τους καί τή διάθεση κοινωνικῆς προσφοράς.

Παρόμοιες δραστηριότητες ἀνέπτυξαν ἐπίσης πολλές Ἐνορίες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

ΕΝΩΣΙΣ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

ΙΕΡΟΨΑΛΤΙΚΑ ΝΕΑ

www.ieropsaltesrodou.gr

Ίδιαίτερη ύπηρξε ἡ δραστηριότητα τοῦ συλλόγου Ἱεροψαλτῶν Ρόδου τὸ Α' τετράμηνο τοῦ 2019 μέ ποικίλες ἐκδηλώσεις καὶ συμμετοχές τόσο τῆς βυζαντινῆς χορωδίας ὅσο καὶ τῆς παραδοσιακῆς.

Μέλη τοῦ συλλόγου συμμετείχαν στὶς Ἱερές Ἀκολουθίες γιὰ τὰ ὀνομαστήρια τοῦ Ποιμενάρχου μας ἀλλὰ καὶ στὸ Ἐπισκοπεῖο τὸ ἀπόγευμα τῆς ἑορτῆς, ὅπου ἡ βυζαντινὴ χορωδία ἀπέδωσε ὕμνους στὸν ἑορτάζοντα Μητροπολίτη μας, ἀλλὰ καὶ ἡ παραδοσιακὴ χορωδία παρουσίασε ἕνα ἑορταστικὸ πρόγραμμα πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου μέ τὴν εὐχή γιὰ ἔτη πολλὰ καὶ πολὺκαρπα.

Τοὺς Προστάτες Ἁγίους τοῦ συλλόγου Κλήμη καὶ Ἀγαθάγγελο τίμησε κι ἐφέτος ὁ σύλλογος στὸν Ἱερό Ναό Ἀγ. Γεωργίου Ἄνω μέ Ἀρχιερατ. Ἐσπερινό, στὸν ὁποῖο χοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Κύριλλος κι ἀκολούθησε Μεσονυκτικὴ Θ. Λειτουργία καὶ τὸ ἔτησιο μνημόσυνο τῶν κεκοιμημένων Ἱεροψαλτῶν τῆς Μητροπόλεώς μας. Ὁ σύλλογος εὐχαριστεῖ γιὰ ἄλλη μία φορὰ τὸν Σεβασμιώτατο γιὰ τὴν Χοροστασία τοῦ Μητροπολίτη μας ἀλλὰ καὶ τὴν συμπαράσταση στὸ ἔργο καὶ τὴν ἀγάπη του.

Εὐχαριστίες ἐκφράζει ὁ σύλλογος πρὸς τὸν ἐφημέριο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγ. Γεωργίου Ἄνω π. Κάλλιστο καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸ συμβούλιο γιὰ τὴν φιλοξενία.

Προσκυνηματικὴ ἐκδρομὴ στὴν Ἱερά Μονὴ Θάρρι πραγματοποιήσαν τὰ μέλη τοῦ συλλόγου μέ τίς οἰκογένειές τους καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ μέλη τῆς παραδοσιακῆς χορωδίας, ὅπου μετὰ τὴν τέλεση ἀρτοκλασίας καὶ τὸ γεῦμα στὴν τράπεζα τῆς Μονῆς ἔγινε ἡ κοπὴ τῆς Ἀγιοβασιλόπιτας τοῦ συλλόγου γιὰ τὸ 2019 καὶ ἀκολούθησε ἕνα πλούσιο μουσικοχορευτικὸ πρόγραμμα ἀπὸ τὴν παραδοσιακὴν χορωδία τοῦ συλλόγου. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὁ σύλλογος ἐκφράζει θερμές εὐχαριστίες πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτη π. Νεκτάριο Πόκκια, Ἡγούμενο τῆς Μονῆς καὶ τὸ συμβούλιο γιὰ τὴν ἀφογὴ φιλοξενία στοὺς χώρους τῆς Μονῆς.

Ὁ σύλλογος ἱεροψαλτῶν κατὰ τὴν ἑκτακτὴ γενικὴ συνέλευση καὶ τὴν ἐκλογικὴ διαδικασία ἐξέλεξε νέο χοράρχη τῆς βυζαντινῆς χορωδίας μετὰ τὴν ἐκδημία τοῦ Ἀρχοντος

Ὑμνωδοῦ καὶ γιὰ 30 χρόνια χοράρχη Μανώλη Θεουλᾶκη τὸν πρωτοψάλτη καὶ καθηγητὴ βυζαντινῆς μουσικῆς Παναγιώτη Μανουσάκη μέ ἀναπληρωτὴ χοράρχη τὸν ἐπίσης πρωτοψάλτη καὶ καθηγητὴ βυζαντινῆς μουσικῆς Ἀπόστολο Χριστοφὴ μέ τὴν εὐχή ἡ χορωδία νὰ προχωρήσει καὶ μέ τῇ βοήθειᾳ ὅλων νὰ ἀναδεικνύει τὸ ἔργο τῶν ἱεροψαλτῶν.

Ἐκδήλωση σέ συνεργασία μέ τὸν σύλλογο αὐτοάνοσων νοσημάτων ΘΑΛΕΙΑ γιὰ κοινωνικὸ σκοπὸ πραγματοποιοῦσε ἡ παραδοσιακὴ χορωδία στὸ Δημοτικὸ Θέατρο μέ χοράρχη τὸν πρωτοψάλτη Χρῆστο Καντερίσκο.

Μέλη τῆς βυζαντινῆς χορωδίας ἀλλὰ καὶ ἡ παραδοσιακὴ συμμετείχαν στὴν ἐπετειακὴ ἐκδήλωση τοῦ συλλόγου Πελοποννησίων Ρόδου «Ὁ Μωριάς» μέ θρησκευτικὸ καὶ ἐπετειακὸ πρόγραμμα γιὰ τὴν Ἐθνικὴ μας Παλιγγενεσία στὸ Δημαρχεῖο Ρόδου.

Μέλη τοῦ συλλόγου συμμετείχαν ἐπίσης σέ ὅλους τοὺς κατανυκτικούς Ἐσπερινούς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ξεχωριστὴ ἐπιτυχία εἶχε ἡ ἐκδήλωση τῆς βυζαντινῆς χορωδίας ἱεροψαλτῶν μέ χοράρχη τὸν πρωτοψάλτη Παναγιώτη Μανουσάκη μέ ὕμνους τῆς Μ. Ἑβδομάδος στὸν Καθεδρικό Ναό Εὐαγγελισμοῦ καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ μοιρολόγια τῆς Παναγίας μας καὶ Ἐγκώμια τοῦ Ἐπιταφίου ἀπὸ τὴν ἑρμηνεύτρια Χριστίνα Κόζα παρουσία τοῦ Μητροπολίτου μας, τοῦ Θεοφιλέστατου καὶ Ἱερέων τῆς Μητροπόλεώς μας, τῶν τοπικῶν ἀρχῶν καὶ πλήθους κόσμου.

Ἦταν πράγματι μία συγκινητικὴ ἐκδήλωση πού μᾶς μετέφερε στὸ κλίμα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδος.

Σημαντικὴ ὑπῆρξε ἡ συμμετοχὴ τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου στὶς ἀκολουθίες σέ πανηγυρίζοντες Ἱερούς Ναοὺς τῆς Μητροπόλεώς μας ὡς ἐπίσης καὶ στὰ Θυρανοίξια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, πού οἰκοδόμησε ἡ οἰκογένεια τοῦ συναδέλφου ἱεροψάλτη Παναγιώτη Μανιά, λαμπαδάρου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Σωτῆρος Καλυθίων, πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, Ἀγ. Νικολάου καὶ Ἀγ. Ὑπομονῆς, στὸν ὁποῖο εὐχόμεθα νὰ εἶναι πάντα Ἄξιος καὶ νὰ ἔχουν τὰ μέλη τῆς οἰκογένειάς του πάντα τὴν εὐλογία τῶν Ἀγίων πού τιμῶνται στὸν Ἱερό Ναό.

Ἐθνομάρτυρες

Οἱ ἔθνομάρτυρες ἦταν ἐκεῖνοι οἱ ἀγωνιστές τοῦ ἔθνους, πού θυσιάσθηκαν γιά τὰ ἰδανικά του (θρησκευτική καὶ πολιτική ελευθερία). Ἐθνομάρτυρες ἦταν ὁ Ἀθανάσιος Διάκος, πού σουβλίσθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, γιά νά πεθάνει ἐπώδυνα· οἱ γυναῖκες τοῦ Ζαλόγγου, πού ἔπесαν στὸν γκρεμό γιά νά μὴν ἀτιμασθοῦν ἀπὸ τοὺς Τούρκους· οἱ ἀντιστασιακοὶ τῆς γερμανικῆς κατοχῆς, πού σκοτώθηκαν ἀπὸ τοὺς κατακτητὲς στὰ κρεματόρια τῶν στρατοπέδων συγκέντρωσης· οἱ ἱερεῖς στὴν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου, πού κρεμάσθηκαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές γιά τὴ θρησκεία καὶ τὴν φιλοπατρία τους.

Ἐθνομάρτυρες ἦταν καὶ ὁ παπα-Λουκάς Παπακωνσταντίνου καὶ ἡ Ἀνδούλα Ζερβοῦ, πού σκοτώθηκαν μέ ἐπώδυνο τρόπο (διάτρηση σώματος μέ ξιφολόγχη) ἀπὸ τοὺς ἀνδέλληνες Ἰταλούς τὸ 1919 στὸ Παραδείσι τῆς Ρόδου.

Ἡ Ἐκκλησία δέν τιμᾷ ὅλους τοὺς ἔθνομάρτυρες ὡς ἁγίους, γιατί ἡ θυσία τους δέν εἶχε καθαρό θρησκευτικό λόγο. Κάποιοι ἀπ' αὐτούς εἶχαν διαπράξει στὸν πόλεμο πολλοὺς φόνους. Ἄλλοι δέν εἶχαν καθαρό βίο. Ὅλοι βρίσκονται στὰ χέρια τοῦ φιλεὺσπλαχνου Θεοῦ καὶ ἐλπίζουμε ὁ ἥρωισμός καὶ ἡ θυσία τους νά ἔχουν ξεπλύνει τίς ἁμαρτίες τους.

Οἱ ὡς μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας τιμώμενοι ἔθνομάρτυρες, ὅπως ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ε' καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τὴ μικρασιατική καταστροφή, ἐνῶ μπορούσαν νά ἀποφύγουν τὸ θάνατο, παρέμειναν στὴν ἐπαρχία τους γιά νά προστατεύσουν τὸ ποίμνιό τους, καὶ θυσιάσθηκαν.

Χρειάζεται σήμερα ἡ φιλοπατρία;

Ἡ ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς οἰκουμενική Ἐκκλησία εἶναι ἐναντίον τοῦ ἐθνικισμοῦ ὡς ἔκφραση ρατσισμοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐθνικισμοῦ ὡς ἔκφραση φιλοπατρίας.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶπε στὴν ὁμιλία του στὴν Ἀθήνα ὅτι ὁ Θεός ἀπὸ ἓνα αἷμα ἔφτιαξε ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς (Πράξ. 17,26-27). Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε ἀδέρφια. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος λέει ὅτι ὁ Θεός δέν κάνει διακρίσεις στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ δέχεται ἀπὸ κάθε ἔθνος ὅποιον τηρεῖ τὸ θέλημά Του (Πράξ. 10,34-35). Ἡ Ἐκκλησία ἐξαπλώθηκε σ' ὅλόκληρή τὴ γῆ καὶ ἀδελφοποίησε ὅλα τὰ ἔθνη. Τό «δέν ὑπάρχει Ἰουδαῖος οὔτε Ἕλληνας ... γιατί ὅλοι ἐσεῖς εἶστε ἓνα καθώς εἶστε ἐνωμένοι μέ τὸν Ἰησοῦ Χριστό» (Γαλ. 3,28) τοῦ ἀποστόλου Παύλου δέν καταργεῖ τὴν ξεχωριστή

ἀξία τοῦ κάθε ἔθνους. Ὁ Χριστός ἐνώνει τοὺς πάντες, ἀφοῦ αὐτός σκόρπισε τὰ ἔθνη σ' ὅλη τὴ γῆ καὶ καθόρισε τὰ σύνορά τους (Δευτερον. 32,8).

Στὸν ἐκχριστιανισμό τῶν ἐθνικῶν ἡ ὁρθόδοξη Ἐκκλησία σεβάστηκε τίς πολιτιστικές ἰδιαιτερότητες καὶ τὴν ἰδιομορφία τοῦ κάθε λαοῦ. Τοὺς Σλάβους π.χ. οἱ ἱεραπόστολοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος δέν τοὺς ἀνάγκασαν νά χρησιμοποιοῦν τὴν ἐλληνική γλῶσσα, ἀλλὰ δημιούργησαν σλαβικό ἀλφάβητο, γιά νά μεταφραστεῖ στὴ γλῶσσα τους τὸ Εὐαγγέλιο καὶ νά λατρεύεται ὁ Θεός στὴ μητρική τους γλῶσσα.

Ὅταν τὸ 18ο καὶ 19ο αἰῶνα ἀναπτύχθηκε ὁ ἔθνοφυλετισμός, πού διέλυσε τίς αὐτοκρατορίες, ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος νά δημιουργηθοῦν ἀπὸ τοὺς πολιτικούς καὶ σχίσματα στὴν παγκόσμια Ὁρθοδοξία. Γι' αὐτὸ πατριαρχική σύνοδος τὸ 1872 μ.Χ. καταδίκασε τὸν ἔθνοφυλετισμό. Ὅταν ἡ ἀξία τοῦ ἔθνους λειτουργεῖ εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδοξίας, τότε βλάπτεται ἡ αἰώνια σωτηρία τῶν πιστῶν καὶ πρέπει νά διορθωθεῖ τὸ λάθος. Ἕνα παράδειγμα: Ἡ ἡγεσία τοῦ σκοπιανικοῦ κράτους χάριν τοῦ δῆθεν μακεδονικοῦ ἔθνους ὁδήγησε τὴν τοπική Ἐκκλησία σὲ σχίσμα.

Ὁ σεβασμός τῶν ἄλλων ἐθνῶν δέ σημαίνει ὅτι δά ἀποστρέφεσαι τὸ δικό σου, τὸ σπίτι σου. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τοὺς συμπατριῶτες του ἔγραφε: «Θά εὐχόμουν νά μὴ σωθῶ ἐγώ, ἂν αὐτὸ ὑπηρετοῦσε τὴ σωτηρία τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν μου» (Ρωμ. 9,3).

Τὸ κάθε ἔθνος, ὅπως καὶ κάθε ἄνθρωπος, ἔχει μία ἰδιοπροσωπία, μία δική του ἱστορία, μία ἀποκλειστική πολιτιστική παράδοση. Μέ τὴν παγκοσμιοποίηση τῶν ἡμερῶν μας ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νά ὁμογενοποιηθοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ νά προέλθει ἓνας νέος τύπος ἀνθρώπου, ὁ ἀνερμάτιστος ἐθνικά, πολιτιστικά καὶ θρησκευτικά, ὁ ἄνθρωπος τῆς κατανάλωσης. Χωρὶς ἀρχές καὶ ὑψηλές ἰδέες ὁ ἄνθρωπος δέν ἔχει ἀντιστάσεις καὶ κατευθύνεται ἀπὸ τὴ θέληση τῶν ἰσχυρῶν.

Ὅφειλουμε νά ἀγαπᾶμε τὴν πατρίδα μας, γιατί πρόσφερε πολλά σὲν χριστιανισμό: φιλοσοφία, γλῶσσα, ἱεραποστόλους καὶ ἁγίους. Αὐτὴ ἡ πατρίδα καὶ σήμερα κοσμεῖται μέ ἁγίους. Τό ἔθνος μας τὸ ἀγαποῦμε ὄχι γιατί εἶναι δῆθεν ἀνώτερο ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀλλὰ γιατί εἶναι φορέας τῆς πολυτιμῆς γιά τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων Ὁρθοδοξίας.

Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου

